NINVESTU FIL-FUTUR TIEGĦEK

FOND SOĊJALI EWROPEW

MALTA 2007-2013

MINISTERU GĦALL-EDUKAZZJONI U X-XOGĦOL

IS-SEGRETARJAT PARLAMENTARI
GĦALL-PRESIDENZA TAL-UE 2017 U L-FONDI TAL-UE

GWIDA GĦALL-EDUKATURI FUQ IL-PEDAGOĠIJA U L-ASSESSJAR

L-UŻU TAL-APPROĊĊ LI JIFFOKA FUQ IL-KISBIET MIT-TAGĦLIM

L-ETIKA

LIVELLI 5 6 7 8 9 10

Learning Outcomes Framework

Learning
Outcomes
Framework

Dan id-dokument jagħmel parti mill-Proġett ESF1.228 bl-isem 'id-Disinn tal-Qafas tal-Kisbiet mit-Tagħlim, marbut mal-programmi ta' Tagħlim u Assessjar b'rabta mat-Taħriġ' implimentat fil-Programm Operattiv II – Politika ta' Koeżjoni 2007-2013, parzjalment iffinanzjat mill-Fond Soċjali Ewropew tal-Unjoni Ewropea bir-rata ta' ko-finanzjament: 85% Fondi tal-UE; 15% Fondi Nazzjonali.

© Direttorat għall-Kwalità u l-Istandardizzazzjoni fl-Edukazzjoni 2015

Direttorat għall-Kwalità u l-Istandardizzazzjoni fl-Edukazzjoni,
Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol,
Triq l-Assedju l-Kbir, il-Furjana VLT 2000
Malta

Pubblikatur: Direttorat għall-Kwalità u l-Istandardizzazzjoni fl-Edukazzjoni

L-ebda parti minn dan id-dokument ma tista' tiġi kkupjata jew preżentata bħala verżjoni uffiċċjali, jew bħala dokument li ġie prodott b'affiljazzjoni jew approvat mid-DQSE.

Disinn Grafiku: Outlook Coop

Il-Kontenut

L-Introduzzjoni 5

1. Il-Kisbiet mit-Tagħlim tas-Suġġett 9

2. Il-Pedagoġija

A. Il-Pedagoġija u l-prattiki għat-tagħlim 28
B. L-embedding fit-tagħlim tat-Temi Krosskurrikulari 31
Ċ. It-tagħlim ta' studenti differenti f'kull livell 36
D. It-tagħlim ta' livelli differenti fl-istess sena 40
E. It-tagħlim ta' livell wieħed fuq sentejn 42

3. L-Assessjar

A. Metodoloġiji li jassiguraw assessjar xieraq 45
B. Metodoloġiji ta' assessjar inklussiv 50
Ċ. Modi ta' assessjar ta' min joqgħod fuqhom u validi 51
D. L-Assessjar tat-Temi Krosskurrikulari 53
E. Ir-Rappurtaġġ tal-Progress 54

Ir-Referenzi 57

L-Appendiċi: It-Temi Krosskurrikulari 59

L-Introduzzjoni

Wara l-approvazzjoni tal-Qafas Nazzjonali tal-Kurrikulu (NCF) fl-2012, ġie varat pjan ambizzjuż bil-għan li jpoġġi t-teorija fil-prattika. Mibni fuq il-Kurrikulu Minimu Nazzjonali (2000), dan jindirizza dawk in-nuqqasijiet li jeżistu fil-proċess tat-tagħlim f'Malta fejn l-enfasi qed iddur mit-tagħlim tas-suġġett għal fuq it-tagħlim tal-istudenti.

Il-qafas tal-Kurrikulu Minimu Nazzjonali ħadem fuq id-dokumenti marbuta ma' ċerta *policies* maħruġa mill-Kummissjoni Ewropea. Dawn kienu jinkludu l-*Key Competences for Lifelong learning – A European Reference Framework* (inkluż fl-anness tar-Rakkomandazzjonijiet; 2006/962/EC); l-i*Strategic Framework for European Cooperation in Education and Training* (ET 2020; 2009) u l-*Europe 2020 – A Strategy for Smart Sustainable and Inclusive Growth* (COM (2010) 2020) li kien kontinwazzjoni tal-*Lisbon Strategy for Growth and Jobs (Memo 06/478/12 Dec 2006).*

Fl-isfond tal-iżvilupp storiku Malti, u fuq il-bażi tal-kurrikulu u d-dokumentazzjoni tal-UE, l-NCF ifittex li jipprovdi direzzjoni strateġika billi jirrazzjonalizza l-bidliet meħtieġa u l-implikazzjonijiet tagħhom fuq il-kontenut tas-settur/suġġett, il-pedagoġiji u l-assessjar. L-NCF ġie ppreżentat b'perspettiva ta' tagħlim tul il-ħajja filwaqt li jiċċelebra d-diversità billi jaħseb għall-istudenti kollha f'kull stadju tal-edukazzjoni tagħhom. Huwa għandu l-għan li jintroduċi aktar ekwità u diċentralizzazzjoni fis-sistema nazzjonali. L-NCF ifittex li jippreżenta kurrikulu mingħajr kantunieri li jirrifletti tranżizzjoni mingħajr skossi, filwaqt li jkompli jibni u jestendi fuq il-pedamenti sodi tal-edukazzjoni bikrija. Fuq kollox, l-NCF għandu l-għan li jipprovdi edukazzjoni ta' kwalità għal kull student/a billi jnaqqas il-persentaġġ ta' persuni li jitilqu kmieni mill-iskola filwaqt li jħeġġiġhom ikomplu l-edukazzjoni ogħla.

L-NCF ippropona *Learning Outcomes Framework* (LOF) bħala l-bażi għat-tagħlim u l-assessjar matul is-snin tal-edukazzjoni obbligatorja. L-għan tal-*Learning Outcomes Framework* huwa li jeħles lill-iskejjel u lill-istudenti minn għarfien impost ċentralment b'sillabi li jiffukaw fuq l-għarfien impost, u jagħtihom aktar libertà sabiex jiżviluppaw programmi li jissodisfaw il-qafas tal-għarfien, l-attitudnijiet u r-riżultati mibnija fuq il-ħiliet li huma meqjusa bħala l-livelli edukattivi nazzjonali għall-istudenti kollha f'Malta. Għaldaqstant, l-LOF huwa maħsub sabiex eventwalment iwassal għal aktar awtonomija fil-kurrikulu tal-kulleġġi u l-iskejjel bil-għan li jindirizzaw aħjar il-bżonnijiet tat-tagħlim tal-istudenti tagħhom.

Numru ta' dokumenti lokali oħra li ġew ippubblikati f'dawn l-aħħar xhur ukoll kienu ta' kontribut għall-ħtieġa ta' approċċ li jiffoka fuq ir-riżultati tat-tagħlim fl-istrutturi edukattivi preżenti. B'mod partikolari, il-*Framework for the Education Strategy for Malta 2014-2024 (2014), L-Istrateġija Nazzjonali Tal-Litteriżmu Għal Kulħadd f'Malta u Għawdex 2014-2019 (2014), A Strategic Plan for Early School Leaving in Malta 2014 (2014), Education for All: Special Needs and Inclusive Education in Malta (2014), Malta National Lifelong Learning Strategy 2020 (2015)* u r-*Respect for All Framework* (2014) kollha jiffokaw fuq il-ħtieġa li jiġu offruti opportunitajiet indaqs lill-istudenti kollha sabiex jiksbu riżultati edukattivi ma' tmiem l-edukazzjoni tagħhom u li jippermettulhom jieħdu sehem f'tagħlim tul il-ħajja, u b'hekk jitnaqqsu l-ħafna każijiet ta' studenti li jitilqu kmieni mill-iskola filwaqt li jiġi assigurat li l-istudenti kollha jiksbu l-ħiliet bażiċi fil-litteriżmu, fil-matematika, fix-xjenza u fit-teknoloġija.

Il-Proġett ESF 1.228 – *Design of Learning Outcomes Framework, Associated Learning and Assessment Programmes and Related Training* huwa maħsub li jwassal dan l-approċċ tal-*Learning Outcomes Framework* lill-edukaturi u l-partijiet ikkonċernati fl-edukazzjoni obbligatorja. Dan jindirizza l-iżvilupp olistiku tal-istudenti kollha u jiddefendi l-edukazzjoni ta' kwalità għal kulħadd bħala parti mill-istrateġija koerenti għat-tagħlim tul il-ħajja li għandha l-għan li tassigura

li t-tfal kollha jkollhom l-opportunità jiksbu l-ħiliet u l-attitudnijiet meħtieġa sabiex ikunu ċittadini attivi tal-futur li jirnexxu fuq il-post tax-xogħol u fis-soċjetà irrispettivament mill-istat soċjo-ekonomiku, kulturali, razzjali, etniku, reliġjuż, tal-ġeneru u sesswali.

L-LOF ser jippermetti flessibiltà fit-tagħlim u fil-programmi tat-tagħlim sabiex jiġu indirizzati bżonnijiet speċifiċi filwaqt li nibnu fuq il-kwalitajiet fil-kuntest ta' komunitajiet tat-tagħlim f'kulleġġi u skejjel differenti. Dan il-kunċett ta' flessibiltà qed ikun inkoraġġit matul il-qafas kollu. Filwaqt li wieħed irid jirrikonoxxi l-fatturi li jmorru lil hinn mill-iskola li jaffettwaw ir-riżultati tal-istudenti, bħall-faqar u l-esklużjoni soċjali, l-LOF ifittex li jtejjeb l-esperjenzi tat-tagħlim tal-istudenti billi jinkoraġġixxi l-kreattività, il-litteriżmu kritiku, l-imprenditorija u l-innovazzjoni f'kull livell. Dawn jippermettu li l-istudenti jilħqu l-potenzjal tagħhom billi jżewġu flimkien dak li jkunu tgħallmu mal-kuntesti personali tagħhom. B'riżultat ta' hekk, l-istudenti jitgħallmu jiżviluppaw attitudni pożittiva u apprezzament akbar lejn it-tagħlim.

Il-bidla minn kurrikulu bbażat fuq kontenut preskrittiv għal approċċ li jiffoka fuq ir-riżultati tat-tagħlim ser tħalli effett fuq il-programmi kollha fl-iskejjel u fuq l-eżamijiet barranin u l-assessjar mat-tmiem tal-edukazzjoni obbligatorja f'Malta.

L-LOF ġie ddisinjat ukoll sabiex jilħaq l-erba' għanijiet edukattivi msemmija fl-*Education Strategy for Malta 2014 – 2024* (Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol, 2014), fosthom li:

- jitnaqqsu d-differenzi fir-riżultati edukattivi bejn is-subien u l-bniet u bejn studenti li jattendu skejjel differenti, jitnaqqas in-numru ta' studenti li jmorru ħażin, jiżdied il-livell fil-litteriżmu, fil-matematika u fix-xjenza u t-teknoloġija, u jogħla l-livell tal-istudenti;
- jingħata s-sapport għal riżultati aħjar lil tfal f'riskju ta' faqar jew li ġejjin minn familji bi dħul baxx u jitnaqqsu r-rati ta' studenti li jieqfu kmieni mill-iskola;
- tiżdied il-parteċipazzjoni fit-tagħlim tul il-ħajja u t-tagħlim għall-adulti;
- tiżdied ir-rata ta' studenti li jkomplu jistudjaw u jiżdied il-livell tar-riżultati f'edukazzjoni u taħriġ ogħla, vokazzjonali u terzjarju.

Il-Programmi ta' Tagħlim u Assessjar (LAPs) li ġew żviluppati għal kull suġġett ser jassiguraw li ċ-ċentru jkun l-istudent. Għaldaqstant, l-attivitajiet ta' tagħlim ser ikunu mfassla sabiex jistimolaw il-kreattività u l-immaġinazzjoni; jgħinu lill-istudenti jagħmlu l-ġudizzji tagħhom meta jeditjaw/jikkoreġu x-xogħol tagħhom; jiżviluppaw il-ħiliet investigattivi u kostruttivi tal-istudenti billi tintuża midja differenti u jiġu inkoraġġuti ħiliet riċettivi (is-smigħ u l-qari) li jwasslu għal ħiliet produttivi (it-taħdit u l-kitba). L-LAPs huma maħsuba wkoll sabiex tinħoloq atmosfera fejn l-istudenti jiżviluppaw il-ħiliet personali tagħhom sabiex isolvu l-problemi u l-abiltà tagħhom biex jaħsbu u jirraġunaw b'mod loġiku; jirriflettu fuq ir-riżultati u l-konsegwenzi filwaqt li jesploraw alternattivi possibbli, u japplikaw kuntesti interessanti u realistiċi li jagħmlu sens għalihom.

Bl-użu tal-LAPs, l-għalliema ser ikunu mħeġġa joħolqu sitwazzjonijiet u riżorsi li jkunu interessanti b'mod intrinsiku, li jinkludu fihom il-kultura, u li joffru sfida konjittiva filwaqt li jippermettu lill-istudenti jsiru ħaġa waħda mal-informazzjoni varja li jkunu kisbu.

IL-PROGRAMM TA' TAGĦLIM U ASSESSJAR GĦALL-ETIKA

Dan id-dokument, li hu maħsub għal min jieħu d-deċiżjonijiet, l-edukaturi u l-għalliema fil-klassi, jippreżenta l-Programm ta' Tagħlim u Assessjar (LAP) għall-Etika

L-LAP jinkludi:

- **Il-*Learning Outcomes Framework* (LOF)** – dan jinkludi sett ta' *subject learning outcomes* (SLOs) li jispjega x'għandu jkun jaf, jifhem jew ikun kapaċi jagħmel l-istudent bħala riżultat tal-proċess tat-tagħlim. Dawn ir-riżultati tat-tagħlim huma ddisinjati biex jintużaw f'numri varji ta' kuntesti ta' tagħlim u mgħallma permezz ta' metodi differenti. Dawn jistabbilixxu r-riżultat aħħari aktar milli jiddeskrivu l-proċess ta' tagħlim jew l-attivitajiet ta' tagħlim.

- **Noti fuq il-Pedagoġija u l-Assessjar** – ir-riżultati tat-tagħlim huma miktuba b'tali mod li jwasslu informazzjoni fuq il-pedagoġija u, flimkien mal-istrateġiji tal-assessjar marbuta ma' kull riżultat, jissettjaw idea ċara tal-assessjar. Dan id-dokument jelenka modi ta' tagħlim prattiku kif ukoll linji gwida għall-assessjar li jistgħu jintużaw mill-edukaturi filwaqt li jiġu addattati mill-edukaturi nfushom sabiex jilħqu l-bżonnijiet tal-istudenti tagħhom.

Dan id-dokument sar b'kollaborazzjoni bejn Outlook Coop Learning Outcomes Framework Joint Venture li tinkludi lil Outlook Coop bħala s-sħab ewlieni, East Coast Education Ltd, u l- University College London Institute of Education, flimkien mad-Direttorat għall-Kwalità u l-Istandards fl-Edukazzjoni (DQSE). Is-Sur Barry Smith (Direttur Tekniku tal-Joint Venture), is-Sur Godfrey Kenely (id-Direttur tal-Kuntratti tal-Joint Venture), Dr Michelle Attard Tonna (Kap tal-Proġett) u s-Sur Gaetano Bugeja (Project Leader) mexxew lill-esperti tal-proġett.

Il-Kontributuri

Nixtiequ nirringrazzjaw lill-esperti msemmija hawn taħt li taw il-kontribut tagħhom fl-iżvilupp tal-Learning Outcome Framework u d-Dokument fuq il-Pedagoġija u l-Assessjar għall-Etika.

L-Esperti tas-Suġġett:

CHIRCOP Louise
GALEA Simone
GIORDMAINA Joseph
ZAMMIT Lucianne

Il-kisbiet mit-tagħlim tas-suġġett

L-ETIKA

LIVELLI 5 6 7 8 9 10

Il-Kisbiet mit-Tagħlim tas-Suġġett (SLOs) għall-Etika jinkludu minn Livell 5 sa Livell 10.

Fi ħdan il-Qafas tal-Kisbiet mit-Tagħlim (LOF), f'Livell 10 huwa meqjus bħala l-livell għall-istudenti 'tajbin ħafna u b'talent'. Il-kisbiet mit-tagħlim fi ħdan dan il-livell huma l-ogħla tal-ispettru kollu u jwasslu lill-istudenti għal aktar tagħlim.

Il-kunċett bażiku huwa aħjar, *aktar* milli *aktar.* F'Livell 10, l-istudenti juru fehim aktar profond u applikazzjoni usa' tal-kontenut fil-Livell 9 li jimmarka t-tmiem tal-edukazzjoni obbligatorja. Il-kisbiet mit-tagħlim tal-Livell 10 jiffokaw fuq tliet fatturi ewlenin:

- żieda fil-livell ta' fehim sofistikat tal-kontenut ta' Livell 9
- aktar awtonomija ta' tagħlim fl-iżvilupp tal-fehim u l-ħiliet
- żieda fl-applikazzjoni u s-soluzzjoni ta' problemi.

Wieħed ta' min jinnota li kull Livell ta' Kisbiet mit-Tagħlim jista' jkompli jiġi estiż, u s-suġġerimenti għal dawn ser inkunu inklużi fil-parti tal-Pedagoġija u l-Assessjar f'dan id-dokument.

LIVELL 5

L-Aspetti tas-Suġġett: Nitgħallem dwar l-Esperjenza tad-Dinja mill-Esperjenza Tiegħi Nnifsi u mit-Twemmin, il-Prattiċi u t-Tradizzjonijiet tal-Oħrajn

1. Kapaċi nirrelata mal-esperjenzi tat-tfal fl-iskola tiegħi, li mhumiex fil-klassi tiegħi, *nippromwovi l-idea tal-iskola bħala komunità morali, nieħu ħsieb tal-oħrajn, anke lil dawk il-membri li huma stranġieri.*
2. Kapaċi nagħmel lista tal-kwalitajiet li jagħmlu ġar/a tajjeb/tajba.
   IL-KITBA
3. Kapaċi niddefenixxi t-termini 'ħbieb', 'konoxxenzi' (jiġifieri, nies li naf) u 'stranġieri'.
4. Kapaċi nipparteċipa f'diskussjoni dwar it-trattament tal-ħlejjaq animati, partikolarment il-bnedmin u l-annimali.
   NITGĦALLEM KIF

L-Aspetti tas-Suġġett: Kulturi Reliġjużi u Sekulari u Sistemi ta' Twemmin

1. Kapaċi nitkellem fuq l-importanza ta' prinċipji morali li jiggwidaw lil ħajti.
2. Kapaċi nitkellem fuq kif jimpurtani mill-oħrajn bħala kawża ta' azzjoni morali.
3. Kapaċi niddefinixxi l-kuraġġ morali bħala tħeġġiġ biex nagħmel dak li hu tajjeb f'ċirkustanzi diffiċli.
4. Kapaċi nitkellem fuq id-dgħufija morali bħala forma ta' egoiżmu u għama morali.
5. Kapaċi nitkellem fuq il-ħarsien tal-verità u l-ġustizzja bħala motiv għal azzjoni morali.
6. Kapaċi niddistingwi bejn l-atti impulsivi u riflettivi, u nagħti eżempji tat-tnejn.
7. Kapaċi niddefinixxi "att ta' virtù" bħala att li jevita l-estremi li aktarx ikunu ta' ħsara, u "karattru ta' virtù" bħala karattru li jxaqleb għall-moderazzjoni.

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Komunità Umana

1. Kapaċi nargumenta li relazzjonijiet umani b'saħħithom jeħtieġu l-fiduċja fost in-nies li jgħixu flimkien f'komunità.
2. Kapaċi nitkellem fuq l-inħawi ta' fejn noqgħod bħala spazju ġeografiku u soċjali, u l-implikazzjonijiet li tgħix fihom, *bħall-obbligi tiegħi lejn il-ġirien tiegħi.*
3. Kapaċi niddiskuti 'ħbieb', 'lil min naf ftit' u 'nies li ma nafx' bħala relazzjonijiet marbutin mal-inħawi fejn noqgħod.
4. Kapaċi nispjega xi tfisser li persuna ma jkun jafha ħadd. *Kapaċi nispjega li persuna għandha wkoll tieħu ħsieb lil min ma tafx għax dawn huma persuni wkoll.*

5. Kapaċi niddeskrivi l-inħawi ta' fejn noqgħod bħala komunità li fiha n-nies jaqsmu xi ħaġa komuni, u għandhom l-obbligu li jirrispettaw u jħarsu dak li hu tal-individwu u dak li hu komuni għal kulħadd, *e.ż. il-ħarsien tal-ispazji pubbliċi bħall-iskejjel u l-ġonna.*

L-Aspetti tas-Suġġett: Inħaddnu Sens Pożittiv Tagħna Nfusna

1. Kapaċi nipparteċipa f'diskussjoni fuq il-forom differenti tad-dritt tal-pussess, speċifikament, sa meta nista' ngħid li xi ħaġa hi "tiegħi" jew "tagħna".
2. Kapaċi niddistingwi bejn kif għandi nittratta oġġetti *bħall-ġugarelli,* u kif għandi nittratta ħlejqiet *bħall-annimali domestiċi u annimali oħra.*
   NITGĦALLEM KIF
3. Flimkien mal-oħrajn, nista' nieħu ħsieb l-ambjent naturali *bħall-baħar u n-natura,* li hu tagħna lkoll.
   NITGĦALLEM KIF
4. Kapaċi nuri li jimpurtani mit-tfal tal-klassi u tal-bqija tal-iskola, anke jekk ma nafhomx.
5. Nista' nqis id-dinja bħala spazju maqsum bejnietna lkoll, li hi ta' kulħadd u li kollha kemm aħna għandna l-obbligu li nħarsuha.
   NITGĦALLEM INKUN JIEN
6. Kapaċi nagħraf l-importanza tal-ambjent naturali, inkluża l-arja li nieħdu n-nifs minnha u l-atmosfera b'mod ġenerali.
   NITGĦALLEM BIEX INSIR NAF
7. Kapaċi nieħu ħsieb l-annimali, mhux biss dawk tad-dar, imma wkoll dawk li jgħixu fl-ambjent ta' madwari, *bħall-postijiet pubbliċi* u fis-selvaġġ.
   NITGĦALLEM KIF
8. Kapaċi niddiskuti suġġetti ta' natura kontroversjali, *ngħidu aħna jekk għandhiex issir kaċċa ta' annimali li jgħixu fis-selvaġġ.*
   NITGĦALLEM BIEX INSIR NAF

L-Aspetti tas-Suġġett: Mistoqsijiet Fundamentali għall-Esperjenza Umana

1. Kapaċi niddeskrivi l-prinċipju tar-reċiproċità, dak li hu tiegħi u tiegħek, bħala prinċipju ta' ġustizzja.
2. Kapaċi nuri sens b'saħħtu ta' ġustizzja fir-relazzjonijiet tiegħi ma' sħabi.
3. Kapaċi nagħti eżempji ta' sitwazzjonijiet ta' żvantagg jew ta' preferenza u niddiskutihom bħala kwistjonijiet ta' ġustizzja soċjali.
4. Kapaċi niddistingwi bejn ġustizzja f'każ ta' trattament mogħti lin-nies skont il-ħtiġijiet tagħhom, u ġustizzja bħala trattament ugwali tal-persuni.
5. Kapaċi niddiskuti r-relazzjoni ta' bejn "il-fiduċja" u "ir-rispett".
6. Kapaċi napplika għal ħajti dak li tgħallimt fuq l-onestà u l-verità, speċjalment fir-relazzjonijiet tiegħi ma' sħabi.
   TAGĦLIM KONJITTIV
7. Kapaċi niddiskuti l-idea ta' tpattija u l-kunċett tal-maħfra.

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Lingwa Morali Kontemporanja u l-Kunċetti u l-Metafori Ċentrali tagħha

1. Kapaċi niddefinixxi l-kelmiet "dritt" u "dmir", f'termini tad-dritt tar-rispett għall-propjetà tal-persuna, u d-dmir għar-rispett tal-propjetà ta' persuni oħra.
2. Kapaċi niddiskuti x'inhuma l-obbligi tiegħi lejn l-affarijiet li huma komuni għall-bnedmin, *bħall-ġirien.*
   NITGĦALLEM BIEX INSIR NAF
3. Kapaċi niddiskuti x'inhuma l-obbligi tiegħi lejn l-ambjent u ħlejqiet oħra.
   NITGĦALLEM BIEX INSIR NAF
4. Kapaċi nuri l-valuri tal-onestà, il-fiduċja u r-rispett fir-relazzjoni tiegħi ma' sħabi.
5. Kapaċi niddiskuti l-importanza tal-valuri f'ħajjitna u fil-komunità li ngħixu fiha.
6. Kapaċi nargumenta li l-annimali għandhom id-dritt li ma jkunux ittrattati bħala oġġetti.

L-Aspetti tas-Suġġett: Ir-Rispett Lejn l-Oħrajn

1. Kapaċi nispjega għaliex hemm bżonn ta' definizzjoni konsistenti tal-kunċetti li nużaw, fl-interess li jkollna diskussjoni li tagħmel sens. *Hu importanti li tkun stabbilita, ngħidu aħna, xi tkun qed tfisser persuna bit-termini 'dritt', 'libertà', 'obbligu' eċċ., u kif, e.ż., id-dritt tiegħek għal xi ħaġa hu differenti minn meta tkun trid jew tixtieq xi ħaġa.*
2. Kapaċi nuri kif proċess ta' ħsieb u diskussjoni jista' jwassal għal dawn id-definizzjonijiet konsistenti. *Importanti li jkun hemm komunikazzjoni mal-oħrajn, billi ssaqsihom xi jfissru b'ċerti kunċetti bħal 'dritt', 'libertà', 'obbligu', eċċ.*
3. Kapaċi nuża l-ħiliet tal-ħsieb meta nipparteċipa f'diskussjoni.

L-Aspetti tas-Suġġett: Is-Sehem f'Dibattitu Morali

1. Kapaċi nipparteċipa f'diskussjoni fuq x'jagħmel persuna stranġiera.
2. Kapaċi nargumenta favur it-trattament b'rispett ta' persuni oħra li huma stranġieri.
3. Kapaċi niddistingwi bejn dak li hu privat, *e.ż. id-dar tiegħi,* u dak li hu pubbliku, *e.ż. il-klassi tiegħi, l-inħawi fejn noqgħod.*
4. Kapaċi niddistingwi bejn relazzjonijiet personali, *e.ż. il-ħbieb*, u relazzjonijiet ta' rwoli *e.ż. għalliem/student.*
5. Kapaċi nagħraf ir-rabta ta' bejn il-ġustizzja u dak li hu sew.
6. Kapaċi npoġġi f'ordni ħtiġijiet differenti skont l-importanza tagħhom.
7. Kapaċi nitkellem dwar kwistjonijiet ta' mertu u ta' kastig.

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Kollaborazzjoni mal-Oħrajn fl-Iżvilupp ta' Viżjoni Kollaborattiva u Rikka tal-Ħajja

1. Kapaċi nipparteċipa f'diskussjoni dwar l-iskola bħala post b'nies li jgħixu flimkien u li jaqsmu mod ta' ħajja bejniethom.
   Eżempju ta' dan tista' jkun: *diskussjoni fuq l-uniformi tal-iskola u kif din turi li aħna parti minn komunità. Id-diskussjoni tista' tesplora wkoll xi tfisser li tkun membru tal-iskola.*
   L-GĦARFIEN TIEGĦI NNIFSI
2. Kapaċi nagħmel lista ta' regoli li jippermettu li ssir diskussjoni, *e.ż. li ma nitkellmux meta ħaddieħor qed jitkellem, li nagħtu spazju lil ħaddieħor biex jgħid tiegħu, u li nisimgħu lill-oħrajn mingħajr ma ninterrompu.*
   IL-KITBA
3. Kapaċi naqsam l-affarijiet tiegħi ma' sħabi tal-klassi.
4. Kapaċi nidentifika dak li naqsam ma' ħaddieħor mal-ġirien u ma' dawk li joqogħdu qrib tiegħi. *Il-mira hawnhekk għandha tkun l-idea tal-viċinanzi ta' fejn noqgħod bħala spazju ġeografiku u soċjali, u l-implikazzjonijiet li tgħix f'dan l-ispazju f'termini ta' relazzjonijiet, responsabbiltajiet u obbligi.*
5. Kapaċi nagħmel distinzjoni bejn dak li hu privat, jiġifieri li nuża jien, u dak li hu pubbliku, jiġifieri li jintuża minn kulħadd.
6. Kapaċi nitkellem dwar il-viċinanzi residenzjali tiegħi f'termini ta' komunità ta' ġirien li għandhom l-istess interess soċjali.
7. Kapaċi nagħmel lista ta' affarijiet li bihom inħossni li jien parti mis-soċjetà Maltija, jew tad-dinja aktar wiesgħa. *L-istudenti jintalbu jitkellmu u jesprimu ruħhom b'narrattivi u aneddoti mill-esperjenzi tagħhom. L-istudenti li mhumiex Maltin jiġu mħeġġa jitkellmu fuq l-esperjenzi tagħhom li jgħixu fis-soċjetà Maltija. Jiġu mħeġġa jitkellmu wkoll fuq dwar l-istejjer li għexu fid-djar u fil-pajjiżi nattivi tagħhom.*
   IL-KITBA
8. Kapaċi nitkellem dwar l-ambjent bħala xi ħaġa li hi maqsuma minn kulħadd, u li kulħadd għandu d-dmir li jħares.
   NITGĦALLEM BIEX INSIR NAF

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Ġustizzja u l-Imparzjalità

1. Kapaċi nagħti eżempji ta' kif nittrattaw ħażin, jew ma niħdux biżżejjed ħsieb ta' persuni oħra, l-annimali u tal-ambjent.
   NITGĦALLEM BIEX INSIR NAF
2. Kapaċi nargumenta li l-ħarsien ambjentali hu ħaġa ta' tħassib madwar id-dinja, u li lkoll kemm aħna għandna d-dmir li nħarsuh.
   NITGĦALLEM INKUN JIEN
3. Kapaċi nuri l-imparzjalità fi mġibti ma' sħabi tal-klassi fil-ħajja ta' kuljum fl-iskola.
4. Kapaċi nuri rispett lejn l-oħrajn fl-iskola tiegħi billi nipprattika manjieri tajba mal-membri tal-komunità tal-iskola.
5. Kapaċi nidentifika valuri morali u nipparteċipa f'diskussjoni dwarhom.
6. Kapaċi niddistingwi bejn il-gideb, u li nirrifjuta li ngħid il-verità, u nagħti eżempji.
7. Kapaċi nagħti eżempji ta' sitwazzjonijiet li fihom il-gideb jew li tibqa' lura milli tgħid il-verità lill-oħrajn huma ġustifikati.

LEVEL 6

L-Aspetti tas-Suġġett: Nitgħallem dwar l-Esperjenza tad-Dinja mill-Esperjenza Tiegħi Nnifsi u mit-Twemmin, il-Prattiċi u t-Tradizzjonijiet tal-Oħrajn.

1. Kapaċi nagħmel lista ta' affarijiet li ngħożż, *u nispjega x'jagħmilhom prezzjużi.*
   IL-KITBA
2. Kapaċi nitkellem fuq il-kunċett tal-kuxjenza.
3. Kapaċi nagħti eżempji ta' "virtujiet", *e.ż. il-lealtà, il-kuraġġ, il-verità u l-onestà.*
4. Kapaċi niddistingwi bejn "fatti" u "valuri" u nagħti eżempji prattiċi tagħhom.

L-Aspetti tas-Suġġett: Kulturi Reliġjużi u Sekulari u Sistemi ta' Twemmin

1. Kapaċi nispjega għaliex hemm regoli differenti ta' mġiba morali għal komunitajiet differenti.
2. Kapaċi nitkellem dwar in-natura tal-fidi u r-raġuni, ir-reliġjon u x-xjenza u r-relazzjoni ta' bejniethom, *bil-konklużjoni li kemm in-nies sekulari u kemm ir-reliġjużi jagħtu valur lir-raġuni, imma n-nies reliġjużi jpoġġu r-raġuni taħt l-awtorità tal-fidi tagħhom meta jiġu għal kwistjonijiet morali, u s-sekulari jagħtu valur lir-raġuni u jistqarru li din hi fl-awtorità tagħhom.*
3. Kapaċi nipparteċipa f'diskussjoni fuq it-tolleranza u/billi nuża eżempji mill-ħajja ta' kuljum, *u nagħmel rabta mas-soċjetajiet pluralisti multikulturali, bħal Malta u l-bqija tal-Ewropa.*
4. Kapaċi nagħmel lista ta' xi valuri komuni li n-nies għandhom kullimkien, *bħall-ġustizzja.*
   IL-KITBA
5. Kapaċi nitkellem fuq il-kultura morali individwalista li tiddefinixxi l-umaniżmu sekulari. Dik il-kultura li titkellem il-lingwa tal-awtonomija, jiġifieri li l-persuna tkun responsabbli għal-liġijiet morali li tagħmel għaliha stess.
6. Kapaċi nispjega li d-differenza ta' bejn perspettivi reliġjużi u sekulari differenti ġiet minn ċirkustanzi storiċi u ġeografiċi.
7. Kapaċi nagħti ħarsa bażika tal-umaniżmu sekulari u tal-istorja u l-evoluzzjoni tiegħu, kif ukoll tat-twemmin, il-valuri u l-perspettivi tal-umaniżmu modern fuq id-dinja u l-ħajja umana.
8. Kapaċi norbot il-valuri mat-trobbija, jiġifieri l-fatt li l-valuri li huma għal qalbna jiġu mgħoddija lilna u jiddependu mill-post fejn nitwieldu u t-trobbija tagħna.

L-Aspetti tas-Suġġett: It-Tliet Reliġjonijiet Monoteistiċi

1. Għandi għarfien bażiku tat-twemmin ewlieni tat-tliet reliġjonijiet monoteistiċi, il-Kristjaneżmu, l-Iżlam u Ġudaiżmu.
2. Kapaċi nagħmel lista ta' fatturi simili u differenti bejn it-tliet reliġjonijiet monoteistiċi, *bħall-fatt li kollha jaffermaw l-eżistenza ta' Alla wieħed, imma jagħtuh ismijiet differenti.*
   IL-KITBA
3. Kapaċi nispjega li sistemi differenti ta' twemmin jiddependu fuq sorsi differenti ta' awtorità, *e.ż. testi sagri,* u li d-differenza fil-perspettivi morali ta' kif persuna tħares lejn il-ħajja tiddependi minn liema awtorità tagħraf l-istess persuna.
4. Kapaċi nitkellem fuq in-natura ta' drawwiet, ritwali, qima u talb reliġjuż fi ħdan ir-reliġjonijiet differenti, kif ukoll fuq il-postijiet pubbliċi ta' qima u r-relevanza tagħhom għal reliġjonijiet differenti.
5. Kapaċi nitkellem fuq in-natura tas-sawm, it-talb u l-ispiritwalità fi ħdan ir-reliġjonijiet u bejniethom, u nuri r-relevanza ta' dawn il-prattiċi u l-perspettivi fuq il-ħajja morali u t-twemmin tal-persuna li temmen.
6. Kapaċi nispjega r-relevanza tat-twemmin f'Alla, fil-ħajja ta' wara l-mewt u fid-dnub, biex niddetermina l-imġiba morali jew l-etika tat-tliet reliġjonijiet monoteistiċi.

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Komunità Umana

1. Kapaċi niddefinixxi s-"solidarjetà" f'termini ta' fehim u empatija lejn persuni differenti.
2. Kapaċi nargumenta favur il-valur tad-diversità, għax soċjetà diversa hi ferm aktar rikka minn waħda monolitika, *u li soċjetà pluralista teħtieġ mhux biss tolleranza, imma wkoll solidarjetà bejn il-membri. It-tolleranza hi rekwiżit minimu biex ngħixu flimkien.*
3. Kapaċi nargumenta li għalkemm dawk li jemmnu u s-sekularisti jifhmu d-dinja b'mod differenti ħafna minn xulxin, dawn għandhom diversi attitudnijiet u valuri bażiċi li huma l-istess.
4. Kapaċi nitkellem fuq l-attitudni umanista lejn l-umanità, meqjusa bħala komunità waħda morali universali li fiha kulħadd jistħoqqlu l-istess kunsiderazzjoni u rispett.
5. Kapaċi niddefinixxi "soċjetà pluralista" bħala waħda li tittollera d-differenzi u d-diversità.
   IL-KITBA
6. Kapaċi nagħti eżempji prattiċi ta' pluraliżmu fis-soċjetà Maltija, *bħal nies bi twemmin differenti jgħixu flimkien.*
7. Kapaċi nagħmel kuntrast bejn soċjetajiet pluralisti li jittolleraw id-differenza, u soċjetajiet li jitolbu li kulħadd hu mistenni li jkollu l-istess twemmin u valuri, u, għalhekk, ma jittollerawx id-diversità.

L-Aspetti tas-Suġġett: Inħaddnu Sens Pożittiv Tagħna Nfusna

1. Kapaċi nesplora l-idea ta' xi ħaġa jew ta' xi ħadd li għandu valur, *inklużi virtujiet bħall-emozzjonijiet, is-saħħa, il-kuntentizza, il-ġustizzja, is-sbuħija, il-lealtà, il-kuraġġ, il-verità u l-onestà għax dawn jagħtu iżjed valur lil ħajjitna u lill-ħajja tal-oħrajn.*
2. Kapaċi nagħmel distinzjoni bejn valuri intrinsiċi u strumentali.
3. Kapaċi nagħmel rabta bejn l-idea li jkollok valuri intrinsiċi, etikament, u l-idea li tkun persuna.
4. Kapaċi nispjega xi nfissru meta ngħidu "intrinsikament tajjeb".
5. Kapaċi niddistingwi bejn li niġġudika l-persuni u li niġġudika l-azzjonijiet.

L-Aspetti tas-Suġġett: Mistoqsijiet Fundamentali għall-Esperjenza Umana

1. Kapaċi nagħmel rabta bejn li tkun uman u li tkun persuna.
   Li tkun persuna tfisser li tkun oġġett ta' valur morali, u għalhekk il-persuna jistħoqqilha rispett.
2. Kapaċi niddefinixxi l-kunċett tar-rieda ħielsa u norbtu mar-responsabbiltà morali.

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Lingwa Morali Kontemporanja u l-Kunċetti u l-Metafori Ċentrali tagħha

1. Kapaċi niddefinixxi l-"virtujiet" bħala kwalitajiet ta' karattru, u nagħti ftit eżempji ta' virtujiet.
2. Kapaċi niddefinixxi t-terminu "vizzju" bħala ħaġa ħażina jew ta' ħsara, u nagħti xi eżempji ta' vizzji.
3. Kapaċi niddistingwi bejn valuri intrinsiċi u valuri strumentali billi nagħti eżempji prattiċi tat-tnejn li huma.

L-Aspetti tas-Suġġett: Ir-Rispett Lejn l-Oħrajn

1. Kapaċi nispjega li l-modi differenti, individwali u morali ta' kif inħarsu lejn il-ħajja huma r-riżultat ta' avvenimenti storiċi u tal-pożizzjoni ġeografika tagħna.*Komunitajiet differenti jagħtu tifsiriet differenti lil valuri bħalma huma l-ġustizzja, il-verità, il-kuraġġ, l-imparzjalità, is-solidarjetà eċċ. Reliġjonijiet differenti bħall-Iżlam, il-Kristjaneżmu, il-Buddiżmu, il-Ħinduiżmu, ix-Xintù eċċ. storikament żviluppaw f'reġjuni differenti tad-dinja. Issir referenza għall-umaniżmu sekulari fid-dinja tal-Punent.*
2. Kapaċi nqis il-fehmiet ta' nies oħra meta naħseb fuq kwistjoni.
   IL-BIDLA SOĊJALI
3. Kapaċi nitkellem fuq it-tifsira u l-valur tat-tolleranza f'soċjetajiet pluralisti. *Issir referenza għad-definizzjoni tal-pluralità bħala l-għarfien tad-dritt ta' persuna li tkun differenti u li tgħix differenti.*
4. Kapaċi nieħu sehem f'diskussjoni li tirrispetta lill-oħrajn, bi twemmin differenti minn tiegħi.
   IL-BIDLA SOĊJALI

L-Aspetti tas-Suġġett: Is-Sehem f'Dibattitu Morali

1. Kapaċi nitkellem fuq il-modi differenti li l-umanisti u dawk li għandhom twemmin reliġjuż iħarsu lejn ix-xjenza, jiġifieri *kemm l-umanisti u kemm dawk bi twemmin reliġjuż jagħtu valur u jużaw ir-raġuni b'mod differenti*.
2. Kapaċi nipparteċipa f'dibatittu dwar "ir-rieda ħielsa".
3. Kapaċi nispjega li aħna ngħixu f'soċjetà pluralista, billi nuża eżempji, *bħal li ngħix fi skola multikulturali, multietnika, bi twemmin differenti, multinazzjonali eċċ. u li tagħti valur ugwali lil kulħadd.*

L-Aspetti tas-Suġġett: Nagħtu Leħen lill-Oħrajn

1. Kapaċi nipparteċipa f'diskussjoni dwar il-valur tal-oħrajn, u kapaċi nispjega li ma nistax ninnega l-valuri ta' ħaddieħor - Nista' biss ma nappprovax jew ma naqbilx magħhom.
   IL-BIDLA SOĊJALI
2. Kapaċi nagħti eżempji ta' valuri li ma napprovax jew ma naqbilx magħhom.
3. Kapaċi nispjega li l-eżistenza paċifika u koperattiva, fi kwalunkwe soċjetà, teħtieġ il-ħila li naċċettaw u ngħixu bin-nuqqas ta' qbil u d-diżapprovazzjoni.
4. Kapaċi nieħu sehem f'diskussjoni fuq it-tolleranza, u nargumenta li din tfisser li naċċetta d-diversità - ma tfissirx qbil.
   L-GĦARFIEN TIEGĦI NNIFSI
5. Kapaċi niddibatti fuq x'għandhom ikunu l-limiti tat-tolleranza, u dawk il-fatturi li l-ebda soċjetà m'għandha tittollera.
   L-GĦARFIEN TIEGĦI NNIFSI
6. Kapaċi norbot it-tolleranza mad-dispożizzjoni personali li jkollok moħħok miftuħ.
   L-GĦARFIEN TIEGĦI NNIFSI

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Kollaborazzjoni mal-Oħrajn fl-Iżvilupp ta' Viżjoni Kollaborattiva u Rikka tal-Ħajja

1. Kapaċi nipparteċipa f'diskussjoni dwar l-isfida li ngħixu flimkien fil-paċi u f'koperazzjoni, f'dinja mimlija b'nies divesi, u nissuġġerixxi modi ta' kif dan jista' jsir. *E.ż., iffoka fuq il-ħiliet tal-istudenti biex jgħixu anke f'nuqqas ta' qbil, li jipperswadu lill-oħrajn aktar milli jisfurzaw lill-oħrajn biex jaqblu magħhom akkost ta' kollox.*
   IT-TAGĦLIM SOĊJALI
2. Kapaċi nisma' l-opinjonijiet ta' studenti oħra, anke jekk huma differenti minn tiegħi.
   Nota: Għalkemm id-diskussjoni titlob li jkun hemm mistoqsijiet u kritika għall- fehmiet tal-oħrajn, din m'għandhiex tiżviluppa f'polemika li tiġri meta persuna tkun trid issostni biss il-punt tagħha u għalhekk ma tħallix lil ħaddieħor jitkellem u tinjora għalkollox dak li għandhom x'jgħidu.
   L-GĦARFIEN TIEGĦI NNIFSI
3. Kapaċi niddefinixxi t-terminu "soċjetà tolleranti" bħala soċjetà li taċċetta d-differenza, l-aktar dik soċjali, kulturali, morali u d-diversità politika.
   E.ż. jekk l-iskejjel għandhomx ikunu pluralisti, jiġifieri inklużivi u demokratiċi, jew integrali, jiġifieri omoġeni, li fihom it-tfal kollha jħaddnu l-istess twemmin u valuri.
4. Kapaċi nagħmel lista ta' dak li l-bnedmin jaqsmu ma' bnedmin oħra.
5. Kapaċi nagħti eżempji mill-istorja dwar kif il-vjolenza ntużat biex tisforza lil nies oħra jbiddlu t-twemmin u l-konvinzjonijiet tagħhom u nargumenta għaliex dan hu moralment ħazin. *(E.ż. l-gwerer bejn il-Musulmani u l-Kristjani, bejn il-Kristjani u l-Kristjani, bejn il-Musulmani u l-Musulmani, u eżempji oħra mill-istorja u mid-dinja kurrenti).*
6. Kapaċi nuża l-ħila tal-persważjoni biex nibni argument meta niddiskuti kwistjonijiet fil-klassi.

LIVELL 7

L-Aspetti tas-Suġġett: Nitgħallem dwar l-Esperjenza tad-Dinja mill-Esperjenza Tiegħi Nnifsi u mit-Twemmin, il-Prattiċi u t-Tradizzjonijiet tal-Oħrajn.

1. Kapaċi nagħraf l-importanza ta' azzjoni riflettiva fil-ħajja morali; *u nispjega għaliex għandna naħsbu qabel nagħmlu xi ħaġa.*
2. Kapaċi nuri kif azzjoni riflettiva u abitwali (jiġifieri, ta' drawwa) taffettwa l-ħajja morali tal-persuna, irrispettivament mit-twemmin reliġjuż tagħha.
   L-GĦARFIEN TIEGĦI NNIFSI
3. Kapaċi nagħraf id-differenza ta' bejn azzjoni abitwali u azzjoni riflettiva, *u nispjega li ħafna mill-għażliet li nagħmlu huma abitwali, filwaqt li għażliet itqal jeħtieġu riflessjoni u kunsiderazzjoni.*

L-Aspetti tas-Suġġett: Kulturi Reliġjużi u Sekulari u Sistemi ta' Twemmin

1. Kapaċi niddistingwi bejn perspettivi morali individwalisti u komunitarji. *Il-kulturi morali reliġjużi li jitkellmu l-lingwa tal-liġi morali huma komunitarji. Huma l-lingwi ta' komunitajiet li huma esklussivi u magħqudin flimkien bi twemmin u tradizzjonijiet b'saħħithom, u l-membri tagħhom iqisu l-moralità b'mod ġenerali, mil-lat tat-twemmin tagħhom. Dan jikkuntrasta mal-kultura morali sekulari moderna, influwenzata mill-Punent, li hi aktar individwalista, jiġifieri li tpoġġi lill-individwu bħala l-interpretu dirett tal-liġi tar-raġuni, jew bħala l-punt suġġettiv tal-awtorità morali, aktar milli l-fidi tal-komunità.*
2. Kapaċi nagħraf id-differenza ta' bejn il-moralitajiet sekulari u reliġjużi, *u nispjega li s-soċjetà Maltija hi magħmula minn persuni taż-żewġ tipi, reliġjużi u sekulari, li jistgħu, minkejja d-differenzi kulturali tagħhom, ma jaqblux fuq kwistjonijiet morali.*
3. Kapaċi nagħraf il-kunċett tal-kuxjenza u xi tfisser għall-umanisti sekulari u għan-nies bi twemmin.
4. Kapaċi nuri l-valur u l-limitazzjonijiet tat-tolleranza, *nispjega li t-tolleranza tfisser rispett għad-differenza, imma ma tfissirx li bilfors taqbel ma' din id-differenza.*
5. Kapaċi nagħti eżempji ta' kif familji differenti, li jipprattikaw tradizzjonijiet reliġjużi differenti, jikkontribwixxu għall-edukazzjoni morali ta' wliedhom.

L-Aspetti tas-Suġġett: It-Tliet Reliġjonijiet Monoteistiċi

1. Kapaċi nagħraf li t-tliet reliġjonijiet monoteistiċi differenti, il-Kristjaneżmu, l-Iżlam u l-Ġudaiżmu jiġġeneraw kulturi morali differenti.
2. Kapaċi nuri li hemm modi differenti, reliġjużi u sekulari, kif iħarsu lejn il-ħajja kulturi differenti.
3. Kapaċi nidentifika li l-Bibbja Ebrajka hi l-punt ta' referenza tat-tliet reliġjonijiet, *u li l-moralità hi definita bl-ubbidjenza għar-rieda divina li tesprimi lilha nnifisha f'termini tal-liġi morali jew tal-kmandamenti, l-eqdem sett bażiku ta' liġijiet morali hi l-liġi Mużajka, l-għaxar kmandamenti li Alla ta lil Mosè fir-rakkont tat-Testment il-Qadim.*
4. Kapaċi niddeskrivi kif drawwiet, reliġjonijiet u tradizzjonijiet differenti jippermettu u jmantnu kulturi differenti tal-familja.

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Komunità Umana

1. Kapaċi niddistingwi bejn id-drittijiet u libertajiet fundamentali u d-drittijiet għall-għajnuna soċjali. Id-drittijiet tal-libertà jirreferu għad-dritt li wieħed igawdi mil-libertà tiegħu mingħajr indħil, u d-drittijiet tal-benesseri jirreferu għall-forniment tal-ħtiġijiet tal-persuna.
2. Kapaċi neżamina l-kunċett ta' moħħ miftuħ li jirrispetta d-differenza fis-soċjetà Maltija.
3. Kapaċi nagħraf li nies bi stili ta' ħajja differenti, valuri morali u bi twemmin u prattiċi reliġjużi differenti, jistgħu jkunu membri ta' valur fis-soċjetà.

L-Aspetti tas-Suġġett: Inħaddnu Sens Pożittiv Tagħna Nfusna

1. Kapaċi niddeskrivi kif il-ħajja fl-ambjent selvaġġ hi l-wirt naturali tal-umanità kollha.
   NITGĦALLEM KIF
2. Kapaċi niddeskrivi kif persuna tista' tiġġieled il-moħqrija tal-annimali, *inklużi l-miżuri legali ta' Malta.*
   NITGĦALLEM KIF
3. Kapaċi nesprimi d-differenza ta' bejn li niġġudika l-attur u li niġġudika l-att.
4. Kapaċi nidentifika tipi differenti ta' moħqrija fuq l-annimali.

L-Aspetti tas-Suġġett: Mistoqsijiet Fundamentali għall-Esperjenza Umana

1. Kapaċi nagħraf il-konsistenza fl-imġiba u l-għarfien tal-istess drittijiet għal ħaddieħor bħalma nippretendi għalija bħala prinċipju ta' ġustizzja.
2. Kapaċi nevalwa l-valur morali ta' azzjoni billi nagħraf il-motivi u l-konsegwenzi.
3. Kapaċi nispjega l-idea tal-libertà bħala poter li jkollok biex tagħżel.

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Lingwa Morali Kontemporanja u l-Kunċetti u l-Metafori Ċentrali tagħha

1. Kapaċi nispjega x'inhuma drittijiet billi *nirreferi għad-Dokument tan-Nazzjonijiet Magħquda għad-Drittijiet tat-Tfal u għad-Dokument tan-Nazzjonijiet Magħquda għad-Drittijiet Umani.*
2. Kapaċi nibni każ kontra l-ibbuljar.
3. Kapaċi nuri r-reċiproċità tad-drittijiet u l-obbligi.
4. Kapaċi niddistingwi d-differenza ta' bejn id-drittijiet u x-xewqat.
5. Kapaċi nartikola r-regola tal-ġustizzja li tagħraf b'mod ugwali l-istess drittijiet li persuna titlob għaliha nnifisha.
5. Kapaċi nispjega l-etika tad-dipendenza, speċjalment b'relazzjoni għall-familja.
7. Kapaċi nkisser kunċett biex nifhmu aħjar.
8. Kapaċi nagħraf argumenti u raġunamenti informali validi/invalidi, veri/mhux veri.
9. Kapaċi nestendi d-diskussjoni għad-drittijiet tal-annimali.
10. Kapaċi nagħraf ir-relazzjoni ta' bejn motiv u konsegwenza.

L-Aspetti tas-Suġġett: Ir-Rispett Lejn l-Oħrajn

1. Kapaċi nuri kif id-differenza kulturali hi relatata mad-differenza morali. *Persuna tista' tirreferi għall-espressjoni "il-kultura tal-familja", biex turi li din jista' jkollha impatt importanti fuq il-ħarsa morali ta' dak li jkun.*
2. Kapaċi noħroġ aspetti differenti ta' argument.
3. Kapaċi nargumenta li r-rispett għad-differenza mhux neċessarjament ifisser li taqbel magħha.
   L-GĦARFIEN TIEGĦI NNIFSI
4. Kapaċi nevalwa l-kunċett li l-moralità tikkonsisti fl-ubbidjenza għal liġi morali. *Agħti eżempji ta' kif moralitajiet reliġjużi differenti jgħallmu li l-liġi morali ġejja minn Alla, u kif il-liġi morali sekulari f'soċjetajiet tal-Punent issegwi l-idea tal-liġi tar-Raġuni. Il-moralità fiż-żewġ każijiet, partikolarment ta' Alla jew tar-Raġuni, titqies bħala ubbidjenza tal-liġi.*

L-Aspetti tas-Suġġett: Is-Sehem f'Dibattitu Morali

1. Kapaċi nelenka l-ideat li jkunu ġew diskussi fil-klassi, nirrifletti fuqhom u nikteb dwarhom *e.ż. inżomm ġurnal. Il-litteriżmu etiku jeħtieġ li jkollna l-ħila niddiskutu u niddibattu kwistjonijiet etiċi bil-kitba u bit-taħdit.*
   IL-KITBA
2. Kapaċi nikteb rapporti qosra ta' argumenti. *It-testi miktubin, bħall-kolonni ta' opinjoni, studji ta' każijiet, rapporti stampati u kitbiet oħra li jidhru fil-mezzi soċjali tax-xandir elettroniku jistgħu jiġu introdotti f'dan l-istadju. L-istudenti jistgħu jkunu mħeġġa jesprimu ruħhom dwar l-ideat li jaqraw fil-ġurnali tagħhom.*
   IL-KITBA
3. Kapaċi nevalwa argumenti sempliċi.

L-Aspetti tas-Suġġett: Nagħtu Leħen lill-Oħrajn

1. Kapaċi nagħti eżempji ta' kulturi differenti tal-familja, li huma r-realtà ta' soċjetajiet multikulturali bħal Malta.
2. Kapaċi nargumenta li minkejja l-kulturi differenti tal-familja, il-familji huma suġġetti għal-liġijiet u l-kultura tas-soċjetà aktar wiesgħa.
   L-GĦARFIEN TIEGĦI NNIFSI
3. Kapaċi nispjega li l-'vuċi' hi kwistjoni ta' poter, u li l-intimidazzjoni tista' xxekkilna milli nsemmgħu leħinna.
4. Kapaċi nargumenta li ċ-ċaħda ta' vuċi hi ksur ta' dritt uman.

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Kollaborazzjoni mal-Oħrajn fl-Iżvilupp ta' Viżjoni Kollaborattiva u Rikka tal-Ħajja

1. Kapaċi nagħmel lista tad-drittijiet li naqsam mal-oħrajn fl-iskola, fil-klassi u fil-komunità. *L-idea tad-drittijiet f'kuntesti differenti ta' sħubija, l-aktar fil-klassi, fl-iskejjel u fil-komunità, għandha tkun distinta mid-drittijiet morali li huma universali.*
   IL-KITBA
2. Kapaċi nagħti eżempji ta' modi differenti li bihom persuna tista' taġixxi b'mod liberu, u tikkunsidra r-regoli u r-rispett tagħha lejn l-oħrajn. *Issir spjegazzjoni dwar kif il-libertà ma tfissirx nuqqas ta' regoli, u li l-libertà titlob rispett għar-regoli.*
3. Kapaċi niddeskrivi kif id-drittijiet umani jistgħu jkunu relevanti b'mod universali għall-ħtiġijiet umani tagħna, aħna min aħna, *e.ż. "id-dritt għal-logħob", u drittijiet oħra tat-tfal.*
4. Kapaċi nuri li l-ambjent selvaġġ hu l-wirt naturali tal-umanità kollha.
   NITGĦALLEM BIEX INSIR NAF

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Ġustizzja u l-Imparzjalità

1. Kapaċi niddistingwi bejn ħsara fiżika u ħsara mentali.
2. Kapaċi nippreżenta argument fuq il-ħtieġa li nirrispettaw il-ħajja umana u tal-annimali fil-forom kollha tagħha.
   NITGĦALLEM INKUN JIEN
3. Kapaċi nidentifika d-drittijiet differenti li għandhom il-bnedmin meta jkunu fi gruppi differenti *e.ż. bħala tifla/tifel membru tal-familja, ta' skola, ta' klassi jew ta' komunità.*

LIVELL 8

L-Aspetti tas-Suġġett: Nitgħallem dwar l-Esperjenza tad-Dinja mill-Esperjenza Tiegħi Nnifsi u mit-Twemmin, il-Prattiċi u t-Tradizzjonijiet tal-Oħrajn.

1. Kapaċi niżviluppa ħakma personali tiegħi nnifsi permezz tar-riflessjoni.
   N.B. il-ħakma personali *hi meta persuna jkollha l-kontroll ta' ħajjitha u tal-azzjonijiet li tieħu. Hi xi ħaġa li għandna nimmiraw għaliha; hi meħtieġa biex nevitaw il-ħsara fuqna nfusna u l-ħsara lil ħaddieħor.*
   IT-TAGĦLIM KONJITTIV
2. Kapaċi nassessja ħajti biex insir aktar responsabbli tiegħi nnifsi, *b'enfasi fuq l-importanza tar-riflessjoni personali, li ngħix il-ħajja eżaminata u li neżerċita l-ħila tal-ħakma personali bħala element utli ta' responsabbiltà tiegħi nnifsi.*
   IT-TAGĦLIM KONJITTIV
3. Kapaċi nindika modi li jgħinuni niżviluppa u ntejjeb lili nnifsi.
   IT-TAGĦLIM PERSONALI
4. Kapaċi neżamina d-differenza ta' bejn ħajja mimlija u ħajja vojta, *jiġifieri li ngħix ħajja mimlija u kuntenta bil-maqlub ta' ħajja negattiva u vojta.*
5. Kapaċi nagħmel differenza bejn mudelli tajbin u ħżiena *u niddiskuti l-influwenza tagħhom f'ħajti, b'enfasi fuq l-importanza li nagħżel mudelli b'mod għaqli u l-perikli li hemm jekk inqishom bħala ikoni ta' qima.*

L-Aspett tas-Suġġett: Kulturi Reliġjużi u Sekulari u Sistemi ta' Twemmin

1. Kapaċi nispjega r-relazzjoni ta' bejn li tkun individwu u membru ta' soċjetà/komunità, u t-tensjoni ta' bejn it-tnejn.

L-Aspetti tas-Suġġett: It-Tliet Reliġjonijiet Monoteistiċi

1. Kapaċi niddiskuti l-kunflitt potenzjali ta' bejn il-konformità morali u l-libertà f'kulturi differenti, *bħas-soċjetajiet tal-Punent li fin-natura tagħhom huma aktar individwalisti.*
2. Kapaċi nanalizza kif sistemi differenti ta' twemmin jinkoraġġixxu modi ta' ħarsien personali u ħsara personali.
3. Kapaċi niddistingwi d-differenzi u r-relazzjoni ta' bejn dak li hu morali u dak li hu legali f'soċjetajiet differenti, *e.ż. f'suġġetti relatati mas-sesswalità.*

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Komunità Umana

1. Kapaċi nidentifika d-dritt għall-għajnuna soċjali (tal-benesseri) bħala mod ta' solidarjetà fi ħdan soċjetà.
2. Kapaċi nindika t-tifsira ta' komunità, u niddistingwi bejn komunitajiet magħluqa u miftuħa. *Komunitajiet magħluqa, ħafna drabi huma intolleranti kemm għad-differenza interna, kif ukoll għal komunitajiet u stili oħra ta' ħajja. F'dan is-sens, il-mod li bih iħarsu lejn il-ħajja hu deskritt bħala fundamentalista. Komunitajiet miftuħa huma internament tolleranti għad-differenza u huma lesti jitkellmu ma' komunitajiet oħra differenti minnhom. Barra minn hekk, iħarsu lejn il-ħajja b'mod liberali.*
   IL-KITBA

L-Aspetti tas-Suġġett: Inħaddnu Sens Pożittiv Tagħna Nfusna

1. Kapaċi nagħraf l-obbligu morali biex nieħu ħsieb tiegħi nnifsi.
2. Kapaċi niddeskrivi kif nieħu ħsieb tiegħi nnifsi mentalment, fiżikament u emozzjonalment.
3. Kapaċi neżamina aspetti mill-ħajja tiegħi li nqishom importanti, u nuri modi kif nista' nkun responsabbli tiegħi nnifsi.
   IT-TAGĦLIM KONJITTIV
4. Kapaċi nispjega r-relazzjoni ta' bejn il-ħarsien personali u l-ħarsien tal-oħrajn.

5. Kapaċi nuri r-responsabbiltà morali meta naħseb fuq l-annimali.
   NITGĦALLEM INKUN JIEN
6. Kapaċi nidentifika, neżamina u nagħti valur lil dak kollu li jagħmilni dak li jien.

L-Aspetti tas-Suġġett: Mistoqsijiet Fundamentali għall-Esperjenza Umana

1. Kapaċi nesplora l-idea tal-ġustizzja relatata mal-prinċipju morali tal-kunsiderazzjoni ugwali, jiġifieri li meta niġi biex nara jekk azzjoni hix tajba jew le, ninkludi u niżen l-interessi kollha biex niddeċiedi.
   Inqis in-nuqqas ta' kunsiderazzjoni ugwali bħala insensittività etika.
2. Kapaċi niddiskuti jekk il-privileġġ li noffru lil ħbiebna u qrabatna huwiex ġust.
3. Kapaċi napplika r-raġunament morali biex inkun nista' nagħmel għażliet morali.
   TAGĦLIM KONJITTIV
4. Kapaċi nevalwa r-responsabbiltà morali meta nagħmel għażliet tal-ħajja.
5. Kapaċi nanalizza r-relazzjoni ta' bejn il-libertà u r-responsabbiltà.
6. Kapaċi nesplora r-relazzjoni ta' bejn il-kuntentizza, il-pjaċir u l-uġigħ.

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Lingwa Morali Kontemporanja u l-Kunċetti u l-Metafori Ċentrali tagħha

1. Kapaċi nikkombina l-etika tad-dipendenza mal-etika tal-ħarsien u l-prinċipju tar-reċiproċità.
2. Kapaċi niddistingwi bejn għarfien personali, li hu narċisista, u għarfien li jikkunsidra r-relazzjoni tal-persuna mal-oħrajn.
3. Kapaċi nagħmel differenza bejn it-twemmin u l-evidenza, l-opinjoni u l-fatt.

L-Aspett tas-Suġġett: Ir-Rispett Lejn l-Oħrajn

1. Kapaċi nanalizza l-pożizzjonijiet differenti mressqa f'argument.

L-Aspetti tas-Suġġett: Is-Sehem f'Dibattitu Morali

1. Kapaċi nelabora r-riflessjonijiet tiegħi fuq suġġetti morali bil-kitba *e.ż. inżomm ġurnal u nwieġeb għall-pożizzjonijiet etiċi li nisma' jew li naqra dwarhom, bil-kitba jew bit-taħdit, għax b'hekk niżviluppa aktar il-ħiliet tiegħi.*
   IL-KITBA
2. Kapaċi nikteb u neżamina argumenti fuq suġġetti jew kwistjonijiet magħżula.
   IL-KITBA
3. Kapaċi nargumenta billi nuża l-ideat tad-drittijiet, l-obbligi, il-motivi u l-konsegwenzi, fost l-oħrajn.
4. Kapaċi niddiskuti xi tfisser li tirrispetta, lil min għandna nirrispettaw, kif għandna nuru r-rispett, u sa liema grad.

L-Aspetti tas-Suġġett: Nagħtu Leħen lill-Oħrajn

1. Kapaċi nagħraf ir-relazzjoni ta' bejn il-vulnerabbiltà u d-dipendenza.
2. Kapaċi niddiskuti r-relazzjoni ta' bejn il-vulnerabbiltà u d-dipendenza, b'riferenza għall-ħajti bħala tifel/tifla.
3. Kapaċi nesplora r-relazzjoni ta' bejn id-dipendenza u n-nuqqas ta' vuċi.
4. Kapaċi niddiskuti r-responsabbiltà morali li nitkellem għal min m'għandux leħen, *bħat-tfal iż-żgħar, dawk li għadhom ma twildux, dawk li għandhom diżabilità intellettwali, dawk emarġinati minħabba l-faqar u/jew minħabba d-diskriminazzjoni jew l-iskjavitù, u l-bqija.*

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Kollaborazzjoni mal-Oħrajn fl-Iżvilupp ta' Viżjoni Kollaborattiva u Rikka tal-Ħajja

1. Kapaċi nevalwa l-vantaġġi u l-iżvantaġġi li tgħix f'soċjetà multikulturali.
2. Kapaċi nindika kif varjetà ta' kulturi jaqsmu fatturi simili, imma huma wkoll different minn xulxin b'diversi modi.
3. Kapaċi nagħraf li hemm diversi modi kif persuna tista' tgħix ħajja sħiħa.
4. Kapaċi nidentifika l-aspett sesswali tal-imħabba bħala mod kif persuna jimpurtaha minn ħaddieħor.

5. Kapaċi nesplora l-kunċett tal-imħabba b'modi differenti ta' kif nieħu ħsieb u nkun responsabbli lejn l-oħrajn.
6. Kapaċi nagħmel differenza bejn li persuna tieħu ħsieb ruħha u li tkun egoista u narċisista. *Hawnhekk wieħed għandu jiddistingwi l-importanza tal-għarfien personali, li jwassal għal titjib personali, u l-għarfien li hu narċisist u ossessiv, li jwassal għal insensittività u indifferenza lejn l-oħrajn.*

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Ġustizzja u l-Imparzjalità

1. Kapaċi nidentifika x'inhi l-ħsara personali, u l-ħsara li ssir lill-oħrajn, inkluż l-ibbuljar.
2. Kapaċi neżamina ħajti u nirrifletti fuq ir-responsabbiltà li nieħu ħsieb tiegħi nnifsi u tal-oħrajn. *Il-ħarsien personali hu dmir morali lejna nfusna u lejn l-oħrajn. Hemm erba' kategoriji wisgħin tal-ħarsien lejn l-oħrajn - lejn il-bnedmin (nies), lejn l-annimali u ħlejjaq oħra, lejn l-ambjent naturali, u lejn l-affarijiet fl-ambjent. Hemm rabta bejn il-ħarsien u r-rispett.*
   IT-TAGĦLIM KONJITTIV
3. Kapaċi neżamina l-idea tal-ġustizzja f'rabta ma' li tkun evitata l-ħsara personali u lejn l-oħrajn.
4. Kapaċi niddistingwi bejn it-teħid ta' riskju responsabbli u irresponsabbli.

LIVELL 9

L-Aspett tas-Suġġett: Nitgħallem dwar l-Esperjenza tad-Dinja mill-Esperjenza Tiegħi Nnifsi u mit-Twemmin, il-Prattiċi u t-Tradizzjonijiet tal-Oħrajn.

1. Kapaċi nqabbel u nirrifletti fuq valuri differenti *bħall-valur tal-ħajja.*
   L-GĦARFIEN TIEGĦI NNIFSI

L-Aspetti tas-Suġġett: Kulturi Reliġjużi u Sekulari u Sistemi ta' Twemmin

1. Kapaċi nispjega li d-differenza morali hi frott ta' differenzi kulturali u reliġjużi.
2. Kapaċi nartikola l-interpretazzjonijiet differenti tal-qdusija ta' duttrina tal-ħajja.
   IL-KITBA
3. Kapaċi niddiskuti l-pożizzjonijiet, favur u kontra l-qdusija tad-duttrina tal-ħajja, *u nagħmel dan fid-dawl tal-kwistjonijiet marbuta mal-ħajja u l-mewt.*

L-Aspett tas-Suġġett: It-Tliet Reliġjonijiet Monoteistiċi

1. Kapaċi niddiskuti kif it-tliet reliġjonijiet monoteistiċi jittrattaw kwistjonijiet marbuta mal-ħajja u l-mewt.

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Komunità Umana

1. Kapaċi nispjega kif l-għarfien tad-dinjità tal-persuni jikkontribwixxi għal relazzjonijiet fil-komunità li huma mibnija fuq ir-rispett.
2. Kapaċi nassessja kif inhuma ttrattati d-differenzi tal-ġeneru fis-soċjetà Maltija.

L-Aspetti tas-Suġġett: Inħaddnu Sens Pożittiv Tagħna Nfusna

1. Kapaċi neżamina dak li jagħmel il-ħajja prezzjuża.
2. Kapaċi nargumenta fuq id-dritt għall-ħajja umana u ta' dawk li mhumiex umani.
3. Kapaċi nesplora aktar fil-fond id-distinzjoni ta' bejn il-valur intrinsiku u l-valur strumentali.
4. Kapaċi nevalwa l-argumenti favur u kontra l-piena kapitali.

L-Aspetti tas-Suġġett: Mistoqsijiet Fundamentali għall-Esperjenza Umana

1. Kapaċi niddiskuti fuq jekk li tiddefendi lilek innifsek hix moralment ġusta.
2. Kapaċi nibni argument fuq jekk in-numri jgħoddux f'sitwazzjonijiet ta' ħajja jew mewt.
3. Kapaċi nesplora l-istqarrija fuq 'id-dritt għall-mewt', b'referenza għal atti ta' suwiċidju, kemm suwiċidju personali kif ukoll suwiċidju assistit.
4. Kapaċi nargumenta fuq l-idea jekk il-mewt għandhiex ukoll valur.
5. Kapaċi niddiskuti jekk in-nies humiex ħielsa jiddeċiedu dwar il-ħajja u l-mewt tagħhom, u tal-oħrajn.
6. Kapaċi nesplora l-mistoqsija tal-vjolenza u l-paċifiżmu, u l-pożizzjonijiet differenti li jittieħdu dwar l-użu tagħhom.

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Lingwa Morali Kontemporanja u l-Kunċetti u l-Metafori Ċentrali tagħha

1. Kapaċi nagħraf, nirrifletti, u niddiskuti fuq il-kunċett tad-dritt għall-ħajja.
2. Kapaċi nesplora kwistjonijiet morali li jikkonċernaw il-prevenzjoni jew it-tmiem tal-ħajja, l-aktar il-kontraċezzjoni, l-abort u l-ewtanasja.

L-Aspetti tas-Suġġett: Ir-Rispett Lejn l-Oħrajn

1. Kapaċi nevalwa diskussjoni, *ngħidu aħna diskussjonijiet fuq il-valur tal-ħajja, jew fuq il-mewt.*
2. Kapaċi neżamina d-dritt ta' persuna li tiddefendi ruħha. *Relatat ma' dan, hi relevanti ħafna diskussjoni bażika fuq l-użu tal-vjolenza, b'distinzjoni bejn l-użu aggressiv tal-vjolenza u l-użu tal-vjolenza biex dak li jkun jiddefendi ruħu. Jistgħu jkunu kkunsidrati pożizzjonijiet differenti (paċifisti, realisti u moderati). Hawnhekk tista' titqajjem ukoll il-kwistjoni tal-ibbuljar bħala eżempju ta' vjolenza mhux provokata, mentali jew fiżika li ma tistax tkun tollerata.*

L-Aspetti tas-Suġġett: Is-Sehem f'Dibattitu Morali

1. Kapaċi nevalwa u nirrifletti fuq kwistjonijiet morali ġenerali tal-valur tal-ħajja permezz tal-kitba *e.ż. inżomm ġurnal.*
   Każ partikolari ta' studju li jista' jkun utli għar-riflessjoni fuq il-valur tal-ħajja hu l-każ tat-tewmin Għawdxin.
   IL-KITBA
2. Kapaċi nikteb l-argument personali tiegħi fuq suġġetti jew kwistjonijiet magħżula.
   E.ż. dwar jekk persuna għandhiex id-dritt tiddeċiedi tibqax ħajja jew tmutx, u min għandu dan id-dritt.
   IL-KITBA
3. Kapaċi niddistingwi bejn l-istqarrijiet: "il-ħajja kollha hi sagra", "il-ħajja umana kollha hi sagra" u "il-ħajja umana innoċenti kollha hi sagra." *Dawn l-istqarrijiet jistgħu jkunu diskussi b'referenza għal azzjonijiet, ngħidu aħna, meta persuna tiddefendi ruħha, il-piena kapitali, is-suwiċidju assistit, l-abort u l-ewtanasja.*

L-Aspetti tas-Suġġett: Nagħtu Leħen lill-Oħrajn

1. Kapaċi nargumenta li d-differenza morali ħafna drabi hi r-riżultat ta' differenzi kulturali u reliġjużi u għandha tinftiehem b'dan il-mod għall-iskop ta' tolleranza.
   L-GĦARFIEN TIEGĦI NNIFSI
2. Kapaċi nuri li għandi moħħi miftuħ fid-diskussjonijiet tiegħi fuq kwistjonijiet kontroversjali.
   L-GĦARFIEN TIEGĦI NNIFSI

L-Aspett tas-Suġġett: Il-Kollaborazzjoni mal-Oħrajn fl-Iżvilupp ta' Viżjoni Kollaborattiva u Rikka tal-Ħajja

1. Kapaċi nagħraf li r-rispett lejn l-oħrajn ifisser li nagħti valur lill-bnedmin fihom infushom u mhux għal dak li nista' nikseb permezz tagħhom.

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Ġustizzja u l-Imparzjalità

1. Kapaċi niddiskuti l-prattika tal-piena kapitali.
2. Kapaċi niddistingwi bejn il-pożizzjoni paċifista u l-pożizzjoni xettika reali dwar meta xi ħadd jiddefendi ruħu.
3. Kapaċi nħaddem il-prinċipju tal-proporzjonalità f'każijiet li fihom tintuża l-vjolenza.

LIVELL 10

L-Aspett tas-Suġġett: Nitgħallem dwar l-Esperjenza tad-Dinja mill-Esperjenza Tiegħi Nnifsi u mit-Twemmin, il-Prattiċi u t-Tradizzjonijiet tal-Oħrajn.

1. Kapaċi nuri kif azzjoni riflettiva hi influwenzata minn twemmin reliġjuż differenti.
   L-GĦARFIEN TIEGĦI NNIFSI

L-Aspetti tas-Suġġett: Kulturi Reliġjużi u Sekulari u Sistemi ta' Twemmin

1. Kapaċi nuri li fhimt l-impatt ta' diversi reliġjonijiet madwar id-dinja fuq il-paċi, il-ġustizzja soċjali, is-solidarjetà u r-rispett tal-karattru sagru u d-dinjità tal-ħajja umana, b'relazzjoni għal kwistjonijiet u avvenimenti kontemporanji.
   IL-BIDLA SOĊJALI
2. Kapaċi napplika t-teoriji etiċi fl-analiżi ta' kwistjonijiet dwar il-ħajja u l-mewt.

L-Aspett tas-Suġġett: It-Tliet Reliġjonijiet Monoteistiċi

1. Kapaċi nindirizza l-problemi fil-ħajja tiegħi ta' kuljum, u nittratta l-problemi soċjali kontemporanji billi napplika t-tagħlim tar-reliġjonijiet u t-teoriji etiċi li studjajt.
   IT-TAGĦLIM KONJITTIV

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Komunità Umana

1. Kapaċi nagħti eżempji ta' dilemmi relatati ma' kwistjonijiet ta' solidarjetà u d-drittijiet soċjali.
2. Kapaċi nevalwa l-kontribut tan-nies meqjusa differenti, lejn il-komunità Maltija. Hawnhekk il-kelma 'differenti' tapplika għall-ġeneru, l-etniċità, ir-reliġjon, ir-razza, il-ħila u s-sesswalità.

L-Aspetti tas-Suġġett: Inħaddnu Sens Pożittiv Tagħna Nfusna

1. Kapaċi nagħmel sommarju li l-mod kif nieħu ħsieb tiegħi nnifsi hu relatat ma' kif nieħu ħsieb tal-oħrajn.
   IL-KITBA
2. Kapaċi nassessja l-azzjonijiet li ma jirrispettawx il-ħajja umana u ta' dawk li mhumiex umani.
3. Kapaċi nevalwa l-kunċetti ta' valur intrinsiku u strumentali, u nirrelatahom ma' teoriji etiċi.

L-Aspetti tas-Suġġett: Mistoqsijiet Fundamentali għall-Esperjenza Umana

1. Kapaċi napplika l-prinċipji tal-ġustizzja meta nirrifletti fuq ħajti, u fuq il-ħajja tal-oħrajn.
   TAGĦLIM KONJITTIV
2. Kapaċi niddiskuti punti favur u kontra t-teoriji etiċi *bħal Kantjaniżmu u l-Utilitarjaniżmu, fost l-oħrajn*.
3. Kapaċi napplika l-għarfien tiegħi fuq reliġjonijiet differenti u filosofiji umanisti biex neżamina kwistjonijiet ta' ħajja u mewt.
   TAGĦLIM KONJITTIV
4. Kapaċi nevalwa argumenti relatati ma' kwistjonijiet ta' ħajja u mewt.
5. Kapaċi nirrifletti b'mod kritiku fuq il-vjolenza u l-paċifiżmu.

L-Aspett tas-Suġġett: Il-Lingwa Morali Kontemporanja u l-Kunċetti u l-Metafori Ċentrali tagħha

1. Kapaċi nagħti eżempji ta' dilemmi li fihom id-dritt tal-ħajja hu f'kunflitt ma' drittijiet umani oħra.

L-Aspetti tas-Suġġett: Ir-Rispett Lejn l-Oħrajn

1. Kapaċi nasal għal konklużjonijiet wara li nqis diversi argumenti f'diskussjoni.
2. Kapaċi nagħti eżempji ta' dilemmi morali relatati mad-dritt ta' individwu li jiddefendi ruħu.

L-Aspetti tas-Suġġett: Is-Sehem f'Dibattitu Morali

1. Kapaċi nirrifletti b'mod kritiku fuq kwistjonijiet morali u nżomm ġurnal dettaljat ta' dawn ir-riflessjonijiet. Dan il-ġurnal juri li kapaċi nidentifika u nifforma dilemmi etiċi importanti, u li kapaċi nikkunsidra l-konsegwenzi ta' perspettivi varji.
   IL-KITBA
2. Kapaċi nieħu informazzjoni minn diskussjonijiet u attivitajiet li jsiru fil-klassi, u mill-qari personali tiegħi, u napplikaha kif jixraq meta nikteb argumenti fuq kwistjonijiet morali u etiċi.
   IS-SMIGĦ U L-FEHIM
3. Kapaċi nevalwa pożizzjonijiet morali differenti ta' filosofiji reliġjużi u umanisti meta nindirizza mistoqsijiet dwar il-ħajja u l-mewt.

L-Aspetti tas-Suġġett: Nagħtu Leħen lill-Oħrajn

1. Kapaċi napprezza d-diversità f'reliġjonijiet u f'kulturi differenti.
   L-GĦARFIEN TIEGĦI NNIFSI
2. Kapaċi nuri attitudni pożittiva lejn nies li jħaddnu reliġjonijiet differenti, u nirrispetta twemminhom.
   IL-BIDLA SOĊJALI

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Kollaborazzjoni mal-Oħrajn fl-Iżvilupp ta' Viżjoni Kollaborattiva u Rikka tal-Ħajja

1. Kapaċi napplika teoriji etiċi fl-analiżi ta' kwistjonijiet personali u soċjali.
2. Kapaċi nidentifika sitwazzjonijiet fejn irrid nagħżel lil liema valuri u virtujiet nagħti prijorità.

L-Aspetti tas-Suġġett: Il-Ġustizzja u l-Imparzjalità

1. Kapaċi nuri li konxju/a tal-kumplessitajiet involuti fit-teħid ta' deċiżjonijiet morali.
2. Kapaċi nuri li għandi moħħ miftuħ, u li jien konsistenti u tolleranti meta niddiskuti u nikteb dwar kwistjonijiet etiċi.
   L-GĦARFIEN TIEGĦI NNIFSI
3. Kapaċi nuża l-ħsieb kritiku biex nieħu deċiżjonijiet morali raġunati u responsabbli f'diskussjonijiet fuq diversi kwistjonijiet etiċi.
   IT-TAGĦLIM KONJITTIV

Il-Pedagoġija

A. IL-PEDAGOĠIJA U PRATTIKI GĦAT-TAGĦLIM

L-edukaturi għandhom iżommu ruħhom aġġornati mal-istrateġiji pedagoġiċi u l-kunċetti l-aktar riċenti sabiex ikunu jistgħu jifhmu aħjar u jirrispondu għall-bżonnijiet tal-istudenti. L-istrateġija Ewropea *Education and Training 2020* tpoġġi enfasi partikolari fuq ir-rwol tal-għalliema fil-ħajja tal-istudenti tagħhom. L-għalliema għandhom rwol kruċjali fil-gwida tal-istudenti sabiex jilħqu l-għanijiet tagħhom filwaqt li jifformulawlhom il-perċezzjonijiet tagħhom (European Commission, 2015).

Il-Qafas tal-Kurrikulu Nazzjonali (Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol, 2012) ('il quddiem imsemmi bħala l-NCF) jiddikjara li l-ġenituri tat-tfal jew nies żgħar fl-età għandhom id-dritt li ma jagħżlux l-Edukazzjoni tar-Reliġjon Kattolika. F'każijiet bħal dawn, l-istudenti għandhom isegwu programm tal-Edukazzjoni Etika. Dan il-programm qiegħed bħalissa jiġi żviluppat u qiegħed jiġi implimentat f'erba' skejjel tal-istat. Huwa previst li l-implimentazzjoni nazzjonali għandha tibda matul is-sena skolastika li jmiss. L-NCF jiddikjara wkoll li ġie deċiż li programm tal-Edukazzjoni Etika huwa ppreferut minn programm ta' Edukazzjoni ta' Komparazzjoni Reliġjuża. Għalhekk, fit-taqsimiet li jsegwu hemm provduti r-raġunijiet għal dan is-suġġett.

Il-Kontenut u l-Metodoloġija tal-Etika

Il-kontenut u l-metodoloġija tal-programm tal-Etika huma relatati. L-Etika mhijiex kodiċi tal-kondotta mgħallma fil-klassi, fis-sens ta' għotja ta' struzzjonijiet jew l-istabilizzazzjoni ta' korp ta' prinċipji jew regoli dottrinali. L-għan tal-kors tal-etika, ladarba mhuwiex denominazzjonali, mhuwiex li jgħallem duttrina morali jew il-verità iżda li jiżviluppa prospettiva u sensibbiltà matura, individwali u morali bbażata fuq valuri li fil-prinċipju mhumiex kontroversjali imma kkuntestati u kontroversjali f'sitwazzjonijiet prattiċi. Għalhekk, l-enfasi għandha tkun fuq l-azzjoni li jitgħallem u mhux fuq li tgħallem. B'hekk il-kontenut tal-kors għandu jindika sett ta' valuri pożittivi li mhumiex kontroversjali fis-soċjetà tagħna.

Fl-identifikar ta' dan is-sett ta' valuri, is-soprapożizzjoni bejn valuri morali u politiċi ser tkun evidenti u inevitabbli: xi eżempji huma l-verità, l-onestà, il-ġust u s-sens ta' ġustizzja, il-kompassjoni, is-solidarjetà mal-weġgħat ta' ħaddieħor, it-tolleranza, il-fehim, il-lealtà, il-kuraġġ u oħrajn. Dawn il-valuri jistgħu jitqiesu bħala virtujiet mifhuma bħala kwalitajiet ta' karattru. Aspett wieħed tal-programm tal-etika għandu jkun l-iżvilupp tal-karattru – tal-kwalitajiet personali tal-istudenti bħala individwi ġusti, onesti, kompassjonanti li kapaċi jagħtu ġudizzju morali matur u informat. Għalhekk, il-programm tal-Etika jgħin lill-istudent jiżviluppa sens etiku ta' kura tiegħu nnifsu u tal-oħrajn, ibbażat fuq għerf prattiku fit-twettiq tal-ħajja personali tiegħu stess u fil-ħajja tiegħu b'rabta mal-oħrajn.

Il-Pedagoġiji għal dan il-programm tal-Etika huma informati minn avviċinament demokratiku, kulturali u pluralistiku. It-tagħlim fi ħdan il-klassi tal-Etika ser joħloq politika ta' differenzi, fejn:

- jiġi rrispettat ugwalment l-isfond soċjali, kulturali u reliġjuż ta' kull min qed jitgħallem.
- jitwettaq impenn lejn id-drittijiet u l-intitolament għall-aċċess ta' skejjel u edukazzjoni ta' kwalità.
- jiġi rikonoxxut u affermat is-sinjifikat tad-differenzi tal-istudent: l-età, il-ġens, l-etniċità, l-orjentazzjoni sesswali, il-klassi, u l-intersezzjonijiet bejn dawn l-aspetti huma kkunsidrati fundamentali għall-esperjenzi fit-tagħlim tat-tfal.

- l-istudenti jiġu mħeġġa fid-definizzjoni pożittiva tagħhom infushom bid-differenzi li jagħmluna esseri uniċi u jipparteċipaw attivament fit-tagħlim tagħhom stess.
- titqajjem il-kurżità intellettwali tal-istudent rigward kulturi, forom differenti ta' raġunar u modi tal-espressjoni oħra.
- jinħolqu ideat u pożizzjonijiet differenti biex l-istudenti jtejbu t-tkabbir u l-kura tagħhom infushom.

Ir-riżorsi mfasslin ser jappellaw għaż-żewġ modi li fihom il-klassi tidħol fid-dinja etika: l-immaġinazzjoni u r-raġuni. B'mod speċjali, l-immaġinazzjoni ser tkun dominanti fl-istadji bikrin tal-livell primarju waqt li r-raġuni ser tkun iktar dominanti fil-livelli sekondarji. Dan isejjaħ għall-iżvilupp ta' numru ta' riżorsi differenti bħalma huma: il-materjal viżwali, e.ż. stejjer, dokumentarji u dramatizzazzjonijiet; u l-materjal miktub e.ż. novelli, reċti, rumanzi, poeżiji, studju tal-każijiet u rapporti. Il-materjal użat u l-enfasi tiegħu ser jinbidel hekk kif l-istudenti jimxu 'l quddiem fil-kors tal-Etika. Il-prinċipju ġenerali għandu jkun l-iżvilupp tal-immaġinazzjoni, li mbagħad jgħaddi biex jgħin l-iżvilupp tas-sentiment tal-empatija mal-oħrajn kif ukoll fl-abbiltà tal-użu tar-raġuni bħala għodda biex tiġi żviluppata l-immaġinazzjoni.

Il-Qawwiet u n-Nuqqasijiet tal-programm tal-Etika

Il-qawwa ta' dan is-suġġett hija li teħtieġ il-parteċipazzjoni attiva tal-istudenti fid-diskussjoni ta' kwistjonijiet etiċi varji li tinvolvi lill-istudenti biex jikkunsidraw valuri importanti fil-ħajja. Dan huwa aspett kruċjali fl-iżvilupp olistiku tal-istudenti li jikkontribwixxi għat-tisħiħ tagħhom u jtejjeb l-awtostima tagħhom. It-tagħlim ta' dan is-suġġett iħeġġeġ lill-istudenti jesprimu lilhom nfushom, jagħtihom il-bidu għall-proċess li jartikulaw il-ħsibijiet tagħhom. Iħeġġiġhom ukoll biex isaqsu u jipproblematizzaw kwistjonijiet u biex janalizzaw kritikament x'inhu ppreżentat fis-sillabu.

Dan is-suġġett jistieden lill-edukaturi biex jaddottaw mod ta' assessjar li jiddevja mill-forom tradizzjonali ta' assessjar Suġġett bħal dan isejjaħ għal aktar modi formattivi ta' assessjar li jikkunsidraw il-progress kontinwu tal-istudent.

Is-suġġett tal-Etika ser jipprovdi pedamenti tajbin fil-ħsieb etiku u kritiku, ħila fundamentali għall-għejxien fil-ħajja kumplessa tal-lum. Għalhekk, l-Etika tfittex li tarma lill-istudenti biex jifhmu kwistjonijiet etiċi u timmotivahom biex jaġixxu etikament kemm f'termini fl-iżviluppar tagħhom infushom kif ukoll meta jirrelataw ma' ħaddieħor. L-LAP jibni fuq il-kisbiet ta' tagħlim identifikati u tagħti deskrizzjoni iktar dettaljata tal-kontenut indirizzat fil-klassi. L-LAP jinkludi wkoll linji gwida tal-kwistjonijiet etiċi li jridu jiġu diskussi f'sena partikolari, skont id-diskrezzjoni tal-edukatur.

Il-Pedagoġiji għall-Etika jistgħu jiffurmaw fuq il-metodoloġiji ta' tagħlim tal-Programm tal-Filosofija għat-Tfal (Fisher, 2013; Murris, 2008; Vicuna Navarro, 1998) u b'mod partikolari l-kunċett li l-filosofija tista' titwassal permezz ta' konversazzjonijiet biex jgħinu lill-istudenti:

- jartikulaw liberament l-ideat tagħhom.
- jirrelataw u jisimgħu lill-oħrajn u jkunu miftuħin għall-persważjoni.
- jaħsbu kritikament fuq twemmin u ideat.
- jiffurmaw l-opinjonijiet tagħhom u jagħtu raġunijiet għall-ħsieb tagħhom.
- jistaqsu l-ideat tal-oħrajn li huma differenti b'mod rispettuż (Lipman, 1991).
- jifhmu li ideat kunfliġġenti huma essenzjali għal komunitajiet demokratiċi u pluralistiċi (Burbules u Rice, 1991).

Dan l-avviċinament prattikament filosofiku joħloq komunità ta' inkjesta li tirrefletti politka ta' differenzi. Dan ifisser li d-differenzi relatati ma' sfond kulturali, etniku, razza, ġens, tal-abbiltajiet u s-sesswalità huma rispettati u indirizzati. L-edukatur huwa responsabbli li joħloq ambjent ta' tagħlim sikur fejn l-istudenti kolla jiżviluppaw attitudnijiet u ħiliet kritiċi, kreattivi u ta' kura (Franzin Tibaldeo, 2011). Madanakollu, il-kunċetti ta' tagħlim kooperattiv u komunitajiet ta' inkjesta ma jeskludux il-possibiltajiet ta' nuqqas ta' qbil u kunflitt fi ħdan il-klass tal-Etika (Todd, 2009). Il-kunflitt għandu jiġi kkunsidrat bħala opportunità edukattiva għas-sostenn tad-demokrazija, waqt li tissostna r-responsabbiltà etika għal ħaddieħor, l-ospitalità u r-rispons lejn l-oħrajn bħala modi biex tinżamm ħajja d-diversità. Huwa importanti li l-edukaturi stess jaġixxu skont dawn il-linji gwida etiċi fil-ġestjoni tal-klassi tagħhom. Iktar minn hekk, dawn il-pedagoġiji li ġew suġġeriti jinneċessitaw kuntesti ta' skola li jappoġġaw *ethos* interkulturali u pluralistiku.

L-Istrateġiji Nitgħallem biex Nitgħallem

Dawn li ġejjin huma eżempji tal-istrateġiji li jagħmlu parti mill-'proċess nitgħallem biex nitgħallem', wieħed mit-tmien kompetenzi li jissemmew fid-dokument *European Reference Framework Key Competencies for Lifelong Learning (European Commission, 2006)*:

- Diskussjonijiet pedagoġiċi bejn l-istudenti fejn, fuq bażi volontarja, l-istudenti jispjegaw kif għamlu biċċa xogħol u kif irnexxielhom jegħlbu d-diffikultajiet li ltaqgħu magħhom, li jwasslu għal skambju ta' strateġiji u teknikalitajiet f'ambjent ta' kooperazzjoni.
- L-istudenti jitgħallmu jużaw il-punteġġjatura, l-istampi, l-informazzjoni addizzjonali minbarra t-test, bħal spjegazzjoni tal-kliem diffiċli u l-identifikazzjoni ta' kliem importanti waqt biċċa xogħol ta' qari/taħriġ il-fehem.
- It-tagħlim u l-gwida fi stadji differenti tal-kitba ta' komponiment u l-għodod differenti u l-metodi li jistgħu jintużaw f'kull stadju.

Il-Kisbiet mit-Tagħlim tas-Suġġett (SLOs) inkitbu b'tali mod li l-edukaturi jużaw approċċi li jaddottaw it-tagħlim li jinvolvi, li juri ħila u jinvolvi lill-istudenti b'mod attiv f'numru ta' kuntesti sabiex iħeġġu filwaqt li jippermettu tagħlim li jiffoka fuq l-istudenti u l-istrateġiji tat-tagħlim. F'kull stadju, dawk li jippjanaw il-kurrikulu għandhom jikkonsidraw fuq bażi regolari l-opportunitajiet li jiġu ppreżentati permezz tal-SLOs sabiex jiżviluppaw tagħlim attiv matul il-livelli fil-Qafas tal-Kisbiet tat-Tagħlim. L-ippjanar għandu jieħu ħsieb, filwaqt li jħeġġeġ il-parteċipazzjoni tal-istudenti, li dan jista' u għandu jkun ta' influwenza filwaqt li jikkontribwixxi fil-proċess.

Sabiex jissaħħaħ l-ippjanar tal-kurrikulu, filwaqt li jkun assigurat li l-istudenti kollha jkollhom aċċess b'mod attiv u jinvolvu ruħhom fl-ambjent tat-tagħlim, hemm bżonn ta' approċċ koerenti fl-ippjanar tat-tagħlim, fit-tagħlim u l-assessjar, u fil-qsim ta' informazzjoni fuq il-progress u l-kisbiet milħuqa. Meta jiġi addottat dan it-tip ta' ppjanar tal-kurrikulu huwa importanti li ma narawx l-SLOs bħala fatturi li jillimitaw il-potenzjal tat-tagħlim tal-istudenti u li ma jippermettux li jkun hemm devjazzjoni tat-tagħlim lil hinn minn dak imsemmi fl-SLOs. Din l-idea tinjora l-iskop u l-flessibiltà li jipprovdi l-approċċ tal-kisbiet mit-tagħlim. Kif, fejn u meta jiġu mgħallma dawn il-kisbiet huma fid-diskrezzjoni tal-edukatur. L-SLOs qegħdin hemm sabiex jiċċaraw il-proċess ta' assessjar billi jelenkaw b'mod sempliċi l-aspettattivi tat-tagħlim. B'dan il-mod, l-assessjar huwa marbut li juri li dawn l-aspettattivi ntlaħqu.

Ladarba jiġu ssettjati l-aspettattivi tat-tagħlim, l-edukaturi jistgħu jibdew jintroduċu l-flessibiltà fid-disinn tal-kurrikulu u fil-metodu ta' tagħlim li s'issa kien diffiċli li jsir. L-approċċ tar-riżultati tat-tagħlim jippermetti lill-edukaturi jduru lejn tagħlim li jiffoka fuq l-istudenti u l-istrateġiji tat-tagħlim. Dan ifisser li jsiru jafu l-ħafna modi li bihom l-istudenti huma differenti minn xulxin, liema mill-ħafna metodi jagħmlu sens fit-tagħlim attwali, u kif għandhom jaffrontaw din il-varjanza b'tali mod li joffru sapport lill-istudenti fuq bażi individwali filwaqt li jgħinuhom jipprogredixxu. Taqsima Ċ: *It-tagħlim ta' studenti differenti f'kull livell* toffri gwida fuq kif dan jista' jsir.

B. L-*EMBEDDING* FIT-TAGĦLIM TAT-TEMI KROSSKURRIKULARI

Fl-Ewropa kien hemm bidla minn approċċ li jittratta b'mod esklussiv is-suġġett għal approċċ li jiffoka fuq temi krosskurrikulari, tematiku, interdixxiplinarju u kollaborattiv, li jirrifletti s-sitwazzjonijiet reali tal-ħajja ta' kuljum filwaqt li jħeġġeġ it-trasferiment tal-ħiliet minn settur tat-tagħlim għal ieħor. Permezz tal-approċċ krosskurrikulari, ħafna mis-setturi tal-kurrikulu ngħataw profil ogħla filwaqt li ssaħħu numru ta' kompetenzi trasversali (European Commission, 2012). Is-CCTs jgħaqqdu flimkien is-suġġetti billi jidentifikaw l-għanijiet tat-tagħlim komuni li huma riflessi wkoll fit-twemmin tal-iskola (Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol, 2012: 31, 39).

It-Temi Krosskurrikulari (CCTs) ġew introdotti fl-LOF sabiex jassiguraw li l-istudenti kollha, huma u jipprogredixxu matul il-livelli, jiġu f'kuntatt kontinwu mat-tipi ta' għarfien, ħiliet u fehim li huma meħtieġa sabiex huma jkunu jistgħu jipparteċipaw b'mod attiv, filwaqt li jirnexxu u jikkontribwixxu fis-soċjetà Maltija.

L-*embedding* tas-CCTs fil-Kisbiet mit-Tagħlim tas-Suġġett joffri aċċess għal identità ġdida tat-tagħlim li jmur lil hinn mis-suġġett, u l-istudenti ser jagħtu valur lit-tagħlim tas-CCT meta jaraw li dawn huma parti integrali mill-Qafas tal-Kisbiet mit-Tagħlim u li huma vitali sabiex jgħinuhom biex isiru studenti olistiċi.

Kull CCT qed jiġi ppreżentat bħala sett ta' riżultati addizzjonali tat-tagħlim liż-żgħażagħ sabiex huma jiffaċċjaw u jiżviluppaw għarfien u fehim tagħhom meta qed jipprogredixxu matul il-Qafas tal-Kisbiet mit-Tagħlim.

It-Temi Krosskurrikulari huma:

il-Litteriżmu Diġitali

l-Edukazzjoni għad-Diversità

l-Edukazzjoni għall-Intraprenditorija, il-Kreattività u l-Innovazzjoni

l-Edukazzjoni għall-Iżvilupp Sostenibbli

it-Tagħlim biex Nitgħallem u t-Tagħlim Kooperattiv

il-Litteriżmu

It-Temi Krosskurrikuluari jinsabu fl-Appendiċi onlajn fuq
http://www.schoolslearningoutcomes.edu.mt/en/category/cross-curricular-themes

Is-CCTs għandhom jiġu infilsati matul il-vjaġġ ta' tagħlim u l-esperjenzi tal-istudenti, fejn il-punt ewlieni għandu jkun li l-għarfien u l-fehim tas-CCT jiġi mgħallem, ikkonsolidat u kkuntestwalizzat. Il-kuntest huwa importanti bil-għan li jżid it-tifsira u l-iskop biex jiġi msaħħaħ l-użu tas-CCT. Ma hemm l-ebda mod effettiv biex jiġi organizzat u nfilsat it-tagħlim tas-CCTs. Madankollu, meta CCT tingħaqad b'mod dirett ma' biċċa xogħol partikolari fi ħdan l-SLO imbagħad ikun assigurat li jkun hemm opportunità għall-użu tas-CCT f'dik il-biċċa xogħol partikolari, huwa mod effettiv ħafna kif tiġi infilsata CCT.

L-*embedding* ma jinkludix biss l-għaqda ta' kurrikula differenti. L-ippjanar ta' fejn ser jiddaħħal il-kontenut tas-CCT biex jagħmel parti mill-SLOs jew mill-Aspett tas-Suġġett huwa biss il-bidu. L-edukaturi għandhom jistabbilixxu kif il-kontenut tas-CCT jżid il-valur tal-SLOs li qed jiġu mgħallma u kif tista' tinkiseb xi ħaġa akbar minn sempliċement għaqda flimkien tal-partijiet differenti. Fuq kollox, it-tagħlim tas-CCT ser iżid il-valur fit-trasferiment tal-għarfien, tal-ħiliet u tal-fehim billi jippreżenta sitwazzjonijiet fattwali li jagħmlu sens għall-istudenti.

L-*Embedding* bħala proċess

Hemm tliet modi ewlenin sabiex jiġu mgħallma l-għarfien, il-ħiliet u l-fehim li hemm indirizzati fis- CCTs tul il-proċess tat-tagħlim. Dawn huma:

- permezz ta' metodi ta' tagħlim u t-tagħlim innifsu marbut mal-SLOs;
- billi jiġu magħżula metodi u strateġiji partikolari tat-tagħlim minn oħrajn biex jiġu mgħallma l-SLOs;
- billi jsiru attivitajiet krosskurrikulari mibnija b'mod speċifiku jew attivitajiet li jinvolvu lill-iskola kollha.

Dan il-proċess jimplika bidla importanti fil-mod kif l-għalliema jħarsu lejn it-tagħlim tal-kontenut tas-suġġett fil-klassi. L-integrazzjoni tar-riżultati tat-tagħlim krosskurrikulari fit-tagħlim ta' suġġetti differenti teħtieġ li l-għalliema jmorru lil hinn mill-iskemi tradizzjonali u jaħdmu f'kollaborazzjoni flimkien sabiex jiżviluppaw l-approċċ tagħhom għas-CCTs filwaqt li jkun hemm skambju ta' informazzjoni fuq l-iżvilupp tat-tagħlim ta' studenti speċifiċi b'rabta mas-CCTs (European Commission, 2012:25).

It-tagħlim tas-CCTs permezz tal-SLOs

L-ewwel approċċ għat-tagħlim tal-kontenut tas-CCT huwa permezz tal-integrazzjoni tat-tagħlim tas-CCT ma' dak tal-SLOs partikolari. Il-qafas jipprovdi gwida fuq l-aħjar opportunitajiet biex isir dan. Fejn SLO partikolari tippreżenta opportunità tajba li tindirizza tagħlim marbut mat-Tema Krosskurrikulari tidher l-istampa tas-CCT wara l-SLO. Din turi li l-SLO:

- qed toffri opportunità sabiex wieħed jibda jħares lejn l-iżvilupp tat-tagħlim u l-ħiliet marbuta ma' aspett partikolari tas-CCT;
- tista' tiġi msaħħa billi jiġi introdott aspett partikolari ta' wieħed mis-CCTs.

Bħala gwida għall-edukaturi, fejn il-kisbiet speċifiċi mit-tagħlim tas-CCT li l-aktar huma relevanti, l-istampa tas-CCT li jkun hemm flimkien mal-SLO partikolari tinkludi wkoll titlu sabiex jiġi identifikat liema hu l-aspett partikolari tas-CCT li 'joqgħod l-aktar', i.e. il-parti tal-kontenut tas-CCT li hija l-aktar marbuta mal-għarfien, il-fehim u/jew il-ħiliet indirizzati fl-SLO partikolari.

Għalkemm qed tiġi identifikata CCT waħda, dan ma jfissirx li CCTs oħra ma jkunux relevanti. L-identifikazzjoni ta' tema partikolari sempliċement tissuġġerixxi li l-edukaturi jistgħu jsibu dik il-parti identifikata bħala l-aktar relevanti, l-aktar xierqa jew l-aktar faċli li tiġi integrata f'dak il-punt partikolari, filwaqt li tippermetti lill-edukaturi jgħallmu s-suġġett u s-CCT b'mod integrat.

Eżempji ta' tipi ta' inkorporazzjoni fl-Etika jinkludu:

- Kapaċi nipparteċipa f'diskussjoni dwar it-trattament tal-ħlejjaq animati, partikolarment il-bnedmin u l-annimali.
  NITGĦALLEM KIF

  Meħuda minn Livell 5, L-Aspett tas-Suġġett: Nitgħallem dwar l-Esperjenza tad-Dinja mill-Esperjenza Tiegħi Nnifsi u mit-Twemmin, il-Prattiċi u t-Tradizzjonijiet tal-Oħrajn.

- Kapaċi neżamina aspetti mill-ħajja tiegħi li nqishom importanti, u nuri modi kif nista' nkun responsabbli tiegħi nnifsi.
  IT-TAGĦLIM KONJITTIV

  Meħuda minn Livell 8, L-Aspett tas-Suġġett: Inħaddnu Sens Pożittiv Tagħna Nfusna

- Kapaċi nqabbel u nirrifletti fuq valuri differenti *bħall-valur tal-ħajja.*
  L-GĦARFIEN TIEGĦI NNIFSI

  Meħuda minn Livell 9, L-Aspett tas-Suġġett: Nitgħallem dwar l-Esperjenza tad-Dinja mill-Esperjenza Tiegħi Nnifsi u mit-Twemmin, il-Prattiċi u t-Tradizzjonijiet tal-Oħrajn.

Eżempju: Insibu l-opportunitajiet biex nindirizzaw it-tagħlim CCT fl-SLOs tal-Etika

- **Kapaċi nqabbel u nirrifletti fuq valuri differenti bħall-valur tal-ħajja.**
  L-GĦARFIEN TIEGĦI NNIFSI

Meħuda minn Livell 9, L-Aspett tas-Suġġett: Nitgħallem dwar l-Esperjenza tad-Dinja mill-Esperjenza Tiegħi Nnifsi u mit-Twemmin, il-Prattiċi u t-Tradizzjonijiet tal-Oħrajn.

Hemm relazzjoni mill-qrib mal-SLO identifikat u l-kisbiet imniżżla taħt l-aspett L-GĦARFIEN TIEGĦI NNIFSI tas-CCT tal-Edukazzjoni tad-Diversità. Jew bħala parti minn investigazzjoni diskreta u iktar profonda relatata ma' dan l-SLO parikolari, jew bħala ħarsa usa' u iktar profonda tal-valuri, dan l-SLO jirrappreżenta opportunità pożittiva u li tiġi naturali li nikkunsidra wkoll li:

- Jien persuna b'impenn sħiħ lejn id-demokrazija u nifhem li din tfisser li nassikura li nies b'fehmiet u kulturi differenti jesprimu l-opinjoni tagħhom u flimkien naħdmu għal soċjetà aħjar.
- Ibbażajt l-avviċinament tiegħi lejn il-ħajja b'mod etiku.
- Impenjajt ruħi b'mod sħiħ lejn il-ġustizzja soċjali u soċjetà demokratika u inklussiva.
- Nistenna, qabel isir ġudizzju, biex iseħħ fuq bażi razzjonali u ġusta.
- Noħloq bilanċ bejn id-drittijiet u d-doveri tiegħi, u dawk tal-oħrajn.

L-indirizz tas-CCTs permezz tal-użu ta' metodi u strateġiji partikolari tat-tagħlim

Is-CCTs jistgħu jintużaw biex jinformaw il-ħolqien ta' *policies* u strateġiji dipartimentali, pereżempju, billi jiġi strutturat it-tagħlim biex jimmassimizza l-użu tat-teknoloġiji diġitali. F'livell dipartimentali s-CCTs li ġejjin jistgħu jkunu addattati sabiex jgħinu fl-għażliet tal-pedagoġija u stili ta' tagħlim magħżul biex jimmassimizza l-flessiblità bl-introduzzjoni tal-LOF:

Nitgħallem biex Nitgħallem u t-Tagħlim Kooperattiv

il-Litteriżmu Diġitali

l-Edukazzjoni għad-Diversità

L-edukaturi jistgħu jsibu li s-CCTs li ġejjin għandhom irwol importanti fl-għażla tas-suġġett biex jistimolaw l-interess u d-dibattitu:

l-Edukazzjoni għall-Iżvilupp Sostenibbli

l-Edukazzjoni għall-Intraprenditorija, il-Kreattività u l-Innovazzjoni.

Huwa evidenti li xi wħud mis-CCTs jintegraw ruħhom b'mod naturali għal stili partikolari ta' tagħlim. Taqsima Ċ *It-tagħlim ta' studenti differenti f'kull livell* toffri gwida fuq kif CCTs partikolari jistgħu jgħinu lill-istudenti jirnexxu f'ambjenti ta' tagħlim partikolari. L-għażla b'mod deliberat ta' strateġiji partikolari tat-tagħlim li jinvolvu tagħlim attiv u/jew sperimentali u approċċi għat-tagħlim ta' kif jistgħu jissolvew il-problemi, fejn jeħtieġ li jkun hemm livell ta' awtonomija tal-istudenti kif ukoll xogħol fi gruppi, ser jgħinu sabiex it-tagħlim ikun wieħed li jwassal għall-introduzzjoni tas-CCTs tal-Litteriżmu Diġitali u Nitgħallem biex Nitgħallem u t-Tagħlim Kooperattiv.

Pereżempju, is-CCT Nitgħallem biex Nitgħallem u t-Tagħlim Kooperattiv tinkludi kategorija ta' kisbiet mit-tagħlim fuq it-Tagħlim Personali u, billi jiġi indirizzat it-tagħlim marbut ma' din il-kategorija tas-CCT, l-istudenti ser jiżviluppaw il-ħiliet tat-tagħlim meħtieġa sabiex f'biċċa xogħol partikolari jkunu awtonomi filwaqt li jimmaniġġjaw lilhom infushom. Simili ta' din, il-kategorija tat-Tagħlim Soċjali fi ħdan l-istess CCT tista' tgħin lill-istudenti jiżviluppaw qafas ta' ħiliet, attitudnijiet u mġiba li jgħinhom jieħdu kemm jistgħu mix-xogħol fi grupp jew f'tim u minn strateġiji oħra ta' tagħlim soċjali.

Is-CCT tat-Tagħlim Diġitali ser tgħin lill-istudenti jiżviluppaw il-kompetenzi marbuta mal-immaniġġjar tat-tagħlim, is-sors minn fejn tinġabar l-informazzjoni, il-manipulazzjoni tal-informazzjoni, il-komunikazzjoni u l-preżentazzjoni tal-informazzjoni. Meta jkun hemm dawn it-tipi ta' ħiliet tat-tagħlim infilsati fit-tagħlim qabel ma jibdew jintużaw ta' spiss ser jgħinu lill-istudenti jaffrontaw il-biċċiet tax-xogħol b'aktar kunfidenza kemm fil-proċessi tat-tagħlim fuq l-SLOs kif ukoll fil-kisbiet infushom.

L-indirizz tas-CCTs f'attivitajiet krosskurrikulari jew f'attivitajiet li jinvolvu lill-iskola kollha

Is-CCTs kollha jistgħu jintużaw bħala strateġiji għall-iskola kollha sabiex jinħoloq ambjent ta' tagħlim ta' kwalità għolja li jagħti valur lill-istudenti kollha filwaqt li jissettja għanijiet għoljin għal kulħadd. L-iskejjel jistgħu jaraw il-benefiċċju meta jkollhom *policies* li jinkludu lill-iskola kollha fuq il-progress fil-:

- Litteriżmu
- Litteriżmu Diġitali
- Edukazzjoni għad-Diversità
- Edukazzjoni għall-Iżvilupp Sostenibbli

Dawn it-tipi ta' CCTs jistgħu jintużaw sabiex ikun hemm *policies* infurmati għall-iskola kollha kif ukoll iżidu l-valur tat-tagħlim fi ħdan il-klassi. Madankollu, CCTs oħra jistgħu jintużaw sabiex jiffurmaw il-bażi tal-attivitajiet għal sena sħiħa ta' grupp partikolari jew, aktar minn hekk, inizjattivi li jinvolvu lill-istudenti kollha fl-iskola fuq suġġetti ambjentali. Pereżempju:

- Is-CCT tal-Edukazzjoni għall-Iżvilupp Sostenibbli tista' tintuża biex tifforma l-bażi għal attivitajiet ekstrakurrikulari għall-iskola kollha marbuta mat-tip ta' inizjattivi bħal Eko-Skola jew inizjattivi fuq l-użu minimu tal-enerġija. Attivitajiet ta' ġbir ta' fondi jistgħu jgħinu attivitajiet tal-iskola ta' sorsi ta' enerġija li jistgħu jerġgħu jintużaw permezz tat-tagħlim f'din is-CCT flimkien ma' dak tas-CCT marbuta mal-Edukazzjoni għall-Intraprenditorija, il-Kreattività u l-Innovazzjoni.
- Is-CCT tal-Edukazzjoni għall-Intraprenditorija, il-Kreattività u l-Innovazzjoni tista' tintuża biex issaħħaħ it-tagħlim u l-esperjenzi marbuta ma' attivitajiet li jvarjaw minn *tuck shop* immexxi mill-istudenti għal avveniment skolastiku jew inizjattivi li jinvolvu lill-iskola kollha fuq id-dinja tax-xogħol.

Ċ. IT-TAGĦLIM TA' STUDENTI DIFFERENTI F'KULL LIVELL

Waħda mill-benefiċċji li taħdem b'Qafas tal-Kisbiet mit-Tagħlim (u fl-istess ħin waħda mill-isfidi) hija l-abbiltà li tippermetti lill-istudenti jipprogredixxu bil-pass tagħhom u li tkun kapaċi taddatta l-metodoloġija tat-tagħlim u l-kurrikulu sabiex jissodisfaw il-bżonnijiet tagħhom. L-SLOs juru b'mod ċar fejn huwa t-'tmiem' tat-tagħlim f'kull livell għal kull student iżda l-edukaturi għandhom jirrikonoxxu filwaqt li jippjanaw għal dawk l-istudenti li ser jilħqu dan il-punt qabel l-oħrajn kif ukoll għal dawk li forsi jkollhom bżonn aktar żmien u aktar għajnuna sabiex jilħqu l-livell mixtieq.

L-Aspetti tas-Suġġett mhumiex riġidi u lanqas restrittivi u ma hemmx bżonn li jiġu mgħallma f'xi sekwenza partikolari jew bħala kontenut meħud f'iżolament. L-aspetti tas-suġġett jistgħu jidħlu fuq xulxin u jitħalltu fi programmi tat-tagħlim akbar (jew iżgħar). L-edukaturi jistgħu jippreferu li jaffrontaw il-kuntesti tat-tagħlim f'ordni differenti skont is-sitwazzjoni, jew li jgħallmu aspetti tat-tagħlim permezz ta' topiks tal-għażla tagħhom.

Id-diversità tal-istudenti

L-NCF iħaddan id-diversità u jitlob li din tiġi mħeġġa f'ambjent inklussiv.

L-NCF jindirizza l-bżonnijiet ta':

- studenti tajbin ħafna u b'talent li għalihom il-proċess tat-tagħlim jeħtieġ li joffri sfida sabiex huma jieħdu sehem u jkunu motivati li jiżviluppaw it-talenti tagħhom;
- studenti bi bżonnijiet edukattivi speċjali li għalihom il-kurrikulu għandu jkun miktub b'tali mod li jippermetti lill-għalliema japprezzaw kif l-istudenti kollha jistgħu jaċċessaw l-istess kurrikulu f'kull settur tat-tagħlim u jippermetti assessjar ta' firxa ta' ħiliet;
- studenti b'diżabiltajiet severi li għalihom il-kurrikulu għandu joffri edukazzjoni mibnija fuq firxa ta' ħiliet imfissra f'termini ta' fażijiet ta' żvilupp;
- studenti minn ambjenti soċjali żvantaġġati li għalihom l-iskola, flimkien mal-imsieħba lokali u istituzzjonali l-aktar importanti fis-soċjetà, għandhom jgħallmu aktar ħiliet filwaqt li joffru sapport lill-familji tagħhom u l-komunità lokali sabiex jipprovdu ambjent edukattiv b'saħħtu u stabbli;
- studenti minn ambjenti soċjali, kulturali u lingwistiċi differenti, inkluż it-tfal ta' refuġjati u persuni li qed ifittxu l-ażil, li għalihom il-kurrikulu jinkludi aċċess għal programm edukattiv li hu infilsat f'ambjent li joffri sapport emozzjonali u psikoloġiku li jirrispetta ċ-ċirkostanzi tal-individwi.

Il-Qafas tal-Kurrikulu Nazzjonali għal Kulħadd, Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol (2012:41)

Il-klassijiet kollha, anke fejn qed jiġi mħaddem is-*setting*, ser ikunu magħmula minn firxa ta' abbiltajiet. Dan għaliex l-istudenti jkollhom ħiliet u diffikultajiet differenti u jiżviluppaw b'rati differenti. Sabiex tiġi definita klassi 'b'abbiltajiet differenti' sempliċement bħala grupp ta' studenti b'firxa ta' abiltajiet hija superfiċjali wisq. Xi ngħidu għall-firxa ta' stili u preferenzi tat-tagħlim, livelli ta' interessi u l-ambjenti tad-dar, li kollha kemm huma jħallu impatt fuq l-esperjenza tat-tagħlim? L-istudenti kollha juru ħiliet differenti fi żminijiet differenti skont is-suġġett studjat u l-istil tat-tagħlim li jkun qed jintuża. Meta jkunu barra miż-żona ta' tagħlim l-aktar komda għalihom ser imorru anqas tajjeb. Mhix reali li tistenna minn grupp ta' studenti, hi x'inhi l-abiltà tagħhom, li jipprogredixxu matul il-biċċiet tax-xogħol bl-istess pass. Żewġ terzi tal-istudenti fil-klassi ser ikunu qed jaħdmu barra l-istil tat-tagħlim li jippreferu sakemm il-biċċa tax-xogħol ma tkunx varjata.

Wieħed mill-aktar modi effettivi li jassigura li l-istudenti differenti jintlaħqu f'kull livell matul l-LOF huwa li tgħallem lill-istudenti jaħsbu għalihom infushom. Ftit mis-CCTs jipprovdu l-għodda tal-għarfien u l-ħiliet għall-istudenti sabiex ikunu kapaċi jsiru studenti aktar effettivi, li jaddattaw malajr, mimlija bir-riżorsi, u awtonomi.

Il-Progress u d-diverġenza fit-tagħlim

Il-prinċipju tad-diversità u l-inklużjoni li jiffurmaw il-bażi tal-NCF jimplikaw li f'kull stadju l-istudenti ta' kull livell u kompetenza għandhom jesperjenzaw is-suċċess, l-isfidi, u s-sapport meħtieġ sabiex isaħħu l-impenn tagħhom. Jeħtieġu programmi flessibbli ta' tagħlim li jipprovdu esperjenzi ta' tagħlim differenti għal spettru wiesa' ta' studenti filwaqt li jippermettu li jkun hemm rati differenti ta' progress hekk kif it-tfal u ż-żgħażagħ iqattgħu ż-żmien fl-iskola. Hemm bżonn approċċi differenti li jindirizzaw il-bżonnijiet differenti tat-tagħlim. Bil-punt fokali dejjem jikber fuq l-istudenti, u b'aktar klassijiet b'abbiltajiet differenti fl-iskejjel, l-approċċi li joffru diverġenza qed isiru aktar importanti u l-għalliema għandhom jaddottaw strateġiji li jibnu fuq it-tagħlim tal-passat tat-tfal u taż-żgħażagħ filwaqt li jgħinuhom jipprogredixxu.

Il-Qafas tal-Kurrikulu Nazzjonali għal Kulħadd, Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol (2012:40)

Strateġiji għat-tagħlim ta' klassijiet b'abbiltajiet differenti

L-għalliema fil-klassi għandhom jibdew billi joħolqu relazzjoni personali ma' kull student/a fil-klassi tagħhom billi jitgħallmu u jużaw isimhom filwaqt li jsiru jafu x'jinteressahom. Li jiġu inklużi setturi ta' interess fit-tagħlim huwa mod tajjeb ħafna biex l-istudenti jkunu involuti. Fl-istess ħin, li jintuża dan it-tip ta' tagħlim meta jkun qed jiġi ssettjat ix-xogħol għad-dar jew xogħol individwali fil-klassi jista' jservi ta' motivazzjoni u jista' jgħin sabiex l-istudenti jżommu ruħhom involuti fit-tagħlim.

It-tagħlim Personali:

- Kapaċi nidentifika s-sapport u r-riżorsi li għandi bżonn biex nitgħallem.
- Konxju/a tal-mod li nippreferi kif nitgħallem u kapaċi nużah biex nippjana t-tagħlim tiegħi.
- Kapaċi nimmaniġġja l-għanijiet u l-ħin b'mod effiċjenti fit-tagħlim.
- Inħossni kompetenti fl-immaniġġjar tat-tagħlim tiegħi.
- Naċċetta r-rispsons tal-oħrajn u nikkonsidrah.
- Nagħraf lili nnifsi billi nbiddel is-suppożizzjonijiet tiegħi maż-żmien.
- Kapaċi nsegwi l-interessi tiegħi peress li dawn jgħinuni nirrifletti fuq 'jien min jien'.
- Nieħu gost meta nirnexxi f'xogħlijiet diffiċli.

Meħuda mis-CCT Nitgħallem biex Nitgħallem u t-Tagħlim Kooperattiv

Modi kif tagħti s-setgħa lill-istudenti filwaqt li tgħinhom jirnexxu fi ħdan l-LOF

Il-ħolqien ta’ ambjent dinamiku tat-tagħlim permezz ta’:

- L-immaniġġjar tal-klassi u l-ħolqien ta’ opportunitajiet għall-istudenti biex jaħdmu b’mod individwali, f’pari jew fi gruppi.
- Il-bidla fit-tqassim tal-klassi skont it-tagħlim li jkun qed isir.
- Il-provvista ta’ attivitajiet differenti, li jippermettu lill-istudenti jagħżlu l-livell ta’ involviment u sfida. Din ser tgħin fis-sens ta’ ‘dritt ta’ pussess’ imsemmi ’l quddiem.
- L-użu ta’ għażla ta’ riżorsi differenti bi ħsieb.
- Il-preżentazzjoni ta’ modi differenti kif tista’ tiġi mgħallma l-istess ħaġa.

L-involviment tal-istudenti permezz ta’:

- Il-ħolqien ta’ sens ta’ ‘dritt ta’ pussess’ min-naħa tal-istudenti tal-proċess tat-tagħlim billi, pereżempju, l-istudenti jkollhom ċans jagħżlu l-proġett tagħhom.
- L-għajnuna lill-istudenti sabiex juru l-fehim tagħhom b’modi differenti, pereżempju permezz ta’ mezzi li jagħżlu huma stess, sew jekk preżentazzjoni viżiva, orali jew preżentazzjoni fiżika.
- Il-bini ta’ ħiliet għolja ta’ ħsibijiet bl-użu tat-tassonomija ta’ Bloom (f’kull livell) u l-ħidma permezz tal-SLOs sabiex it-tagħlim ikun wieħed interessanti, li jkun utli u joffri sfidi kif jindikaw l-SLOs, tant li l-SLOs jingħataw dimensjoni usa’ jew jintużaw b’modi differenti. Dan jista’ jsir billi l-istudenti jingħataw xogħol li jinvolvi s-soluzzjoni ta’ problemi filwaqt li jingħataw l-opportunità li jittrasferixxu u japplikaw l-għarfien għal kuntest ġdid.

Il-bidla tal-istudenti fi studenti li kapaċi jinbidlu billi:

- minn età bikrija l-istudenti jiġu introdotti għall-istrateġiji ewlenin tat-tgħlim li jagħmlu parti mis-CCT Nitgħallem biex Nitgħallem u t-Tagħlim Kooperattiv;
- jiġu diksussi l-għanijiet tat-tagħlim f’kull lezzjoni mal-istudenti, u b’hekk isiru konxji ta’ x’inhu mistenni li jitgħallmu mat-tmiem tal-lezzjoni. L-SLOs (mitkuba fl-ewwel persuna) huma indirizzati lejn l-istudenti;
- l-istudenti jkunu konxji tal-istili differenti tat-tagħlim; l-istudenti jiġu mgħallma t-teknikalitajiet biex jitgħallmu kontenut ġdid bl-użu ta’ metodi viżivi, ta’ smigħ u kinestetiċi għat-tagħlim bl-użu ta’ strateġiji varji tat-tagħlim bil-għan li jipprovdu għall-bżonnijiet tal-istudenti li jitgħallmu aktar b’mod viżiv, ta’ smigħ u kinestetiku;
- l-istudenti jitgħallmu kif ikunu anqas dipendenti fuq l-għalliema, pereżempju, kif ser ‘jinqalgħu’ mill-problema meta jeħlu?

Uża x-xogħoli fi gruppi sabiex:

- ikun hemm tisħiħ u estensjoni (bl-użu ta’ gruppi flessibbli);
- tħeġġeġ lill-istudenti biex jinvolvu ruħhom f’Tagħlim Soċjali u biex japprezzaw ideat u personalitajiet differenti; iżidu l-kunfidenza meta jiddiskutu l-ideat tagħhom ma’ oħrajn; jikkollaboraw ma’ studenti oħrajn bħala parti mit-tagħlim tagħhom; ifittxu l-għajnuna u s-sapport mingħand studenti oħra; jitkellmu mal-oħrajn fuq it-tagħlim; jisimgħu lill-oħrajn jitkellmu fuq it-tagħlim tagħhom filwaqt li jiddiskutu suġġetti varji u strateġiji ta’ tagħlim ma’ sħabhom (billi jintużaw gruppi ta’ abbiltajiet differenti).

Għandu jkun assigurat approċċ inklussiv tat-tagħlim u l-ippjanar tal-kurrikulu. Filwaqt li l-iskola tkun trid toħloq is-sens ta' twemmin tagħha f'dak li għandu x'jaqsam ma' riżultati għall-istudenti kollha, u tapprezza firxa wiesgħa ta' talenti, ħiliet u riżultati, l-għalliema għandhom jaraw kif jistgħu jattwaw dan fil-klassi tagħhom. Fuq livell bażiku dan jibda permezz ta' promozzjoni tas-suċċess u l-apprezzament tagħhom infushom billi jieħdu azzjoni biex jeliminaw dak kollu li jillimita t-tagħlim, u għalhekk jassiguraw li l-istudenti kollha f'kull grupp jirnexxu fil-klassi. L-għalliema jistgħu jħeġġu l-fehim u l-apprezzament għad-diversità tal-individwi fil-klassijiet tagħhom u jużaw is-CCT tad-Diversità bħala katalist għal dan l-approċċ li jestendi sabiex jinkludi lill-istudenti b'mod dirett.

Edukazzjoni mibnija fuq il-valuri

L-edukazzjoni tiffoka kemm fuq il-bini tal-karattru kif ukoll fuq l-iżvilupp tal-istudenti b'ħiliet speċifiċi. Id-direzzjoni 'l quddiem għall-implimentazzjoni ta' dan il-qafas hija permezz ta' edukazzjoni mibnija fuq il-valuri. Edukazzjoni mibnija fuq il-valur tirreferi għal kwalunkwe attività kemm espliċita kif ukoll impliċita fl-iskola li tħeġġeġ il-fehim u l-għarfien tal-istudenti tal-valuri u li jiżviluppaw il-ħiliet u l-ħajra tal-istudenti sabiex ikunu jistgħu jirrappreżentaw valuri partikolari bħala individwi u bħala membri mis-soċjetà inġenerali. Dan jassigura li dawk li ser joħorġu mill-iskola jkollhom il-kwalitajiet u l-kunfidenza fihom infushom, stima għolja tagħhom infushom, ottimiżmu u impenn għal suċċess personali bħala l-bażi għar-rwoli potenzjali fil-ħajja bħala membri minn familja, mill-komunità u bħala impjegati. Barra minn hekk, għandhom ikunu kapaċi jagħmlu ġudizzju u jkunu responsabbli f'għażliet etiċi u soċjali.

Addattat minn *Respect for All Framework*, Ministry for Education and Employment (2014:10)

L-iskejjel għandu jkollhom kultura vibranti u progressiva, li tħeġġeġ il-benesseri u r-rispett, bl-ambizzjoni u r-riżultati bħala l-punti fokali għal kull student/a. Dan it-tip ta' approċċ għandu jintuża f'kull klassi. Skola tajba hija skola li tieħu ħsieb l-individwi u li tagħti s-sapport tagħha lil kull individwu, irrispettivament mill-isfond u l-bżonnijiet tat-tagħlim. Dawn l-iskejjel jaħdmu f'atmosfera ta' pożittività assoluta. Dawn jaħdmu bla waqfien sabiex jippromwovu attitudnijiet b'saħħithom u produttivi għat-tagħlim, għall-ħajja u għax-xogħol. L-iżvilupp ta' sens ta' twemmin ta' ambizzjoni jiddefinixxi n-natura ta' ispirazzjoni ta' skejjel ta' suċċess, fejn issir l-għaqda bejn l-aspettattivi u s-suċċess – suċċess li jinkludi l-aspetti kollha tal-iżvilupp tal-ħiliet għall-ħajja, għax-xogħol u għat-tagħlim – timbru ta' eċċellenza.

Mill-perspettiva tal-klassi, l-approċċ inklussiv jindirizza l-bżonnijiet tal-istudenti permezz ta' varjetà ta' approċċi li jinkludu: strateġiji ta' interventi bikrija u kurrikulu u approċċi għat-tagħlim li huma ddisinjati li jissodisfaw il-bżonnijiet tal-istudenti kollha. L-edukaturi għandu jkollhom aspettattivi għoljin għall-istudenti tagħhom għaliex dawn għandhom jiġu mħeġġa sabiex ikollhom aspettattivi u miri għoljin għalihom infushom. Huwa importanti ferm li l-edukaturi jassiguraw li l-istudenti tagħhom ikunu jafu fejn jinsabu f'dak li għandu x'jaqsam mat-tagħlim tagħhom u kif jistgħu jitjiebu. L-istudenti għandhom jiġu mfaħħra fuq bażi regolari, b'mod selettiv u effettiv biex jibqgħu motivati.

Hekk kif l-istudenti jimxu 'l quddiem fil-livelli u bejn il-livelli għandhom jiġu mħeġġa biex jirreflettu fuq it-tagħlim tagħhom stess, jassumu iktar responsabbiltà għalih u jżidu fil-pussess tiegħu. L-edukaturi għandhom jibdew jintroduċu tekniki li jħallu lill-istudenti jagħmlu użu ikbar fl-assessjar tagħhom infushom biex jidentifikaw il-qawwiet u l-bżonnijiet għall-iżvilupp mill-evidenza tal-isforzi tagħhom u jaġixxu mar-rispons mogħti minn sħabhom kif ukoll mill-edukaturi sabiex jippjanaw il-passi li jmiss.

D. IT-TAGĦLIM TA' LIVELLI DIFFERENTI FL-ISTESS SENA

F'kull klassi ser ikun hemm studenti li jkollhom bżonn aktar żmien biex jilħqu t-tagħlim meħtieġ u b'hekk jilħqu l-livell tal-SLOs. Mal-progress tal-istudenti fil-mixja tagħhom ta' tagħlim huma jistgħu jgħaddu għal sena ġdida u jibdew livell ġdid iżda jkun għad fadlilhom partijiet fejn ikun hemm xi nuqqasijiet fit-tagħlim mil-livell preċedenti. L-aktar fattur importanti hawn huwa li l-informazzjoni fuq il-progress tkun waħda kemm jista' jkun ċara li tinforma lill-għalliema l-ġodda bl-għajnuna jew bix-xogħol addizzjonali li jkollhom bżonn l-istudenti sabiex ikunu żguri li dan il-progress fil-livell il-ġdid ikun attwat.

Taqsima Ċ *It-tagħlim ta' studenti differenti f'kull livell* tirreferi għall-użu ta' firxa ta' strateġiji maħsuba biex jirrispondu għall-preferenzi ta' tagħlim differenti tal-istudenti kollha. Meta jkun hemm studenti fil-klassi li jeħtieġu aktar sapport biex jilħqu xi aspetti mil-livell preċedenti huwa importanti li:

- ikun hemm informazzjoni ċara fuq l-oqsma li fihom jeħtieġu s-sapport;
- ikun ċar kif dawn l-oqsma jintrabtu mal-progress u l-kisba ta' riżultati fil-livell il-ġdid;
- ikun hemm firxa ta' strateġiji u metodi ta' tagħlim li jistgħu jintużaw biex jgħinu u jirfdu l-istil ta' tagħlim mal-preferenza tal-istudenti għal skop ta' progress bikri;
- il-konverżazzjoni mal-istudenti fuq l-oqsma li jeħtieġu sapport jew infurzar tibqa' waħda pożittiva u kostruttiva.

Wieħed mill-benefiċċji tal-istruttura tal-LOF huwa li Livelli 7 u 8 jiġu mgħallma b'kurrikulu li jifrex fuq sentejn u għalhekk ikun hemm żmien biżżejjed għal żvilupp ta' programmi ta' tagħlim u l-użu ta' firxa ta' metodi ta' tagħlim li jgħinu lill-istudenti jipprogredixxu u jiksbu r-riżultati mixtieqa.

Hemm numru ta' mudelli li wieħed jista' jikkonsidra bħala miżura introduttorja għal numru ta' studenti sabiex jiksbu l-ħiliet tal-SLOs fiż-żmien stipulat marbut mal-livell partikolari. L-edukaturi għandhom jikkonsidraw li:

- jesploraw l-SLOs b'mod aktar miftuħ/fil-fond, forsi billi jittrasferixxu jew japplikaw it-tagħlim marbut mal-SLOs f'kuntesti ġodda;
- jużaw testi aktar speċifiċi u li joffru sfida akbar;
- jissettjaw xogħol li joffri sfida akbar u li hu aktar kumpless bil-għan li jippreżenta lill-istudenti b'testi u vokabularju li joffru sfida akbar jew li jintroduċuhom għal Aspetti ġodda tas-Suġġett jew oqsma ġodda tal-Aspetti eżistenti tas-suġġett, filwaqt li jżommu f'moħħhom li l-SLOs ma jistipulawx il-livell massimu tat-tagħlim li jista' jintlaħaq;
- iħarsu lejn l-opportunitajiet li joffru s-CCTs bħala sorsi ta' ispirazzjoni għall-introduzzjoni ta' oqsma ġodda ta' kontenut li jipprovdu kontenut addizzjonali għall-kurrikulu li jsaħħaħ kemm l-esperjenza tat-tagħlim tas-suġġett filwaqt li jaraw il-kontenut tas-CCT x'aktarx b'mod differenti jew b'modi li joffru sfida akbar.

Sors ewlieni ieħor ta' materjal marbut mal-provvista ta' sfida addizzjonali jew żieda huwa l-Aspett tas-Suġġett u l-SLOs mil-livell aktar għoli. Filwaqt li mhux dejjem ikun addattat sabiex dawn jiġu indirizzati b'mod dirett, l-edukaturi forsi jkunu jixtiequ li jaraw it-tagħlim kuntestwalizzat jew ix-xogħol preparat li jservi ta' introduzzjoni tajba għat-tagħlim fil-livell li jmiss. Hawnhekk il-punt fokali huwa li nħarsu lejn l-għaqda bejn it-tagħlim f'kull livell u kif l-istudenti jistgħu jibdew jaċċessaw dan it-tagħlim. F'dan it-tip ta' approċċ, bħal f'kull settur ta' xogħol ieħor, huwa importanti li jinżamm rekord aġġornat tar-riżultati sabiex l-għalliema jkunu preparati biex jaħdmu mal-istudenti li ser ikunu qed jitilgħu b'mod formali għal-livell li jmiss.

L-SLOs fil-livell 9 jistgħu jiġu estiżi għal dawk l-istudenti b'don u talent billi jiġi msaħħaħ u mtejjeb it-tagħlim li ġie mogħti matul snin partikolari. Dan jista' jsir billi:

- jingħata xogħol iktar impenjattiv.
- l-istudenti jiġu mħeġġa biex jirriflettu fuq kwistjonijiet iktar kumplessi.
- jiġu mħeġġa attitudnijiet kritiċi iktar profondi lejn l-ideat.
- l-istudenti jiġu mistiedna biex jagħtu eżempji biex juru l-ideat u l-pożizzjonijiet etiċi li jkunu ħadu.
- isir użu mit-teoriji etiċi biex jiġu analizzati kwistjonijiet personali u soċjali ta' kuljum.

Għalkemm is-suġġerimenti msemmija hawn fuq jistgħu jgħinu lill-edukaturi jindirizzaw l-isfidi marbuta ma' tagħlim divrenzjali, wieħed ta' min japprezza li mhux faċli jiġi implimentat tagħlim divrenzjali fi klassi eteroġenja, speċjalment jekk l-edukaturi ma jingħatawx is-sapport jew ma jkunux jafu x'qed jiddiverenzjaw – il-kurrikulu jew il-metodi ta' tagħlim li jintużaw. Għaldaqstant huwa importanti li jkun hemm gwida ċara u sapport fuq it-tagħlim divrenzjali filwaqt li jkunu jistgħu jissodisfaw il-bżonnijiet tal-istudenti kollha billi jikkonsidraw x'qed jgħallmu u lil min qed jgħallmu. Għandu jkun hemm ukoll ħin biżżejjed sabiex l-għalliema jassessjaw il-bżonnijiet, l-interessi u l-ħerqa tal-istudenti tagħhom, u biex jippjanaw u jiddisinjaw attivitajiet addattati għall-istudenti kollha. Dan it-tħassib għandu jiġi indirizzat permezz ta' żvilupp professjonali u effettiv li jinkoraġġixxi lill-għalliema japplikaw il-ħiliet tagħhom sabiex jipprovdu gwida matul proċess li fih hemm divrenzja fl-approċċ għat-tagħlim.

E. IT-TAGĦLIM TA' LIVELL WIEĦED FUQ SENTEJN

Fi ħdan l-LOF, il-Livelli 7 u 8 għandhom livell ta' sfida addizzjonali fl-ippjanar u d-disinn tal-kurrikulu minħabba li ż-żewġ livelli jiġu mgħallma f'sentejn differenti. Pereżempju, l-SLOs ta' Livell 8 jifirxu fuq id-9 u l-10 sena. Dan ifisser li l-edukaturi għandhom jikkonsidraw kif jistgħu jistrutturaw il-programmi ta' tagħlim meħtieġa sabiex jintlaħqu l-SLOs li jippermettu tagħlim b'mod li jagħmel sens u koerenti fuq sentejn li jsarrfu f'opportunitajiet ta' progress fil-livell. Madankollu, din il-viżjoni wiesgħa biex jintlaħaq l-istandard tal-livell jgħin ukoll biex jiġu affrontati l-isfidi diskussi fil-kapitlu preċedenti.

Meta wieħed jara l-kontenut trattat mill-SLOs f'dan il-livell, l-edukaturi jistgħu jidentifikaw l-SLOs li huma kkonsidrati bħala prerekwiżiti għal oħrajn fl-istess livell u b'hekk jistrutturaw il-kurrikulu skont dawn. Xi Aspetti tas-Suġġett jistgħu jiġu mgħallma b'mod faċli qabel oħrajn, jew l-edukaturi jistgħu jiddeċiedu li jiddisinjaw u jimplimentaw kurrikulu li għandu aktar sens ta' progress mibni fuq spiral. L-edukaturi jistgħu jħossu wkoll li hemm modi differenti kif jistgħu jaħdmu bl-Aspetti tas-Suġġett, jiġbruhom flimkien u jindirizzaw l-SLOs billi joħolqu oqsma ġodda tas-suġġett li jinkorporaw l-Aspetti tas-Suġġett.

Hemm minn tal-anqas tliet approċċi potenzjali li l-edukaturi jistgħu jikkonsidraw:

- L-iżvilupp ta' perijodu għal xogħol minn qabel jew il-preparazzjoni tal-istil tat-tagħlim qabel jipproċedu fuq il-kurrikulu li hu marbut direttament mal-SLOs.
- L-iżvilupp ta' approċċ ta' żvilupp fl-SLOs eżistenti fejn jiġu indirizzati Aspetti tas-Suġġett xierqa marbuta mal-SLOs qabel oħrajn magħhom li jagħtu sapport lit-tagħlim tal-SLOs li għandhom jiġu mgħallma fit-tieni sena.
- L-iżvilupp ta' approċċ ta' programm ta' tagħlim u tal-kurrikulu li juri taħlita taż-żewġ approċċi msemmija hawn fuq.

Jeżistu wkoll approċċi aktar ambizzjużi fejn l-Aspetti tas-Suġġett u l-SLOs jiddaħħlu f'approċċ iddisinjat lokalment li jissodisfa aħjar il-ħiliet u l-interessi tal-istaff u tal-istudenti. L-edukaturi huma liberi li jiddeċiedu jekk ikun hemm mod aktar integrat biex jgħallmu s-suġġett. L-LOF jippermettu lill-edukaturi jkejlu l-kontroll u l-innovazzjoni tal-benefiċċju tal-istudenti tagħhom. Hu x'inhu l-metodu magħżul, l-ippjanar tal-kurrikulu, l-għażla tar-riżorsi u l-għażla tal-istrateġiji tat-tagħlim huma kollha importanti.

Mod tematiku kif tħares lejn l-SLOs (suġġeriment)

Livell 5 (It-tielet u r-raba' sena)
Tema 1: 'Il Barra mill-Klassi – Il-Beraħ tal-Ambjent
Tema 2: Il-Ġustizzja u l-Virtujiet

Livell 6 (Il-ħames u s-sitt sena)
Tema 1: Il-Valuri (Tgħix b'differenza)

Livell 7 (Is-seba' u t-tmien sena) (Form 1 u 2)
Tema 1: Id-Drittijiet, Il-Libertajiet u l-Verità
Tema 2: Il-Libertà, l-Obbligazzjoni u l-Konsegwenzi

Livell 8 (Id-disa' u l-għaxar sena) (Form 3 u 4)
Tema 1: Ir-Rispett Lejna Nfusna u Lejn Ħaddieħor
Tema: L-Etika tal-Kura

Livell 9 (Il-ħdax-il sena) (Form 5)
Tema: Kwistjonijiet ta' Ħajja jew Mewt

Livell 10 (Studenti b' talent)
Tema: Kwistjonijiet ta' Ħajja jew Mewt

L-Assessjar

A. METODOLOĠIJI LI JASSIGURAW ASSESSJAR XIERAQ

L-għan tal-assessjar tal-kisbiet tat-tagħlim għall-Etika huwa biex itejjeb u jestendi l-opportunitajiet ta' tagħlim li kull student huwa intitolat għalihom. Il-prattiki tal-assessjar għalhekk jgħix u huwa parti integrali tal-proċess ta' tagħlim. Madanakollu, dawn il-proċeduri ta' assessjar formattiv u kontinwu ma jeskludux il-possibiltà ta' assessjar kumulattiv, jekk nikkunsidraw il-prattiki formattivi li jaħdmu biex gradwalment jibnu fuq il-ħiliet, l-attitudnijiet u l-għerf li l-istudenti jkunu kisbu fit-term jew fis-snin ta' qabel (Gardner, 2012).

Assessjar Formattiv u assessjar kontinwu il-prattiki għandhom iħaddmu lill-istudenti f'xogħol fi gruppi kif ukoll f'xogħol individwali. Dan jista' jinkludi:

- **il-kitba fil-ġurnali** li gradwalment tgħin lill-istudenti jsiru iktar riflessivi. Il-ġurnali huma mmirati biex jgħinu lill-istudenti bil-proċessi tal-ħsieb tagħhom u speċjalment bil-fehim tagħhom infushom.
- **essejs riflessivi** li jikkontribwixxu għal dan l-għan, għalkemm dawn jistgħu jkunu iktar miftuħa għall-prevalenza u soċjalment, kulturalment, politikament u reliġjożament differenti.
- **il-kitba tal-ittri/*email*** għal studenti biex jindirizzaw lil ħaddieħor li għandu opinjonijiet differenti.
- **konversazzjoni u dibattiti** fejn l-istudent huwa mħeġġeġ biex jevalwa l-argumenti, fi gruppi jew pari, biex l-istudenti jingħataw l-opportunità li jisimgħu u jirrispondu lil ħaddieħor u jibnu l-ħsieb tagħhom f'relazzjoni mal-oħrajn.
- **ix-xogħol tal-proġġett** bħalma huma l-proġetti ta' riċerka, li jista' wkoll jintuża biex itejjeb il-kollaborazzjoni bejn l-istudenti. L-istudenti huma mħeġġa biex jiżvolġu riċerka; jindirizzaw ideat oħra; ikunu selettivi fl-informazzjoni u l-ideat relevanti; jorganizzaw din l-informazzjoni għal preżentazzjoni; jiżviluppaw ir-rispons tagħhom lejn l-ideat miġbura u jieħdu deċiżjonijiet responsabbli rigward it-tqassim tax-xogħol fi ħdan il-grupp.

Assessjar kumulattiv il-prattiki jassessjaw prinċipalment il-prestazzjoni individwali permezz ta' attivitajiet ta' kitba varji li jimmiraw għall-abbiltajiet ta' studenti differenti. Dawn l-attivitajiet jistgħu jinkludu, pereżempju, mistoqsijiet b'għażla multipla, eżerċizzji fejn timla l-vojt; il-kitba ta' numru ta' sentenzi jew paragrafu żgħir, preżentazzjoni ta' studju tal-każijiet u mistoqsijiet relatati mat-test. L-assessjar kumulattiv jista' jinkludi wkoll eżamijiet orali fejn l-istudenti huma mistiedna li jibnu konversazzjoni mal-edukatur jew student ieħor rigward kwistjonijiet etiċi li ġew diskussi fil-klassi matul is-sena. L-eżami orali jista' wkoll joħloq sitwazzjonijiet veri jew immaġinarji fejn l-istudenti huma mistiedna biex jaħsbu u jartikolaw ideat u argumenti bħala rispons għal dawn is-sitwazzjonijiet.

L-Assessjar

L-assessjar huwa parti integrali mill-proċess tat-tagħlim, fejn jipprovdi lill-istudenti u lill-ġenituri tagħhom *b'feedback* kontinwu, fil-ħin u kwalitattiv fuq il-progress tat-tfal, filwaqt li jwassal informazzjoni fuq il-prattika tal-għalliema u jipprovdi lill-iskejjel u lill-kulleġġi b'informazzjoni fuq l-ippjanar tal-kurrikulu u t-tagħlim.

L-assessjar *għat*-tagħlim (assessjar għal skopijiet formattivi) huwa proċess li jsir fl-istess ħin tat-tagħlim. L-istudenti u l-għalliema tagħhom jużaw ir-riżultati biex isiru jafu x'jafu l-istudenti u jistgħu jagħmlu dan b'rabta mat-tagħlim.

L-assessjar *tat*-tagħlim (assessjar għal skopijiet summattivi) isir mat-tmiem ta' kull unità, f'nofs is-sena jew fl-aħħar tas-sena.

L-assessjar *bħala* tagħlim (assessjar kontinwu) huwa l-użu ta' assessjar kontinwu tal-istudenti nfushom minnhom stess bil-għan li jsir monitoraġġ tat-tagħlim tagħhom stess.

F'suġġetti li jiġu mgħallma bħala moduli, l-assessjar tat-tagħlim isir mat-tmiem tal-modulu. L-informazzjoni u l-ġudizzji fuq it-tagħlim jinġabru flimkien bħala sommarju għal skop ta' rappurtaġġ għall-għalliema u għal skambju ta' informazzjoni ma' għalliema oħra fi klassijiet jew skejjel oħra. Jekk l-istudenti jkunu jafu eżatt x'inhu mistenni minnhom (l-iskopijiet tat-tagħlim) u l-kriterji ta' suċċess li ser jidentifikaw it-tagħlim tagħhom, huma jiżviluppaw ħiliet ta' evalwazzjoni personali li ser jgħinuhom isiru studenti li kapaċi jitgħallmu weħidhom.

Il-proċessi ta' assessjar fil-klassi li huma ddisinjati b'mod tajjeb u xieraq jistgħu:

- jagħtu sapport lill-istudenti sabiex permezz tal-assessjar tagħhom infushom ikunu kapaċi jkejlu t-tagħlim tagħhom, filwaqt li jidentifikaw il-ħiliet, il-bżonnijiet tat-tagħlim u xi jmiss li jitgħallmu;
- iħeġġu lill-istudenti jgħinu lil xulxin fit-tagħlim tagħhom permezz ta' assessjar li jsir minnhom stess;
- jgħinu lill-għalliema jifhmu aħjar kif l-istudenti jitgħallmu aħjar, jużaw l-evidenza biex jimmonitorjaw il-progress tal-istudenti, jirriflettu fuq il-prattika tagħhom filwaqt li jaddattaw jew iqabblu t-tagħlim tagħhom skont il-bżonnijiet tal-istudenti;
- jgħinu lill-għalliema jippjanaw fuq it-tagħlim ta' individwi u gruppi sabiex jassiguraw li t-tfal kollha jingħataw l-attenzjoni xierqa;
- jagħtu sapport lill-ġenituri sabiex dawn jaqsmu l-esperjenzi ta' tagħlim tat-tfal tagħhom, jinterpretaw l-informazzjoni tal-assessjar, u jsegwu l-iżvilupp edukattiv tat-tfal tagħhom;
- jippromwovu r-rappurtaġġ fuq il-progress individwali u l-ħiliet miksuba b'mod li jiżdiedu waħda mal-oħra.

Il-kulleġġi u l-iskejjel huma mitluba jiżviluppaw politika ta' assessjar. Din il-politika għandha tindirizza l-kwantità u l-kwalità tal-prattiki tal-assessjar kif ukoll ir-rappurtaġġ lill-ġenituri u msieħba oħra interessati.

Addattat minn *Il-Qafas tal-Kurrikulu Nazzjonali għal Kulħadd*, Ministeru tal-Edukazzjoni u x-Xogħol (2012:41-42) u *Assessments as Learning*, Lam (2015:1)

L-istudenti u persuni oħra involuti fit-tagħlim, jeħtieġu *feedback* fil-ħin u bl-eżatt fuq dak li tgħallmu kif ukoll kemm tgħallmu u kemm tgħallmuh b'mod tajjeb. Dan jgħin fl-identifikazzjoni ta' xi jmisshom jagħmlu u min jista' jgħinhom biex iżidu mal-għarfien, il-fehim u l-ħiliet tagħhom. Il-progress tal-istudenti għandu jiġi assessjat permezz ta' modi u fi żminijiet xierqa għall-bżonnijiet tat-tagħlim tagħhom. Il-ġudizzji li jsiru fuq dan it-tagħlim għandhom ikunu msejsa fuq evidenza minn firxa wiesgħa ta' sorsi, kemm fl-iskola kif ukoll barra mill-iskola u b'referenza għall-progress tal-istudenti fuq perijodu ta' żmien u f'firxa ta' attivitajiet.

Permezz ta' ppjanar ta' opportunitajiet ta' assessjar kontinwu u testijiet perjodiċi, b'mod speċjali fejn l-istudenti jużaw il-ħiliet tagħhom b'mod integrat, l-edukaturi ser ikunu qed jippermettu lill-istudenti juru, fuq perijodu ta' żmien, *kemm u kemm* tajjeb ikunu tgħallmu.

Bilanċ bejn opportunitajiet ta' assessjar kontinwu u perjodiku jitlob li l-istudenti juru qafas ta' tagħlim mibni fuq perijodu ta' żmien filwaqt li japplikaw l-għarfien u l-ħiliet f'kuntesti differenti. It-taħlit ta' firxa ta' opportunitajiet ta' assessjar formattiv immexxi mill-istudenti jippermettu lill-istudenti nfushom ikejlu l-progress tagħhom meta mqabbel ma' SLOs partikolari jew grupp ta' SLOs.

L-edukaturi għandhom ifittxu biex jiġbru firxa ta' biċċiet ta' evidenza ta' kwalità biex juru l-progress fit-tagħlim kemm fl-opportunitajiet kontinwi ta' assessjar formattiv u kemm fl-assessjar kumulattiv perjodiku. L-ammont u l-firxa ta' evidenza għandhom ikunu biżejjed biex jibnu profil tal-kisbiet tal-istudent iżda għandhom ikunu wkoll proporzjonali u maneġġibbli. L-istudenti għandhom ikunu involuti fl-għażla tal-evidenza. L-evidenza għandha turi li l-istudent fehem korp sinjifikanti ta' għerf, irrisponda b'mod tajjeb u konsistenti għall-esperjenzi ta' tagħlim impenjattiv u li jkun kapaċi japplika dak li jkun tgħallem f'kuntesti ġodda u mhux familjari.

Min jitgħallem, min jgħallem u l-assessjar għandu jitfassal b'modi li jirreflettu kif studenti differenti qed jagħmlu progress sabiex jiġu mmotivati u mħeġġa fit-tagħlim tagħhom. Biex nappoġġjaw dan, l-istudenti kollha għandhom jiġu involuti fl-ippjanar u fir-riflessjoni tat-tagħlim tagħhom permezz tal-assessjar formattiv, l-evalwazzjoni tagħhom infushom u ta' sħabhom u ppjanar personali fit-tagħlim. Ladarba l-istudenti huma mogħtija ċ-ċans li jinteraġixxu ma' sħabhom u jirċievu rispons kostanti mill-edukatur tagħhom, huma finalment iggwidati biex jagħmlu deċiżjonijiet fuq kif itejbu l-għarfien tal-Etika u l-ħiliet tagħhom. L-istudenti huma għalhekk mogħtija ċ-ċans li jieħdu rwol attiv fl-assessjar tagħhom infushom li jħeġġiġhom biex ifittxu miri personali fit-tagħlim tal-Etika. Dawn it-tipi ta' assessjar jistgħu jiġu ppjanati f'mumenti partikolari bħalma hu t-tmiem ta' unità tematika fejn l-istudenti jistgħu jiġġudikaw u jirrevedu l-prestazzjoni tagħhom stess permezz ta' grafika li tiddikjara l-kisbiet intiżi fit-tagħlim *vis-à-vis* il-livell li huma kellhom jilħqu.

L-edukaturi tal-Etika jrid ikollhom fehim ċar ta' kif l-istudenti tagħhom qegħdin jagħmlu progress f'relazzjoni mal-oħrajn fl-iskola tagħhom u fi skejjel oħrajn f'Malta, kontra l-kisbiet u l-esperjenzi f'livelli differenti. Opportunitajiet regolari u ppjanati għal djalogu ser ikunu ffaċilitati mill-Uffiċjali tal-Edukazzjoni biex jgħinu lill-edukaturi jilħqu interpretazzjoni kondiviża u konsistenti tat-tifsira hekk kif japplikkaw l-SLOs.

L-istudent m'għandux għalfejn ikun sikur f'kull kisba f'livell wieħed sabiex jimxi għal livell ieħor. Meta huwa xieraq, l-istudent għandu jkollu l-opportunità li jħaddem l-esperjenzi fit-tagħlim fil-livell ta' wara. L-edukaturi għandhom jippjanaw biex jagħtu lill-istudenti l-esperjenza ta' kull kisba iżda għandhom iżommu ħarsa olistika. Meta l-istudent ikun ħa espejenza ta' tagħlim profond f'livell wieħed, għandu jimxi għal ta' wara.

L-edukaturi għandhom jassikuraw li l-ħarsa tagħhom ta' xi jkun kiseb student hija appoġġjata b'evidenza soda. L-evalwazzjoni tagħhom ta' din l-evidenza għandha tkun konsistenti mal-evalwazzjonijiet tal-kollegi fl-istess dipartiment jew f'xi dipartiment jew ċentru ieħor. Iċ-ċentri għandhom jippjanaw u jużaw flimkien il-ġudizzju professjonali tagħhom biex jaslu għal fehim kondiviż ta' xi jfisser li tikseb livell. Il-gwida nazzjonali emerġenti ser tappoġġja dan il-proċess. Il-moderazzjoni hija partikolarment importanti f'mumenti ta' tranżizzjoni minn livell għal ieħor u fit-tranżizzjonijiet bejn is-snin Medji u Sekondarji.

Il-wasla tat-tagħlim assoċjat mas-CCTs u l-assessjar assoċjat huwa responsabbiltà tal-edukaturi kollha.

It-titjib tal-kwalità tat-tagħlim jimplika wkoll il-promozzjoni ta' kultura li tassigura t-trasparenza fil-kwalità tar-riżultati tal-assessjar filwaqt li jinħolqu approċċi, strutturi u rwoli kemm interni kif ukoll esterni f'sistemi ta' evalwazzjoni mill-iskejjel.

> *Il-garanzija tal-kwalità fl-edukazzjoni tista' tinftiehem bħala policies, pro*ċeduri, u pratti*ki li huma ddisinjati sabiex tinkiseb, tinżamm jew tissaħħaħ il-kwalità f'setturi speċifiċi, u li jiddependu fuq il-proċess ta' evalwazzjoni … [jiġifieri] proċess ġenerali ta' analiżi sistematika u kritika ta' suġġett definit li jinkludi l-ġabra tad-dejta relevanti li twassal għal ġudizzji u/jew rakkomandazzjonijiet għal titjib. L-evalwazzjoni tista' tiffoka fuq numru ta' suġġetti: l-iskejjel, il-kapijiet tal-iskejjel, l-għalliema u staff edukattiv ieħor, l-awtoritajiet lokali, jew l-andament tas-sistema edukattiva sħiħa.*
>
> *Assuring Quality in Education: Policies and Approaches to School Evaluation in Europe,* European Commission (2015a:13)

L-iskejjel jeħtieġu jibdew jiżviluppaw proċeduri ġodda ta' garanzija tal-kwalità, filwaqt li jsaħħu dawk eżistenti, sabiex jgħinu fl-introduzzjoni tal-LOF u jassiguraw li l-implimentazzjoni tagħhom fil-klassijiet tkun waħda ta' suċċess. Dan jeħtieġ jagħmel parti mill-implimentazzjoni sħiħa tal-iskola u l-istrateġija ta' kwalità li tista' tinkludi opportunitajiet ta':

- Timijiet ta' Maniġment Superjuri li jieħdu interess attiv fis-CPD tal-għalliema, jimmonitorjaw il-livelli ta' kunfidenza tal-għalliema u l-progress tal-istudenti, eż. it-tqassim tax-xogħol tal-istudenti u t-tmexxija ta' evalwazzjonijiet tal-iskejjel infushom.
- Kapijiet tal-Iskejjel li joħolqu ħin flimkien għall-preparazzjoni u l-ippjanar sabiex jiffaċilitaw xogħol kollaborattiv.
- Il-qsim ta' standards u l-istennija permezz tal-wiri tax-xogħol tal-istudenti skont il-livelli biex jidher il-progress, pereżempju, xogħol esebit fuq 'ħajt tat-tagħlim'.
- L-istaff jinvolvi lit-tfal u liż-żgħażagħ f'diskussjonijiet fuq il-progress u l-issettjar ta' għanijiet bħala parti mill-ippjanar sabiex jintlaħqu l-bżonnijiet tagħhom tat-tagħlim.
- L-iżvilupp ta' approċċi għall-iskola kollha għat-tagħlim u l-assessjar tas-CCTs.
- Strateġiji ċari ta' rappurtaġġ għall-*feedback* fuq il-progress fi ħdan l-iskola u barra mill-iskola, eż. il-ġenituri u l-kustodji tat-tfal.

Fid-Dipartimenti tal-Etika (b'żieda mal-attivitajiet elenkati fuq), edukaturi għandhom bżonn jidħlu għal:

- laqgħat dipartimentali regolari biex jippjanaw kif ser jgħallmu u jassessjaw b'mod koerenti, bil-kollegi jaqsmu strateġiji effiċjenti li huma jarawhom bħala titjib fit-tagħlim u l-kisbiet tal-istudenti.
- pjanar kollaborattiv ma' għalliema oħra, reviżjoni bejn pari u diskussjoni ta' standards u aspettattivi meta jgħallmu lill-istudenti fl-istess livell.
- testijiet transmarkar fl-aħħar tas-suġġet, assessjar perjodiku u assessjar ieħor intern billi jsir markar tax-xogħol ta' student minn klassijiet jew gruppi oħra, edukaturi jistgħu jidħlu f'djalogu professjonali fuq in-natura tal-assessjar, l-iskop tal-użu tiegħu u r-riżultati tal-istudent
- tfassil tal-materjal tal-assessjar, skemi ta' mmarkar u strateġiji ta' rappurtaġġ f'kollaborazzjoni ma' għalliema oħra fi ħdan id-dipartiment jew ma' staff xieraq fi skejjel viċin.
- l-addottar ta' strateġiji biex jiġu evitati kisbiet preġudikati, pereżempju, li timmarka x-xogħol ta' student mingħajr ma tkun taf min hu l-istudent.
- djalogu professjonali madwar ix-xogħol tal-istudent li kien ġie mmarkat qabel biex tintlaħaq viżjoni waħda fuq il-kwalità u l-istandards.
- il-Komunitajiet tal-Prattika biex jaqsmu u/jew isaħħu l-prattika professjonali tagħhom, jiffukaw fuq is-suffiċjenza fl-assessjar, il-konsistenza fl-interpretar tal-SLOs, ir-rappurtaġġ tal-progress tal-istudenti, il-ġenituri u l-gwardjani u għalliema oħra.

Id-Direttorat għall-Kwalità u l-Istandards fl-Edukazzjoni (DQSE) ser jassigura li:

- l-Uffiċjali Edukattivi ser iżuru l-iskejjel biex jivvalidaw kull evidenza ta' evalwazzjoni li ssir mill-iskejjel stess filwaqt li jieħdu kampjun tal-konsistenza tat-tagħlim u l-assessjar;
- membri tal-istaff jiġbru flimkien u janalizzaw firxa ta' dejta lokali u nazzjonali sabiex tintuża bħala l-bażi ta' diskussjonijiet mal-Kapijiet tal-Iskejjel, il-Viċi Kapijiet u l-Kapijiet tal-Fakultà/il-Prinċipali sabiex jippjanaw għat-titjib fil-kisbiet tal-istudenti;
- fejn tiġi identifikata prattika tajba, l-Uffiċjali Edukattivi, it-Timijiet tal-Maniġment tal-Iskejjel u membri oħra jorganizzaw attivitajiet li jittrattaw prattiki tajbin għall-membri tal-istaff fl-iskejjel li jaqgħu taħt l-awtorità tagħhom sabiex tixtered l-idea ta' prattika tajba.

Għaldaqstant kull *feedback* li jasal mill-iskejjel, inkluż dak li jirriżulta mill-assessjar, għandu jirrifletti l-għanijiet aktar wesgħin tal-edukazzjoni. Barra minn hekk, il-konklużjonijiet fuq il-Garanzija tal-Kwalità mhux ser iħallu impatt awtomatiku fuq l-effiċjenza tal-iskejjel. L-iskejjel jeħtieġu aktar minn informazzjoni fuq l-effiċjenza tagħhom – jeħtieġu wkoll gwida fuq kif jitjiebu u sapport, filwaqt li jaħdmu għal dan it-titjib. L-għan aħħari tal-proċeduri għall-garanzija tal-kwalità għandhom ikunu li joffru lill-iskejjel l-istrateġiji ta' evalwazzjoni xierqa, koerenti u komprensivi li jħallu impatt pożittiv fuq it-tim tat-tmexxija tal-iskola u fuq il-kwalità tat-tagħlim.

B. METODOLOĠIJI TA' ASSESSJAR INKLUSSIV

Sabiex klassijiet mimlija ħajja u differenti jirnexxu, filwaqt li juru potenzjal ta' tagħlim, l-edukaturi għandhom jassiguraw li l-assessjar fil-klassi jkun ġust u inklussiv, li jippermetti lill-istudenti kollha juru xi jkunu kisbu u kif qed jipprogredixxu. L-edukaturi għandhom jassiguraw li l-assessjar jilħaq il-bżonnijiet tal-istudenti kollha billi jipprovdu lill-istudenti kollha bis-sapport xieraq, jużaw firxa ta' metodi ta' assessjar u għażliet u, permezz ta' dawn, joffru l-aqwa ċans ta' suċċess lill-istudenti kollha. Dan ifisser li għandhom jużaw informazzjoni fuq l-effiċjenza u l-assessjar minn varjetà ta' sorsi sabiex isir monitoraġġ tal-progress u jsiru jafu x'għandu jsir fil-vjaġġ tat-tagħlim.

L-edukaturi għandhom ikunu konxji, filwaqt li jaħdmu skont l-oqfsa leġislattivi relevanti, li jagħtu sapport lil dawk l-istudenti li jesperjenzaw limitazzjonijiet fit-tagħlim. Il-limitazzjonijiet jistgħu jkunu riżultat ta' ċirkostanzi familjari, diżabiltà jew bżonnijiet ta' saħħa u fatturi soċjali jew emozzjonali. Fejn ikun hemm dawn il-limitazzjonijiet, l-istudenti għandhom jingħataw sapport addizzjonali sa mill-istadju l-aktar bikri possibbli – mill-iskola, mill-awtoritajiet edukattivi u/jew mill-Istat. L-istrateġiji tal-assessjar ikunu effettivi meta l-edukaturi jużaw firxa ta' approċċi ta' assessjar flessibbli biex jiġu identifikati l-ħiliet, it-tagħlim u s-sapport meħtieġ għal dawk l-istudenti vulnerabbli, mhux interessati, u li huma diffiċli biex jirrilataw magħhom fil-klassijiet tagħhom.

Is-sapport lil studenti vulnerabbli

Li jingħata sapport lil studenti vulnerabbli jista' jfisser li jintużaw mezzi ta' ppjanar bħal proġetti ta' tagħlim personali jew proġetti ta' sapport ikkoordinati minn numru ta' aġenziji. L-edukaturi għandhom ipoġġu lill-istudenti bħala ċ-ċentru sabiex jassiguraw li l-istudenti kollha bi bżonnijiet addizzjonali jew differenti jistgħu jiksbu riżultati edukattivi pożittivi u sostenibbli.

Filwaqt li l-iskejjel għandhom jikkonsidraw liema approċċi ser ikunu l-aktar effettivi fl-għajnuna biex jiġu eliminati l-limitazzjonijiet għat-tagħlim li huma riżultat ta' ċirkostanzi soċjali u emozzjonali inkluż, pereżempju, imġiba diffiċli, l-edukaturi għandhom jikkonsidraw kif dawn il-*policies* li jaffettwaw lill-iskola kollha ser jiġu attwati b'mod prattiku fil-klassi.

L-ippjanar tal-assessjar u l-approċċi li ser jintużaw (kif ukoll l-istrumenti u l-metodi użati) għandhom jassiguraw li l-istudenti kollha jkollhom opportunità ndaqs li juru xi jkunu tgħallmu u x'kapaċi jagħmlu. L-edukaturi għandhom jikkonsidraw ukoll 'x'aġġustament raġonevoli' għandu jkun hemm għall-approċċi tal-assessjar ta' studenti b'diżabbiltà fl-assessjar tal-abbiltà. Dan jista' jinkludi l-użu proprju ta' teknoloġiji ta' assistenza. Ladarba l-prattika ta' assessjar tajjeb hija l-fattur ewlieni fit-tagħlim, l-approċċi li jintużaw sabiex jassessjaw il-progress tal-istudenti fuq bażi individwali għandhom ikunu kemm jista' jkun konsistenti ma' dawk li jintużaw fit-tagħlim innifsu.

Il-prinċipju ta' sekwenza ta' kisbiet għandu jkun tali li jippermetti lill-istudenti jagħżlu l-aħjar triq li tippermettilhom li jilħqu l-massimu tal-potenzjal tagħhom – irrispettivament jekk humiex studenti tajbin ħafna, għandhomx ħiliet medji, bażiċi u/jew diżabbiltà. F'dan ir-rigward, l-NCF fittex li jistabbilixxi qafas li jassigura li, fejn hu possibbli, l-ebda student ma jispiċċa vittma ta' sistema edukattiva li mhijiex kapaċi tidentifika dawk l-istudenti li jeħtieġu inkoraġġiment u gwida. Importanti wkoll li l-NCF jippermetti l-introduzzjoni ta' toroq differenti li verament jippermettu lill-istudenti jiżviluppaw l-abbiltajiet tagħhom bl-aħjar mod possibbli għalihom.

Addattat minn *Il-Qafas tal-Kurrikulu Nazzjonali għal Kulħadd*, Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol (2012:5)

Ċ. MODI TA’ ASSESSJAR TA’ MIN JOQGĦOD FUQHOM U VALIDI

L-assessjar ser jinvolvi l-ippjanar ta’ interazzjonijiet għolja mal-istudenti u ser ikun ibbażat fuq mistoqsijiet ta’ ħsieb u li jidħlu fil-fond meħuda mill-SLOs u ddisinjat li jassigura kemm il-kisbiet mit-tagħlim ikunu ntlaħqu. L-istudenti jkollhom idea ċara fuq it-tip u l-kwalità tax-xogħol mistenni sabiex jilħqu b’suċċess l-SLOs. Il-metodi ta’ assessjar li jintużaw għandhom jirriflettu n-natura ta’ x’qed jiġi assessjat.

Fil-perijodi ta’ bejn l-assessjar formali, l-istudenti individwali għandhom ikunu mħeġġa biex jitolbu u għalhekk jingħataw *feedback* ta’ spiss fuq il-kwalità ta’ xogħlhom li huma jistgħu jifhmu, jirriflettu u jistaqsu mistoqsijiet fuqu. L-edukaturi għandhom ifittxu li jħeġġu lill-istudenti jieħdu sehem b’mod attiv f’diskussjonijiet dwar ix-xogħol u l-progress tagħhom, filwaqt li jissuġġerixxu x’jistgħu jagħmlu biex itejbu r-riżultat tagħhom.

L-edukaturi għandhom jagħtu s-setgħa lill-istudenti jiżviluppaw il-ħiliet biex jevalwaw ix-xogħol tagħhom u ta’ sħabhom skont l-SLOs, filwaqt li jħeġġuhom jiżviluppaw apprezzament tal-bżonnijiet tagħhom tat-tagħlim, kemm qed jipprogredixxu sabiex jilħqu l-istandard elenkat fl-SLOs, u t-tipi ta’ azzjonijiet li jeħtieġ li jieħdu sabiex itejbu l-progress tagħhom.

L-SLOs inkitbu b’mod li huma ddisinjati biex jassiguraw li l-ħiliet tat-tagħlim ikunu ċari. Jintużaw ukoll bħala ankra għal kull tip ta’ attività ta’ assessjar marbuta magħhom billi jiddefinixxu t-tagħlim li hu maħsub għall-attività tal-assessjar u jeliminaw b’mod ċar dak li mhux maħsub biex jiġi assessjat. Dawn jagħmlu l-proċess tal-assessjar u l-kisbiet tal-assessjar aktar trasparenti għall-istudenti. Xi drabi l-SLOs jinvolvu livell ieħor ta’ dettall mogħti permezz tal-eżempji sabiex juru n-natura tal-isfida fi ħdan l-SLO jew permezz ta’ dikjarazzjoni ċara ta’ xi jrid ikun inkluż bħala l-minimu fl-indirizz tat-tagħlim marbut mal-SLO partikolari.

Fejn ikun hemm għoti ta’ eżempji, l-eżempju mogħti huwa ddisinjat bħala indikazzjoni tal-livell ta’ diffikultà jew l-isfida mistennija fl-SLO. L-eżempju jżid aktar il-livell ta’ dettall u ċarezza sabiex l-edukaturi jkunu jafu xi standard iridu jilħqu l-istudenti.

Dak li għandu jistabbilixxi l-assessjar huwa jekk l-istudenti laħqux l-istandard tal-SLO. L-istudenti kapaċi jagħmlu dak li qed isemmi l-SLO? Kapaċi juru l-abbiltà li tissemma’ fl-SLO u kapaċi jagħmluha fuq bażi ta’ rutina, b’kunfidenza u b’kumdità? Hawnhekk il-ġudizzju professjonali tal-edukaturi u l-fehim professjonali ta’ x’jagħmel is-suċċess huwa xi ħaġa importanti.

L-istandard tal-assessjar mhux bilfors dak li jissemma fl-SLO. L-istandard huwa l-interpretazzjoni applikata b’mod konsistenti u bi qbil ta’ xi tfisser li l-istudenti jilħqu kisbiet aċċettabbli b’rabta mal-SLO. Sabiex jintlaħaq dan il-ġudizzju, l-edukaturi jeħtieġu li jaħdmu bejniethom sabiex jaqblu fuq xi jfissru li jinkisbu l-ħiliet f’kull livell (eż. Livell 8), fil-livell tal-Aspett tas-Suġġett fi ħdan livell partikolari, u l-livell tal-SLO kemm-il darba dan ma jidhirx immedjatament u jista’ jkun hemm każ ta’ ambigwità jew interpretazzjoni.

L-assessjar fi ħdan l-LOFs jeħtieġ li jkun suġġett għal proċeduri ta’ garanzija tal-kwalità robusti li huma ddisinjati biex iżidu l-kunfidenza fil-ġudizzji tal-assessjar fost l-għalliema filwaqt li jassiguraw lill-ġenituri, kustodji u persuni/gruppi oħra interessati li l-istudenti kollha ser jirċievu rikonoxximent xieraq għall-ħiliet miksuba konformi mal-istandards nazzjonali miftehmin u li l-istudenti qed jagħmlu l-progress xieraq b’rabta ma’ dak li hu mistenni minnhom.

Fejn l-assessjar għandu rwol importanti ħafna għall-kwalifiki u ċ-ċertifikazzjoni esterna, jeħtieġ li jkun hemm protezzjoni partikolari sabiex ikun hemm garanzija ta’ ġustizzja fost iż-żgħażagħ kollha, u l-ġenituri u l-kustodji, l-MCAST, l-Università ta’ Malta u min iħaddem jingħataw iċ-ċertezza li s-sistema hija waħda b’saħħitha. F’dan il-każ il-MATSEC għandu jipprovdi pjanijiet ċari ta’ assessjar għal Livelli 9 u 10 billi joħroġ bilanċ dettaljat bejn proċeduri ta’ assessjar estern u intern kif ukoll garanzija tal-kwalità.

Hekk kif l-istudenti jilħqu punti ta' tranżizzjoni (pereżempju, minn Livell għal ieħor) huwa importanti li jkun hemm assessjar rigoruż u b'saħħtu u marbut mal-proċeduri ta' garanzija ta' kwalità li hemm fis-seħħ sabiex ikun assigurat li s-sistema hija waħda ta' min joqgħod fuqha għall-iskambju ta' informazzjoni fuq il-progress u r-riżultati. Għal darb'oħra, il-MATSEC u/jew id-DQSE ser ikun responsabbli li jipproduċi dokumentazzjoni dettaljata li toffri gwida fuq il-politika u l-proċeduri għal kwalunkwe każ ta' assessjar ta' tranżizzjoni li jinvolvu assessjar importanti ħafna jew estern.

L-użu tal-klassi: Inkejlu l-impatt tat-tagħlim

Din it-teknika ta' assessjar bħala klassi sħiħa tista' tintuża ma' studenti f'Livell 8 u 9. Fil-klassi jiġu ssettjati partijiet differenti li joffru sfidi differenti, numru biżżejjed sabiex il-klassi tkun tista' tinqasam fi gruppi ta' 3–5 bi sfida differenti tiġi ppreżentata lil kull grupp. L-isfidi għandhom ikunu marbuta ma' dak li diġà ġie mgħallem fil-klassi u għandhom ikunu bbażati fuq żewġ jew tliet kisbiet mit-tagħlim distinti. Il-gruppi għandhom ikunu bbilanċjati ndaqs f'termini ta' abbiltà flimkien mal-elementi tal-ħin u l-premju bħala motivazzjoni u spirtu kompetittiv. L-assessjar tal-attività ser toffri idea ta' kif il-klassi kollha fehmet dak li ġie mgħallem.

Addattat minn *Designing Effective Activity Centers for Diverse Learners: A Guide for Teachers At All Grade Levels and for all Subject Areas*, Hilberg, Chang u Epaloose (2003)

D. L-ASSESSJAR TAT-TEMI KROSSKURRIKULARI

Is-CCTs infilsati fl-SLOs huma biss għal skop ta' gwida. Kif imsemmi aktar 'il fuq, l-għalliema jista' jkollhom ideat oħra ta' fejn, meta u kif jinfilsaw aspetti partikolari tas-CCTs.

Is-simbolu tas-CCT infilsat fl-SLOs ikollu warajh sottotitlu mis-CCT. Dan jindika s-settur partikolari ta' kontenut li huwa l-aktar approprjat li jiġi infilsat fit-tagħlim tal-SLO.

Il-gwida fuq is-CCTs tiddeskrivi wkoll kif is-CCTs jistgħu jiġu indirizzati permezz ta' għażla ta' pedagoġija jew stil ta' tagħlim, attivitajiet fil-klassi jew approċċi għat-tagħlim. Xi wħud jistgħu jiġu indirizzati wkoll permezz tal-introduzzjoni ta' attivitajiet immirati lejn l-iskola kollha jew grupp partikolari li jsaħħaħ il-kurrikulu jew l-addozzjoni ta' settijiet partikolari ta' mġiba fi ħdan l-iskola. Il-flessibilità u l-libertà li wieħed jiddeċiedi fuq il-metodi u l-għażla tal-metodi, l-opportunitajiet u l-aspetti tas-CCTs, meta, fejn u kif ser jiġu indirizzati hija purament waħda suġġettiva. L-għan hu li jkun assigurat li l-istudenti, matul il-vjaġġ tagħhom ta' tagħlim permezz tal-LOF, jiġu f'kuntatt mat-tagħlim ewlieni marbut mas-CCTs kollha permezz ta' modi li għandhom tifsira speċjali u li jagħmlu sens. Ir-rwol tas-CCTs huwa li jiġġeneraw żgħażagħ li kapaċi jitgħallmu, jaddattaw ruħhom, u mħeġġa b'ħiliet b'saħħithom u li kapaċi jużawhom f'okkażjonijiet partikolari, ħiliet li l-pajjiż jeħtieġ biex jibqa' pajjiż responsabbli, inklussiv, kompetittiv u produttiv. Dan għandna nżommuh f'moħħna meta qed inħarsu lejn l-implimentazzjoni sħiħa u l-infilsar tas-CCTs fil-kurrikula.

Dan l-approċċ miftuħ u flessibbli ta' fejn, meta u kif ser jiġu indirizzati s-CCTs huwa wieħed ta' sfida meta tiġi biex tippreskrivi l-approċċi tal-assessjar. Filwaqt li n-nuqqas ta' uniformità u konsistenza fuq meta, fejn u kif ser jiġu infilsati s-CCTs fl-LOF u f'kull aspett tas-suġġetti hija xi ħaġa attraenti f'dak li għandu x'jaqsam mal-flessibilità tat-tagħlim, dan joffri wkoll sfida fl-assessjar f'dak li għandu x'jaqsam ma' standardizzazzjoni.

Il-gwida fuq l-assessjar tas-CCTs sempliċement qiegħda hemm biex tassigura li:
- l-impatt fuq l-istrateġiji tal-*embedding* addottati fil-klassi, fuq livell dipartimentali u mill-iskola jkunu magħrufa u mifhuma f'dak li għandu x'jaqsam ma' x'ġie mgħallem;
- ikun hemm komunikazzjoni bejn l-iskejjel, it-tutors u l-għalliema fil-klassi fuq il-progress tal-istudenti fuq x'ġie kopert u l-kisba tal-kontenut tas-CCT;
- l-istudenti jesperjenzaw is-sitt CCTs bi frekwneza, sens u dettall biżżejjed li jippermettulhom jilħqu l-kompetenzi ewlenin u għaldaqstant jibbenefikaw minn tagħlim u ħiliet ġodda li jiġu introdotti permezz ta' kull CCT.

F'kull suġġett, l-edukaturi jistgħu jsibuha l-aktar ta' benefiċċju meta jaħdmu ma' edukaturi oħra sabiex jiddeterminaw l-aħjar opportunitajiet li joffru s-CCT, billi joħolqu grupp ta' sapport li jaqsam flimkien l-iżvilupp ta' riżorsi u li jgħin sabiex jinħoloq approċċ konsisteni għat-tagħlim u l-assessjar f'dak li għandu x'jaqsam ma' *embedding* tas-CCTs.

Permezz ta' dan il-grupp ta' sapport wieħed jista' jipprova:
- jaqbel fuq l-approċċi tat-tagħlim li joqogħdu l-aktar għal CCTs partikolari;
- jaqsam ideat u riżorsi;
- jiżviluppa approċċi li jibbażaw fuq proġett għat-tagħlim tal-SLO li huma msaħħa permezz tal-inklużjoni tas-CCT;
- jistandardizza proċeduri ta' assessjar marbuta mas-CCTs.

E. IR-RAPPURTAR TAL-PROGRESS

Ir-rappurtar fuq l-istudenti għall-ġenituri/il-kustodji tagħhom

Ir-rappurtar fuq it-tagħlim u l-progress għandu joffri lill-istudenti, lill-ġenituri, lill-kustodji tagħhom u lill-għalliema idea fuq l-aspettattivi tat-tagħlim li ġew issettjati, kif qed jipprogredixxu l-istudenti b'rabta ma' dawn l-aspettattivi, u kif l-istudenti jistgħu jagħmlu dak li għandu bżonn isir sabiex ikun assigurat li jkun hemm progress u titjib huma u javvanzaw fit-tagħlim tagħhom. Ir-rappurtar għandu jkun dejjem wieħed kostruttiv, li jagħti idea kif ukoll jintuża biex jistimola diskussjoni li tagħmel sens bejn l-għalliema, l-istudenti u l-ġenituri jew il-kustodji tagħhom. Fl-istess ħin, għandu jirrifletti fuq ir-riżultati miksuba u fl-istess ħin iħares 'il quddiem għat-titjib li jista' jkun hemm.

L-LOF joffri flessibiltà lill-iskejjel lokali li jiddeċiedu fuq kif inhu l-aħjar mod li jirrapportaw l-informazzjoni fuq il-progress tal-istudenti, ir-riżultati u x'passi jmiss bħala parti mill-aspettattivi nazzjonali ssettjati. Kemm isir frekwenti u b'liema mod isir dan it-tip ta' rappurtar hija wkoll deċiżjoni li għandha tittieħed mill-iskejjel u mill-kulleġġi.

L-aspettattivi nazzjonali għar-rappurtar

Ir-rappurtar ser jipprovdi lill-istudenti, lill-ġenituri u l-kustodji tagħhom bl-informazzjoni fuq il-progress u r-riżultati f'kull suġġett li jinkludi:

- *feedback* kostruttiv, li jagħti informazzjoni u ċar matul l-esperjenza tat-tagħlim;
- *feedback* fuq il-ħiliet partikolari tal-istudenti, punti għall-iżvilupp u r-riżultati miksuba;
- *feedback* fuq partijiet differenti tal-kurrikulu;
- is-sapport partikolari li għandhom bżonn l-istudenti biex jipprogredixxu;
- l-attitudni tal-istudenti lejn it-tagħlim;
- kemm id-dar tilgħab rwol importanti fis-sapport tal-proċess tat-tagħlim;
- opportunità li jinstema' l-leħen tal-istudenti;
- opportunità għall-ġenituri/il-kustodji tal-istudenti li jirrispondu direttament għall-*feedback* mogħti.

Huwa importanti li l-istruttura tar-rappurtar użata tkun waħda li tista' titħaddem mill-għalliema.

Ir-rappurtar huwa mibni fuq il-progress tal-assessjar, u hemm bżonn li jkun hemm bilanċ bejn kemm isir ta' sikwit l-assessjar tal-progress, kemm jiġi rrekordjat ta' spiss, u kemm dan l-istess progress jiġi mgħoddi lill-istudenti u lill-ġenituri/lill-kustodji tagħhom. Il-ħtiġijiet tar-rappurtar taż-żewġ gruppi huma differenti:

- L-istudenti għandhom jirċievu l-*feedback* fuq il-progress fuq bażi kontinwa bħala parti minn rutina tal-progress tat-tagħlim u l-assessjar. L-użu tal-assessjar formattiv (magħruf ukoll bħala Assessjar għat-Tagħlim) għandu jkun parti minn rutina ta' strateġija tal-assessjar. Dan jagħmel dan it-tip ta' rappurtar wieħed frekwenti u kontinwu.
- Il-ġenituri u l-kustodji tal-istudenti għandhom ikunu infurmati bil-progress tat-tfal tagħhom matul aspetti ewlenin fil-proċess tat-tagħlim fejn għandu jingħata *feedback* fuq ir-riżultati miksuba u fl-istess ħin ikun hemm lok għal diskussjoni bejn id-dar u l-iskola fuq il-progress u t-titjib li jista' jkollhom l-istudenti. Dan kollu jagħmel ir-rappurtar ħafna anqas ta' spiss iżda wieħed rikorrenti. Fl-aħħar mill-aħħar, il-kisba ta' ħiliet f'livell partikolari għandha tiġi rrappurtata kull darba li jintlaħaq il-livell.

Il-proċess tar-rappurtar

Huwa importanti li jiġi ssettjat proċess li permezz tiegħu l-istudenti jkollhom sens ta' pussess ta' dak li qed jiġi rrappurtat. L-edukaturi għandhom jikkonsidraw il-ħidma mal-istudenti sabiex jiddeterminaw liema evidenza għandhom jaħdmu fuqha sabiex isir sommarju tat-tagħlim u l-progress għal skop ta' rappurtar. Dan iwassal għal riflessjoni u djalogu fuq it-tagħlim tagħhom u għandu jintuża bħala opportunità li tgħin lill-istudenti jieħdu sehem b'mod aktar attiv u bis-sens fid-diskussjoni fuq it-tagħlim tagħhom. Dan it-tip ta' djalogu mhux ser jillimita jew iħalli effett fuq il-ġudizzji professjonali tal-għalliema iżda ser joffri xi ideat fuq il-viżjoni tal-istudenti filwaqt li jgħinhom jifhmu aktar l-impatt fuq l-istrateġiji tagħhom tat-tagħlim.

Permezz tal-LOF jista' jsir rappurtar tal-progress fi ħdan is-suġġett f'livelli differenti b'mod dettaljat. Kull suġġett jiġi maqsum f'livelli, li jinkludu l-Aspetti tas-Suġġett, u kull Aspett tas-Suġġett jerġa' jinqasam f'SLOs. Filwaqt li l-SLOs jidentifikaw il-kisbiet mit-tagħlim b'mod espliċitu, huwa importanti li jiġi stabbilit x'għandhom ikunu jafu l-istudenti, il-ġenituri/il-kustodji fuq il-progress b'rabta mal-SLOs u kif jista' jkun maqsum, kemm ta' spiss u meta. Qabel xejn l-edukaturi għandhom jisseparaw il-bżonnijiet tar-rappurtar intern biex tinħoloq stampa tal-progress tal-istudenti, sabiex dawn jistgħu jinqasmu ma' għalliema oħra huma u jipprogredixxu f'suġġetti oħra, sabiex jinħoloq *benchmark* tal-progress b'mod aktar wiesa'. L-udjenzi differenti jeħtieġu dettall differenti fuq il-progress tal-istudenti.

L-iskola u-dipartiment relevanti għandhom jissettjaw politika fuq kif ser isir ir-rappurtar.

Rappurtar intern

Sabiex jiġu massimizzati l-opportunitajiet li joħolqu l-LOFs f'terminu ta' flessibiltà u libertà sabiex l-istudenti jiġu megħjuna jipprogredixxu fl-aspettattivi tat-tagħlim, l-għalliema għandhom japprezzaw b'mod dettaljat dawk il-ħiliet li jkunu diġà kisbu l-istudenti u kif dawn jorbtu mal-aspettattivi tat-tagħlim li l-għalliema huma responsabbli li jgħallmu. L-għalliema li jiġu wara wkoll ser jistennew valutazzjoni tal-andament tal-istudenti. Huwa importanti li jiġi stabbilit, permezz ta' diskussjoni mal-kollegi, kif l-aħjar li titmexxa din il-komunikazzjoni interna u r-rappurtar bil-għan li jkun assigurat bilanċ bejn x'inhu ta' għajnuna fil-proċess ta' tranżizzjoni u x'mhux faċli, maniġibbli u jrid sforz kbir biex iseħħ.

Huwa importanti li wieħed jiftakar li d-dettall li jiġi ġġenerat fuq l-andament tal-individwu mhux bilfors għandu l-għan li jippromwovi programm ta' tagħlim individwali għal kull student/a. Iżda dan ser ikun hemm biex jiffaċilita approċċ aktar favorevoli għad-disinn tal-kurrikulu u għażla aktar xierqa fl-istrateġiji tat-tagħlim u l-għażla tar-riżorsi fi klassi.

Il-progress tal-istudenti permezz tal-LOF, minn livell għal ieħor, minn sena għal oħra u minn klassi għal oħra, isir b'rati differenti. Dan joffri sfidi jekk it-tagħlim għandu jibqa' fluwidu u kontinwu u fl-istess ħin mingħajr interruzzjoni fil-progress. Għaldaqstant, l-Aspetti tas-Suġġett u l-SLOs jippermettu lill-għalliema joħolqu profil tal-progress u r-riżultati filwaqt li jwasslu l-progress b'mod regolari, li juru fejn jinsabu l-istudenti b'rabta mal-aspettattivi kollha ta' livell partikolari, li jindikaw ukoll meta jkun hemm riżultati ogħla mil-livell partikolari. L-iskola tingħata l-flesibilità li tiddeċiedi kif ser tikkomunika bl-aħjar mod il-progress tal-istudenti fi ħdan l-iskola bejn dawk responsabbli mit-tagħlim u l-progress tagħhom. Fi ħdan it-tim tal-persuni li jgħallmu s-suġġett huwa importanti li jiġi identifikat approċċ li huwa funzjonali u ċar fi ħdan is-suġġett u li fl-aħħar mill-aħħar jimmassimizza l-ħila li l-Qafas tal-Kisbiet mit-Tagħlim tas-Suġġett juri l-progress b'mod dettaljat u b'mod personalizzat fejn l-istudent huwa ċ-ċentru ta' kollox.

Għalkemm Miksub/Mhux Miksub tingħadd bħala *feedback* ċar, madankollu dan ma jurix kemm fadlilhom l-istudenti biex jilħqu l-livell mistenni fl-SLO. L-edukaturi jistgħu jsibuha utli li jużaw metodu aħjar minn dak binarju biex jirrappurtaw il-kisbiet tat-tagħlim. Li tingħata aktar informazzjoni fuq kif marru l-istudenti b'rabta ma' livell partikolari tgħin tinħoloq diskussjoni fuq fejn jista' jkun hemm sfidi partikolari fit-tagħlim jew fejn l-istudenti jkunu għadhom kif bdew it-tagħlim tagħhom marbut ma' Kisbiet partikolari mit-Tagħlim.

Rappurtar mibni fuq l-evidenza għandu jieħu minn numru ta' sorsi, inkluż assessjar formali u informali, u l-edukaturi jistgħu japplikaw il-ġudizzju professjonali tagħhom fuq biżżejjed evidenza li hi wkoll robusta u li tippermettilhom jirrapportaw b'kunfidenza fuq il-progress li sar fuq tagħlim partikolari. L-assessjar formali summattiv għandu jkun suġġett għal disinn u żvilupp kollaborattiv u jinkludi fih ammont ta' garanzija ta' kwalità u moderazzjoni li tassigura li dak li jiġi rrappurtat jiddaħħal f'*benchmark* meta mqabbel mal-istandard nazzjonali.

Kif isir dan f'pajjiżi oħra

Il-Curriculum for Excellence Skoċċiż jorbot il-progress mal-aspettattivi tat-tagħlim bħala ħiliet li qed jiżviluppaw, jiġu kkonsolidati jew assigurati. Dawn mhumiex kategoriji riġidi iżda punti li juru fejn l-istudenti waslu b'rabta mal-aspettattivi partikolari.

Tipikament, student li beda jaħdem fuq livell jew settur ġdid u qed jipprogredixxi f'numru ta' kisbiet ikun fi stadju ta' Żvilupp.

Ladarba l-istudent jikseb numru ta' Aspetti tas-Suġġett, ikun jista' japplika t-tagħlim f'sitwazzjonijiet familjari, qed jibda juri aktar kunfidenza billi jieħu sehem f'tagħlim li joffri aktar sfida, u qed jibda jittrasferixxi t-tagħlim tiegħu lejn kuntesti anqas familjari, ikun qed jieħu sehem fi proċess ta' Konsolidazzjoni.

Ladarba jinkisbu l-ħiliet fl-Aspetti tas-Suġġett, jinżammu r-riżultati u jkun hemm rata konsistenti ta' kisbiet tal-livell, l-istudenti jingħataw xogħol li joffri sfida akbar, u jittrasferixxu t-tagħlim tagħhom b'mod kunfidenti filwaqt li japplikawh għal sitwazzjonijiet ġodda u mhux familjari, il-pożizzjoni tagħhom f'dak li għandu x'jaqsam mal-aspettattivi hija meqjusa bħala waħda Sikura.

Addattat minn *Building the Curriculum 5, A Framework for Assessment: Reporting,* The Scottish Government (2010)

Ir-Referenzi

Burbules, N. u Rice, S., 1991. *Dialogue Across Differences: Continuing the Conversation. Harvard Educational Review*, 61 (4). pp.393–416.

European Commission., 2006. *Key Competencies for Lifelong Learning – European Reference Framework*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission/EACEA/Eurydice., 2012. *Developing Key Competences at School in Europe: Challenges and Opportunities for Policy. Eurydice Report.* Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission/EACEA/Eurydice., 2015. *The Teaching Profession in Europe: Practices, Perceptions, and Policies*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission/EACEA/Eurydice., 2015a. *Assuring Quality in Education: Policies and Approaches to School Evaluation in Europe*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Fisher R., 2013. *Teaching Thinking. Philosophical Inquiry in the Classroom*. U.K: Blooomsbury.

Franzin Tibaldeo, R., 2011., The Relevance of the Idea of Community of Inquiry to Contemporary Ethics. *Ethics in Progress Quarterly* , 2 (1). [pdf] Jista' jinkiseb minn:< http://ethicsinprogress.org/?p=495> [Aċċessat 3 ta' Ottubru 2015].

Gardner, J., 2012. *Assessment and Learning.* London:Sage.

Hand, M. u Levinson, R., 2012. Discussing Controversial Issues in the Classroom. *Educational Philosophy and Theory*, 44 (6). pp. 614–629.

Hilberg,R.S., Chang, J.M. u Epaloose, G., 2003. *Designing Effective Activity Centers for Diverse Learners: A Guide for Educators At All Grade Levels and for all Subject Areas.* [pdf] Jista' jinkiseb minn: <http://manoa.hawaii.edu/coe/crede/wp-content/uploads/Hilberg_et_al_20031.pdf> [Aċċessat fit-12 ta' Awwissu 2015].

Lam, R., 2015. Assessment as learning: examining a cycle of teaching, learning, and assessment of writing in the portfolio-based classroom. *Studies in Higher Education*. [e-journal] 01 (2015) Jista' jinkiseb minn: <http://dx.doi.org/10.1080/03075079.2014.999317> [Aċċessat fit-12 ta' Awwissu 2015].

Lipman, M., 1991. *Thinking in Education*. Cambridge: Cambridge University Press.

Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol., 2012. *Il-Qafas tal-Kurrikulu Nazzjonali għal Kulħadd.* [pdf] Jista' jinkiseb minn: <http://sacredheartmalta.org/wordpress/wp-content/uploads/2013/05/Il-Qafas-tal-Kurrikulu-Nazzjonali-g%C4%A7al-Kul%C4%A7add-2012.pdf> [Aċċessat fl-20 ta' Ġunju 2015].

Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol., 2014. *L-Istrateġija Nazzjonali Tal-Litteriżmu Għal Kulħadd F'Malta u Għawdex 2014 – 2019.* [pdf] Jista' jinkiseb minn: <http://education.gov.mt/en/Documents/Literacy/MALTI.pdf> [Aċċessat fit-23 ta' Awwissu 2015].

Ministry for Education and Employment., 2014. *Framework for the Education Strategy for Malta 2014 – 2024*. [Ktejjeb] Jista' jinkiseb minn: <http://education.gov.mt/strategy/Documents/BOOKLET%20ESM%202014-2024%20ENG%2019-02.pdf> [Aċċessat fit-23 ta' Awwissu 2015].

Ministry for Education and Employment., 2014a. *Respect for All Framework* [pdf] Jista' jinkiseb minn: <http://education.gov.mt/en/resources/News/Documents/Respect%20For%20All%20Document.pdf> [Aċċessat fit-23 ta' Awwissu 2015].

Ministry for Education and Employment., 2014b. *A Strategic Plan for Early School Leaving in Malta 2014*. [pdf] Jista' jinkiseb minn: <http://education.gov.mt/ESL/Documents/School%20Leaving%20in%20Malta.pdf> [Aċċessat fit-23 ta' Awwissu 2015].

Ministry for Education and Employment., 2014c. *Education for All: Special Needs and Inclusive Education in Malta.* [pdf] Jista' jinkiseb minn: <https://education.gov.mt/en/Documents/Special%20Needs%20and%20Inclusive%20Education%20in%20Malta%20%C2%AD-%20External%20Audit%20Report.pdf> [Aċċessat fit-23 ta' Awwissu 2015].

Ministry for Education and Employment., 2015. *Malta National Lifelong Learning Strategy 2020* [pdf] Jista' jinkiseb minn: <https://education.gov.mt/en/Documents/Malta%20National%20Lifelong%20Learning%20Strategy%202020%20-%20Draft%20for%20Public%20Consultation.pdf> [Aċċessat fit-23 ta' Awwissu 2015].

Murris, K., 2008. Philosophy with Children, the Stingray and the Educative Value of Disequilibrium. *Journal Of Philosophy of Education,* 24(3–4). pp.667–685.

Scottish Government., 2010. *Building the Curriculum 5, A Framework for Assessment: Reporting*. [pdf] Edinburgh: Scottish Government. Jista' jinkiseb minn: <https://www.educationscotland.gov.uk/Images/HowgoodisourschoolJtEpart3_tcm4-684258.pdf> [Aċċessat fit-30 ta' Lulju 2015].

Todd, S., 2009. Educating Beyond Consensus: acing Cross Cultural Conflict as Radical Democratic Possibility in *Toward an Imperfect Education*. Boulder: Paradigm Publishers.

Vicuna Navarro, A.M., 1998. *Ethical Education through Philosophical Discussion*. Paper given at the Twentieth World Congress of Philosophy, Boston: August 10–15.

L-Appendiċi

Il-Litteriżmu Diġitali

Il-litteriżmu diġitali sar essenzjali għat-tagħlim u għall-ħajja. Apparti milli jidħol matul ħafna dixxiplini issa huwa kkunsidrat bħala dixxiplina fiha nfisha bħall-mużika, l-arti, ix-xjenza u l-letteratura. L-edukazzjoni tal-litteriżmu diġitali jfittex li jgħammar lill-istudenti bil-kompetenzi (l-għarfien, il-ħiliet u l-attitudnijiet) fl-użu tat-teknoloġija diġitali meħtieġa biex jaċċessaw l-opportunitajiet ta' tagħlim, biex isegwu l-karriera magħżula u l-interessi waqt il-ħin liberu tagħhom, u biex jikkontribwixxu għas-soċjetà bħala ċittadini attivi. Huwa għandu wkoll l-għanijiet li jipprovdihom b'għarfien tal-prinċipji li jsostnu dawn it-teknoloġiji u fehim kritiku tal-implikazzjonijiet tat-teknoloġija diġitali għall-individwi u għas-soċjetajiet.

Studenti li huma diġitalment litterati jitgħallmu jkunu indipendenti, kunfidenti u utenti għaqlin tat-teknoloġija. Sussegwentement huma jiksbu u jiżviluppaw attitudnijiet kritiċi u analitiċi biex jagħżlu b'mod addattat l-għodod diġitali tajbin skont il-ħtiġijiet speċifiċi tagħhom.

Il-litteriżmu diġitali jinkludi ħames kategoriji ta' kompetenzi diġitali, jiġifieri: L-Immaniġġjar tal-Informazzjoni, Il-Komunikazzjoni u l-Kollaborazzjoni, il-Midja Diġitali, l-Użu ta' Għodod Diġitali għat-Tagħlim, l-Immaniġġjar tal-Internet.

Il-kompetenza fl-immaniġġjar tal-informazzjoni tagħti lill-istudenti l-mezzi biex jaċċessaw, jevalwaw u janalizzaw u b'hekk jagħmlu għażliet informati minn firxa wiesgħa ta' sorsi ta' dejta u informazzjoni disponibbli. Il-kompetenzi relatati mal-Komunikazzjoni u l-Kollaborazzjoni jagħtu l-awtonomija lill-istudenti biex jitgħallmu jikkomunikaw, jikkollaboraw u jinnetwerkjaw mal-oħrajn. Il-kompetenzi fil-Midja Diġitali jippermettu lill-istudenti janalizzaw messaġġi mmedjati mill-midja diġitali u jesprimu lilhom infushom b'mod kreattiv matul firxa wiesgħa ta' midja diġitali.

Il-litteriżmu diġitali jinvolvi wkoll il-kompetenza fl-użu ta' għodod diġitali f'għadd ta' midja u b'mod ta' tagħlim differenti (awtonomu, kollaborattiv, esploratorju, iddisinjar).Studenti li huma diġitalment litterati jitgħallmu jkunu responsabbli u kompetenti fl-immaniġġjar tal-internet, iżommu lilhom infushom siguri onlajn, jagħmlu għażliet informati tal-privatezza, jieħdu r-responsabbiltà għall-azzjonijiet tagħhom, jirrispettaw il-propjetà intellettwali, jirrispettaw it-termini u l-kundizzjonijiet tas-sistemi li jużaw, u jirrispettaw id-drittijiet u s-sentimenti tal-oħrajn. Fit-tagħlim tal-litteriżmu diġitali, l-għalliema għandhom ifittxu opportunitajiet ta' tagħlim li huma awtentiċi, sinifikanti u soċjalment inklużivi, u li jippermettu lill-istudenti japplikaw u jiżviluppaw il-ħiliet, l-għarfien u l-fehim tagħhom matul il-kurrikulu. Studenti li huma diġitalment litterati jkunu jistgħu jwettqu proġetti kreattivi u ta' sfida, individwalment u b'mod kollaborattiv li jkopru aspetti minn kategoriji ta' kompetenzi differenti.

Il-kisbiet mit-tagħlim tas-suġġett:

L-Immaniġġjar tal-Informazzjoni
- Kapaċi nidentifika u nartikula l-bżonnijiet tal-informazzjoni tiegħi.
- Kapaċi nsib, nagħżel, nuża u ngħaqqad informazzjoni minn firxa ta' sorsi.
- Kapaċi ninnaviga b'mod sigur u kritiku bejn sorsi onlajn u nagħżel l-informazzjoni b'mod effettiv.
- Kapaċi ninnaviga bejn sorsi onlajn u nagħżel l-informazzjoni b'mod effettiv.
- Kapaċi noħloq strateġiji ta' informazzjoni personali.

Il-Komunikazzjoni
- Kapaċi nikkomunika permezz ta' għadd ta' tagħmir u applikazzjonijiet diġitali.
- Kapaċi naddatta l-modi u l-istrateġiji ta' komunikazzjoni tiegħi skont in-nies li qed nikkomunika magħhom.
- Kapaċi nuża għodod diġitali differenti biex naqsam l-għarfien, il-kontenut u r-riżorsi.
- Kapaċi ngħin lill-oħrajn jaqsmu l-għarfien, il-kontenut u r-riżorsi.
- Kapaċi nikkwota x-xogħol ta' ħaddieħor u nintegra informazzjoni ġdida f'għarfien li diġà jeżisti.
- Kapaċi ninvolvi ruħi ma' komunitajiet onlajn b'mod effettiv.
- Kapaċi nuża t-teknoloġiji diġitali biex nieħu sehem f'ċittadinanza onlajn.

Il-Kollaborazzjoni
- Kapaċi nuża t-teknoloġiji u l-midja biex naħdem f'timijiet u nikkollabora fit-tagħlim.
- Kapaċi nikkollabora mal-oħrajn u nibni u noħloq flimkien magħhom riżorsi, għarfien u tagħlim.
- Kapaċi niffunzjona tajjeb f'Komunitajiet ta' Prattiki li huma medjati diġitalment.

L-Użu tal-Midja Diġitali
- Kapaċi nanalizza, nirrevedi u nevalwa l-informazzjoni ppreżentata f'għadd ta' midja diġitali.
- Kapaċi nifhem kif u għaliex il-messaġġi fil-midja diġitali huma mibnija u għal liema raġunijiet.
- Kapaċi neżamina kif individwi jinterpretaw messaġġi fil-midja diġitali b'modi differenti.
- Kapaċi nifhem kif valuri u opinjonijiet huma inklużi jew esklużi u kif il-midja diġitali tinfluwenza t-twemmin u l-imġiba.
- Kapaċi nifhem il-kwistjonijiet etiċi / legali li jeżistu dwar l-aċċess u l-użu tal-midja diġitali, inkluż id-drittijiet tal-awtur, il-pussess, il-liċenzjar u l-użu tal-kontenut u s-softwer tal-proprjetà.
- Kapaċi naħdem b'mod kreattiv matul firxa wiesgħa ta' midja diġitali u sistemi multipli biex nippreżenta informazzjoni b'mod effettiv lil udjenza speċifika.
- Kapaċi neditja u ntejjeb il-kontenut li diġà ħloqt jew li ħoloq ħaddieħor, billi nirrispetta u nirrikonoxxi d-drittijiet tal-awtur oriġinali.
- Kapaċi nesprimi lili nnifsi permezz ta' midja u teknoloġiji diġitali.

L-Immaniġġjar tat-Tagħlim
- Kapaċi nuża għadd ta' għodod biex nimmaniġġja t-tagħlim tiegħi.
- Kapaċi nuża għadd ta' għodod u approċċi biex nikkollabora ma' ħaddieħor fit-tagħlim.
- Kapaċi nuża għadd ta' għodod biex nesplora ideat, teoriji, relazzjonijiet u proċeduri.
- Kapaċi nuża għadd ta' għodod biex nitgħallem billi niddisinja oġġetti diġitali.
- Kapaċi nuża għadd ta' għodod u approċċi biex nirrifletti fuq it-tagħlim.
- Kapaċi nuża għadd ta' għodod u approċċi biex nevalwa dak li tgħallimt.
- Kapaċi nibni u nassessja portafolli elettroniċi.
- Kapaċi naħdem fuq sistemi u pjattaformi multipli tal-immaniġġjar tal-eLearning.

L-Immaniġġjar tal-Użu tal-Internet

- Kapaċi nifhem kif l-internet u l-*world wide web* jaħdmu, u kapaċi nużahom għall-komunikazzjoni u l-kollaborazzjoni.
- Jiena konxju/konxja ta', u nirrispetta, il-prinċipji tan-*netiquette*.
- Naf x'jikkostitwixxi l-plaġjariżmu.
- Kapaċi nipproteġi t-tagħmir tiegħi minn riskji u theddid onlajn.
- Kapaċi nipproteġi lili nnifsi minn perikli possibbli onlajn (pereżempju, l-ibbuljar fuq l-internet) billi nsegwi proċeduri addattati ta' privatezza u kunfidenzjalità.
- Kapaċi nikkunsidra l-implikazzjonijiet soċjali, kulturali, reliġjużi u etiċi tat-teknoloġija diġitali, u kapaċi b'kunfidenza nikkomunika, naqsam informazzjoni, naċċessa u niddistribwixxi kontenut mingħajr ma nikser id-drittijiet tal-propjetà intellettwali tan-nies.
- Jiena konxju/konxja mid-diversità kulturali onlajn.
- Kapaċi niżviluppa strateġiji attivi biex niskopri mġiba mhux addattata.
- Kapaċi noħloq, naddatta u nimmaniġġja identità diġitali multipla waħda jew aktar.
- Kapaċi nipproteġi r-reputazzjoni elettronika tiegħi.
- Kapaċi nimmaniġġja d-dejta li nipproduċi permezz ta' bosta kontijiet u applikazzjonijiet onlajn biex nevita riskji għas-saħħa relatati mal-użu tat-teknoloġija f'termini ta' theddid għall-benesseri fiżika u psikoloġika.
- Kapaċi nagħraf il-*Cloud Computing* bħala teknoloġija konverġenti li fuqha nista' naħdem u nissejvja l-materjal tiegħi.

L-Edukazzjoni għad-Diversità

Il-Qafas tal-Kurrikulu Nazzjonali (NCF) jirrikonoxxi d-diversità kulturali ta' Malta u l-valuri, l-istorja u t-tradizzjonijiet tal-poplu tagħha. Huwa jirrikonoxxi u jirrispetta d-differenzi individwali tas-sessi, il-kulur, l-oriġini etnika u soċjali, il-lingwa, ir-reliġjon jew it-twemmin, il-politika jew opinjonijiet oħra, l-appartenenza għal minorità nazzjonali, it-twelid, il-kapaċità, l-età jew l-orjentazzjoni sesswali u l-post ġeografiku. Kurrikulu li jirrikonoxxi l-fatt li d-diversità hija karatteristika tas-soċjetà Maltija, kif inhija ta' nazzjonijiet madwar l-Ewropa u d-dinja, li tista' tikkontribwixxi għall-prosperità nazzjonali u l-koeżjoni soċjali.

Bħala stat membru tan-Nazzjonijiet Magħquda, Malta hija firmatarja tal-istrumenti internazzjonali tad-drittijiet tal-bniedem inkluż id-Dikjarazzjoni Universali tad-Drittijiet tal-Bniedem (1948), il-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u l-Libertajiet Fundamentali (1950), il-Ftehim Internazzjonali tad-Drittijiet Ċivili u Politiċi (1966), Il-Patt Internazzjonali dwar id-Drittijiet Ekonomiċi, Soċjali u Kulturali (1966) u l-Konvenzjoni tan-NU dwar id-drittijiet tat-Tfal (1989). Bħala membru tal-Unjoni Ewropea, Malta hija legalment marbuta bil-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-UE.

Dawn l-istrumenti jistabbilixxu standards internazzjonali u jimpenjaw lill-gvern u l-poplu ta' Malta għad-demokrazija u jirrikonoxxu li ċ-ċittadini u residenti oħra għandu jkollhom, u għandhom igawdu, id-drittijiet tal-bniedem mingħajr diskriminazzjoni.

Konsegwentement l-NCF għandu l-għan li jgħin lit-tfal jirrikonoxxu l-ġustizzja soċjali u s-solidarjetà bħala valuri ewlenin fl-iżvilupp tas-soċjetà Maltija u jinkoraġġixxi liż-żgħażagħ jirrispettaw il-valuri fundamentali demokratiċi u jippromwovu l-ġustizzja soċjali.

L-Edukazzjoni għad-Diversità tippromwovi kultura edukattiva inklużiva u tisfida proċessi edukattivi differenti bħat-teħid tad-deċiżjonijiet fl-iskejjel, it-tagħlim tal-lingwi, il-metodoloġiji użati, l-interazzjoni tal-istudenti u riżorsi ta' tagħlim. L-Edukazzjoni għad-Diversità tiżgura l-inklużjoni ta' perspettivi multipli u ilħna fi ħdan l-ambjent tat-tagħlim, tipprovdi spazji għat-tagħlim fuq il-lingwi, l-istorja, it-tradizzjonijiet u l-kulturi ta' gruppi mhux dominanti f'soċjetà, tinkoraġġixxi ħidma f'timijiet u t-tagħlim koperattiv f'kuntesti multikulturali, multietniċi u oħrajn, tgħaqqad għarfien tradizzjonali u lokali u *know-how* flimkien max-xjenza u t-teknoloġija avvanzata u tgħożż il-prattiki tal-multilingwiżmu. Meta tagħmel dan, hija tkun qed tinkoraġġixxi fehim ta' kwistjonijiet globali u ħtieġa li ngħixu flimkien b'kulturi u valuri differenti.

Il-kisbiet mit-tagħlim tas-suġġett:

L-Għarfien Tiegħi Nnifsi

- Jiena persuna impenjata għad-demokrazija u nifhem li dan ifisser li niżgura li persuni li għandhom opinjonijiet u kulturi differenti jesprimu l-opinjonijiet tagħhom u jaħdmu flimkien għal soċjetà aħjar.
- Jiena għandi prinċipji u approċċ etiku għall-ħajja.
- Jiena impenjat/a għall-ġustizzja soċjali u soċjetà demokratika u inklużiva.
- Jiena nirrinvja l-ġudizzju tiegħi biex ikun imsejjes fuq bażi ġusta u razzjonali.
- Jiena nistinka biex insib bilanċ bejn id-drittijiet u d-doveri tiegħi u dawk tal-oħrajn.

Il-Bidla Soċjali

- Jiena nirrispetta l-valuri demokratiċi fundamentali u naħdem biex nippromwovi l-ġustizzja soċjali.
- Nirrispetta l-konvinzjonijiet reliġjużi u umanistiċi differenti, il-morali u t-twemmin li jinformaw il-kunċetti ta' dak li hu tajjeb u dak li hu ħażin.
- Jiena nagħraf inġustizzji u trattament preferenzjali f'sitwazzjonijiet fil-ħajja ta' kuljum, inkluż ir-razziżmu, is-sessiżmu u lingwaġġ u mġiba omofobika.
- Jiena nisfida l-espressjonijiet ta' preġudizzju u intolleranza lejn il-minoritajiet bħar-razziżmu, is-sessiżmu, u ismijiet, aneddoti u kummenti omofobiċi.
- Jiena nfittex id-drittijiet tiegħi u naġixxi fuq id-doveri tiegħi billi naf li sħabi l-istudenti u l-għalliema jibbenefikaw mill-istess drittijiet.
- Napprezza li l-kunċett tal-'identità' huwa kumpless u jinbidel u limitat bħala kunċett biex insir naf min jien u li l-idea tal-'identitajiet' huwa mod aktar b'saħħtu biex nifhem min jien u min huma l-oħrajn.
- Jiena nisma' u nwieġeb lill-għalliema u lil sħabi l-istudenti, u naċċetta li jista' jkollhom opinjonijiet differenti.

Il-Komunikazzjoni għad-Diversità

- Kapaċi nikkomunika ma', naħdem ma', u nirrispetta lil sħabi l-istudenti, l-għalliema u l-adulti li jgħinu.
- Kapaċi nikkomunika ma' nies differenti biex nifhem kif aħna l-istess u biex nifhem lili nnifsi aħjar.
- Nistinka biex nikkomunika b'mod effettiv mal-oħrajn b'mod kostruttiv, b'appoġġ u b'awtodeterminazzjoni.
- Kapaċi nuża lingwaġġ effettiv biex nisfida l-inġustizzji u l-inugwaljanzi.
- Jiena napproċċa opinjonijiet differenti u kunflitti ta' interess permezz ta' djalogu, komunikazzjoni mhux vjolenti u konsensus; fejn dan ma jirnexxix, jiena lest/a u kapaċi nuża l-medjazzjoni.

L-Edukazzjoni għall-Intraprenditorija, il-Kreattività u l-Innovazzjoni

Filwaqt li l-intraprenditorija, il-kreattività u l-innovazzjoni jistgħu potenzjalment jidhru bħala attributi diskreti, x'aktarx huwa aktar strateġiku jekk nikkunsidrawhom bħala karatteristiċi b'mod reċiproku ta' tisħiħ ta' għan aktar koeżiv u singulari: biex niżguraw li ċ-ċittadini futuri ta' Malta jkollhom il-mezzi biex jikkontribwixxu għall-prosperità sostenibbli tan-nazzjon f'kuntesti globali ekonomiċi u soċjali dejjem aktar kompetittivi. L-għanijiet jinkludu l-erba' oqsma ta' kompetenzi ewlenin ta' ħiliet personali u interpersonali, ħiliet prattiċi u konjittivi. Din il-viżjoni aktar strateġika tirrinforza l-ħtieġa għal approċċ għall-Intraprenditorija, l-Innovazzjoni u l-Kreattività li tinfiltra l-aspetti kollha tal-kurrikulu, filwaqt li jkunu mmarkati b'mod ċar biex jiżguraw li dak li huma intitolati għalih l-istudenti qed jintlaħaq u li l-kwalità tat-tagħlim fir-rigward ta' dawn it-temi tkun assigurata.

L-għanijiet ġenerali tal-edukazzjoni tal-intraprenditorija huma li jagħtu lill-istudenti l-attitudnijiet, l-għarfien u l-kapaċità li jaġixxu b'mod intraprenditorjali u jiksbu l-ħiliet li ser jippromwovu l-impjegabilità tul il-ħajja tagħhom f'ambjent kummerċjali, ekonomiku u soċjali li qed jinbidel b'mod mgħaġġel. Dan jinkludi li nsiru ċittadini intraprenditorjali fi sferi oħra lil hinn mill-industrija u l-impjegabilità. Dawn l-għanijiet jeħtieġu l-iżvilupp ta' ħiliet personali ġeneriċi soċjali u interpersonali li huma fundamentali biex isiru intraprenditorjali, kif ukoll it-trawwim tal-għarfien u l-fehim intraprenditorjali aktar diskreti meħtieġa biex isegwu impenji intraprenditorjali u biex ikollhom mentalità intraprenditorjali li hija kemm kreattiva u innovattiva.

Il-kreattività hija ġeneralment rikonoxxuta bħala kwalità intrinsika iżda ħafna drabi sottożviluppata fiż-żgħażagħ, kif ukoll bħala ħila prattika li tgħinhom isibu dispożizzjoni intraprenditorjali. Hija ħila li tista' titgħallimha u li kulħadd għandu jaspira għaliha. Hija tinvolvi l-ftuħ tal-proċessi tal-ħsieb taż-żgħażagħ b'modi li jgħinuhom iħarsu lejn affarijiet familjari b'għajnejn ġodda, jidentifikaw problema u jiġġeneraw soluzzjonijiet waqt li jużaw l-immaġinazzjoni, l-għarfien u l-ħiliet tagħhom biex jesploraw possibilitajiet ġodda aktar milli jistabbilixxu approċċi.

L-abbiltà li wieħed ikun innovattiv u l-kunfidenza li jfittex tweġibiet innovattivi għal opportunitajiet jew problemi li jiffaċċja jitrawmu l-aħjar f'ambjent sigur u ta' appoġġ fejn dan it-tip ta' approċċ ikun inkuraġġut, rikonoxxut u ppremjat. Din il-pedagoġija teħtieġ li l-istudenti jkollhom il-ħin jirriflettu fuq is-sitwazzjoni u jużaw ir-riżorsi u l-immaġinazzjoni tagħhom biex jiżviluppaw pjanijiet u soluzzjonijiet. Teħtieġ ukoll il-ħin għall-implimentazzjoni ta' proċessi ġodda u l-applikazzjoni ta' ideat ġodda. It-tagħlim għall-innovazzjoni jista' wkoll jinkludi spazju fejn wieħed 'jitgħallem mill-iżbalji'.

Il-kisbiet mit-tagħlim tas-suġġett:

Personali

- Kapaċi naħdem b'mod effettiv waħdi.
- Kapaċi nirreżisti u nippersevera.
- Kapaċi nifhem l-importanza li nrawwem immaġni pożittiva tiegħi nnifsi, stima tajba u kunfidenza fija nnifsi.
- Kapaċi nagħraf l-importanza tal-integrità u ta' valuri etiċi.

Interpersonali

- Kapaċi nikkomunika l-istrateġiji proposti tiegħi lil ħaddieħor b'mod effettiv.
- Kapaċi nikkontribwixxi f'tim.
- Kapaċi mmexxi.

Konjittiv

- Kapaċi nsolvi problemi b'mod immaġinattiv u laterali.
- Kapaċi naħseb b'mod kritiku.
- Kapaċi nikkunsidra perspettivi differenti.
- Kapaċi nagħraf li l-intraprenditorija u l-innovazzjoni għandhom ikunu mirfuda mill-etika u l-valuri relatati mal-ġustizzja soċjali u s-sostenibilità.

Prattika

- Kapaċi ndawwar ideat kreattivi f'azzjoni.
- Għandi sett bażiku ta' ħiliet ta' riċerka.
- Kapaċi nassessja l-ħiliet u l-interessi tiegħi stess biex nikkunsidra l-għażliet tal-karrieri akkademiċi u vokazzjonali futuri.
- Napprezza l-importanza tar-rwol li l-kreattività u l-intraprenditorija kellhom fl-iżvilupp u l-progress tas-soċjetà umana.

L-Edukazzjoni għall-Iżvilupp Sostenibbli

L-Edukazzjoni għall-Iżvilupp Sostenibbli (ESD) jgħin lill-istudenti jiżviluppaw il-kompetenzi meħtieġa (l-għarfien, il-ħiliet, il-valuri, l-attitudnijiet u l-imġiba) li jgħinuhom isiru ċittadini sostenibbli. L-ESD jawtonomizza lill-individwi jipparteċipaw b'mod attiv fil-proċessi tat-teħid tad-deċiżjonijiet li huma kompatibbli mal-għajxien fi ħdan il-limiti ambjentali tal-pjaneta tagħna b'mod ġust, f'soċjetà diversa, ekwitabbli u paċifika.

L-ESD tfittex li tiżgura li l-istudenti:

- Jiżviluppaw sens ta' identità u appartenenza għall-komunità lokali, nazzjonali, reġjonali u globali tagħhom.
- Huma awtonomizzati biex jaddottaw ir-rwoli u r-responsabilitajiet tagħhom fi ħdan dinja globalment interdipendenti.
- Jifhmu u huma awtonomizzati jindirizzaw il-kawżi reali u l-konsegwenzi ta' mġiba mhux sostenibbli f'kuntest ta' dinja globalment interdipendenti.
- Jiżviluppaw perspettiva orjentata lejn il-futur li tenfasizza s-sinifikat tad-deċiżjonijiet, l-għażliet u l-azzjonijiet tagħhom fuq il-kwalità tal-ħajja tal-ġenerazzjonijiet preżenti u futuri.
- Huma esposti għal ambjenti ta' tagħlim differenti billi jużaw firxa wiesgħa ta' esperjenzi edukattivi.
- Jiżviluppaw kunċett olistiku tal-ambjent li jinvolvi perspettivi naturali, soċjali, ekonomiċi, fiżiċi u kulturali.
- Ikollhom valur ta' u jirrispettaw id-diversità soċjali, kulturali u ekoloġika.
- Huma kommessi jieħdu azzjoni biex iġibu l-bidla.

L-ESD għandha tinkiseb permezz ta' approċċ tal-iskola kollha li tinvolvi r-riorjentazzjoni mhux biss tal-kurrikulu iżda tal-kultura tal-iskola, l-immaniġġjar tal-kampus tal-iskola, il-komunità tal-iskola u l-komunità lokali usa' b'konformità mal-iżvilupp sostenibbli.

L-istudenti għandhom jesperjenzaw l-ESD permezz ta' pedagoġiji trasformattivi li jiffaċilitaw l-esperjenzi ta' tagħlim li jippromwovu l-kisba tal-għarfien, il-ħiliet, il-valuri, l-attitudnijiet u l-imġiba meħtieġa biex isiru ċittadini attivi globali.

L-ESD għandha tkun proċess ta' tagħlim tul il-ħajja li tinvolvi taħlita ta' proċessi bbażati fuq l-istudenti, bħat-tagħlim parteċipattiv/kollaborattiv; it-tagħlim ibbażat fuq il-problemi; it-tagħlim interdixxiplinarju; it-tagħlim soċjali tad-diversi partijiet interessati; it-tagħlim ibbażat fuq il-ħsieb kritiku u sistematiku; it-tagħlim ibbażat fuq l-azzjoni; it-tagħlim barra mill-klassi; it-tagħlim mill-esperjenza; l-evalwazzjoni riflettiva u l-użu ta' kuntesti relevanti tad-dinja reali.

Il-kisbiet mit-tagħlim tas-suġġett:

Nitgħallem biex Insir Naf

- Kapaċi nispjega kif is-sistemi naturali, soċjali, kulturali u ekonomiċi jaħdmu u huma interrelatati.
- Kapaċi niddeskrivi l-irwol tiegħi bħala ċittadin fi ħdan il-kuntest lokali, nazzjonali, reġjonali u globali.
- Kapaċi nagħraf ir-relazzjoni bejn il-fehim ta' ħaddieħor u l-benesseri ta' kulħadd fil-preżent u fil-futur.
- Kapaċi nidentifika l-kawżi bażiċi tal-inugwaljanza u l-inġustizzja u l-azzjonijiet li jwasslu għal kwalità ta' ħajja aħjar, l-ekwità, is-solidarjetà u l-ambjent sostenibbli.
- Kapaċi niġġustifika l-importanza tal-identifikazzjoni tal-problemi, nirrifletti b'mod kritiku, naħseb b'mod kreattiv, u jkolli viżjoni usa' biex nippjana għall-futur u nsir aġent effettiv tal-bidla.
- Kapaċi nagħraf l-importanza tat-tagħlim tul il-ħajja u nuża dawn l-esperjenzi ta' tagħlim biex inkun nista' niffaċċja sfidi ġodda u nkun f'pożizzjoni aħjar biex nieħu deċiżjonijiet infurmati u nevalwa l-konsegwenzi tagħhom.

Nitgħallem Kif

- Kapaċi nikkomunika l-ideat tiegħi u nippreżenta l-opinjonijiet tiegħi f'diskusjonijiet maħsuba u infurmati u fi proċessi tat-teħid ta' deċiżjonijiet.
- Kapaċi nassessja b'mod kritiku proċessi ta' bidla fis-soċjetà u nipprevedi dinja aktar ekwitabbli u sostenibbli.
- Kapaċi nidentifika l-prijoritajiet u nevalwa l-konsegwenzi possibbli ta' deċiżjonijiet u azzjonijiet differenti.
- Kapaċi nikkollabora ma' persuni li għandhom perspettivi differenti fuq dilemmi, kwistjonijiet, tensjonijiet u kunflitti minn dixxiplini/postijiet/kulturi/ġenerazzjonijiet differenti.
- Kapaċi nuża l-ambjent naturali, soċjali u mibni ta' madwari bħala kuntest u sors ta' tagħlim.
- Kapaċi ninvolvi lili nnifsi u lill-oħrajn fi kwistjonijiet tad-dinja reali biex nagħmel differenza pożittiva.

Nitgħallem Inkun Jien

- Jiena persuna li nirrifletti b'mod kritiku u kapaċi nevalwa deċiżjonijiet, għażliet u azzjonijiet.
- Jiena responsabbli għall-azzjonijiet tiegħi u kapaċi nantiċipa, naddatta u niffaċċja l-bidla.
- Kapaċi nirrifletti fuq il-konsegwenzi tal-azzjonijiet tiegħi fuq ġenerazzjonijiet preżenti u futuri.
- Jiena sensittiv/a għad-dixxiplini u l-perspettivi diverġenti, kulturi u gruppi ta' minoritajiet, inkluż l-għarfien indiġenu u opinjonijiet globali mingħajr preġudizzji u prekunċetti.
- Jiena mmotivat/a nagħti kontribut pożittiv lil persuni oħra u l-ambjent soċjali u naturali tagħhom, lokalment u globalment.
- Jiena kapaċi nieħu azzjoni kkunsidrata b'mod kreattiv u innovattiv u nisfida suppożizzjonijiet sottostanti għal prattiki mhux sostenibbli.

Nitgħallem Ngħix ma' Ħaddieħor

- Kapaċi ngħix f'armonija miegħi nnifsi, mal-oħrajn u mad-dinja naturali fuq firxa ta' livelli minn lokali sa globali.
- Jiena nirrispetta u ngħożż id-diversità u nisfida l-inġustizzja soċjali.
- Jiena għandi perspettiva orjentata lejn il-futur għal kif ngħix bħala ċittadin tad-dinja.
- Jiena ninvolvi lili nnifsi attivament ma' gruppi differenti matul ġenerazzjonijiet, kulturi, postijiet u dixxiplini.
- Kapaċi nipparteċipa b'mod attiv fi proċessi u ninkoraġġixxi negozjati għal futuri sostenibbli alternattivi.
- Jiena ngħin lil ħaddieħor jiċċara opinjonijiet globali differenti permezz tad-djalogu u nirrikonoxxi li jeżistu oqfsa alternattivi.
- Kapaċi nisfida prattiki mhux sostenibbli matul is-sistemi edukattivi, inkluż fuq livell istituzzjonali.

Nitgħallem kif Nitgħallem u t-Tagħlim Koperattiv

L-għanijiet ta’ Nitgħallem biex Nitgħallem huma biex l-istudenti:

- Jiffokaw fuq il-proċessi tat-tagħlim kif ukoll il-prestazzjoni finali.
- Ikollhom kunċett qawwi tat-tagħlim ibbażat fuq konvinzjoni personali biex jimmaniġġjaw it-tagħlim tagħhom stess.
- Jiksbu firxa wiesgħa ta’ strateġiji għat-tagħlim.
- Jiżviluppaw strateġiji biex jippjanaw, jimmonitorjaw u jirrevedu t-tagħlim tagħhom stess.
- Isiru kompetenti fl-awtoassessjar.

Il-kisbiet mit-tagħlim tas-suġġett:

It-Tagħlim Soċjali

- Kapaċi napprezza diversi opinjonijiet u personalitajiet.
- Niddiskuti l-opinjonijiet tiegħi mal-oħrajn b’kunfidenza.
- Kapaċi niddiskuti l-ideat tal-oħrajn u nikkummenta fuq l-opinjonijiet tagħhom b’kunfidenza.
- Kapaċi nsegwi diskussjonijiet fi gruppi u nikkollabora u nagħmel sommarju ta’ dak li qed jintqal jew isir.
- Kapaċi nikkollabora ma’ studenti oħra bħala parti mit-tagħlim tiegħi.
- Kapaċi nitgħallem billi niddisinja prodotti mal-oħrajn.
- Jiena nfittex u lest nilqa’ gwida u appoġġ mill-pari u l-adulti.
- Kapaċi nitkellem mal-oħrajn fuq it-tagħlim.
- Kapaċi nisma’ lill-oħrajn jitkellmu fuq it-tagħlim.
- Kapaċi niddiskuti għadd ta’ suġġetti u strateġiji ta’ tagħlim mal-pari.
- Kapaċi niddibatti u nappoġġja l-argumenti tiegħi mingħajr ma niġġudika u waqt li nempatizza mal-oħrajn.
- Kapaċi nitgħallem dwar il-bżonnijiet tiegħi biex nagħmel deċiżjonijiet tajbin.

It-Tagħlim Personali

- Kapaċi nidentifika l-appoġġ u r-riżorsi li neħtieġ għat-tagħlim.
- Jiena konxju/konxja mill-mod ta’ tagħlim preferut tiegħi u kapaċi nuża dan biex nippjana t-tagħlim tiegħi stess.
- Kapaċi nimmaniġġja l-għanijiet u l-ħin tiegħi b’mod effettiv fit-tagħlim.
- Inħossni kompetenti fl-immaniġġjar tat-tagħlim tiegħi.
- Jiena nilqa’ rispons mingħand ħaddieħor u kapaċi nikkonsidrah għat-titjib personali tiegħi.
- Kapaċi norganizza lili nnifsi billi espliċitament inbiddel is-suppożizzjonijiet tiegħi matul iż-żmien.
- Kapaċi nsegwi l-interessi tiegħi billi dan jgħinni nirrifletti fuq ‘min jien’.
- Kuntent/a li rnexxieli nagħmel biċċiet tax-xogħol diffiċli.
- Nemmen li l-isforz iwassal għas-suċċess.
- Kapaċi nirrifletti fuq l-iżbalji tiegħi u nitgħallem minnhom.

It-Tagħlim Konjittiv

- Kapaċi niftakar billi nagħraf u nsib l-informazzjoni.
- Kapaċi norbot informazzjoni ġdida mal-għarfien eżistenti tiegħi.
- Kapaċi nanalizza informazzjoni li niltaqa’ magħha.
- Kapaċi nevalwa l-għarfien f’termini tal-għanijiet tat-tagħlim u l-mod preferut ta’ tagħlim tiegħi.
- Kapaċi nsolvi problemi waħdi u f’kollaborazzjoni mal-oħrajn.

- Kapaċi nassessja lili nnifsi għaliex dan jgħinni nifhem dak li naf u min jien.
- Kapaċi nassessja lili nnifsi u nkompli niżviluppa l-ideat tiegħi.
- Kapaċi nassessja l-pari tiegħi biex inqabbel dak li naf ma' dak li jaf ħaddieħor, nikseb l-għarfien ta' mudelli mentali li għandu ħaddieħor ta' kunċett partikolari u kif dawn il-mudelli mentali jevolvu biex iwasslu għall-fehim.
- Kapaċi niffoka fuq is-suġġett ewlieni u nagħmel sommarju tal-punti importanti.
- Kapaċi napplika l-għarfien u l-fehim tiegħi f'kuntesti differenti.
- Kapaċi nimmaniġġja l-ħiliet tiegħi, inkluż il-ħiliet fil-litteriżmu u fl-għadd.
- Jiena nifhem li t-tagħlim jinvolvi proċessi differenti.

It-Tagħlim Kreattiv

- Kapaċi nieħu inizjattiva fl-iddisinjar ta' prodotti ġodda.
- Kapaċi naħseb fuq modi ġodda ta' kif nagħmel użu tajjeb mill-oġġetti.
- Kapaċi nuża l-immaġinazzjoni u l-kreattività tiegħi.
- Nippreferi nagħmel xogħol aktar ta' sfida milli nibqa' nagħmel xogħol ħafif.
- Kapaċi niffaċċja esperjenzi ġodda ta' sfida u nitgħallem minnhom.
- Kapaċi nitgħallem billi nesplora attivitajiet, esperjenzi tal-ħajja u l-ambjent fiżiku.
- Kapaċi ninvolvi ruħi f'logħob mhux ippjanat u spontanju.
- Kapaċi ninvolvi ruħi f'logħob ippjanat u bi skop.
- Nifhem li kapaċi nitjieb u nitgħallem u jekk neħel kapaċi nara x'inhuma d-diffikultajiet tiegħi, insolvi l-problemi tiegħi u nimxi 'l quddiem.

Il-Litteriżmu

Wieħed mill-aktar aspetti importanti tal-litteriżmu f'Malta huwa l-implikazzjoni li persuna litterata tkun midħla tal-Malti u l-Ingliż. Fattur essenzjali biex niżguraw li Malta tibqa' pajjiż bilingwali huwa li niżguraw li l-istudenti tagħha jiżviluppaw kompetenzi ugwali fil-qari, il-kitba, is-smigħ u l-fehim fiż-żewġ lingwi uffiċjali mis-snin bikrin tagħhom, preferibbilment mill-kindergarten. Fattur ieħor huwa li niżguraw li l-istudenti jiżviluppaw il-ħila li jaqilbu mill-Malti għall-Ingliż (jew vice versa) skont il-bżonn tal-mument. Li niksbu litteriżmu bilingwali fl-edukazzjoni tagħna tfisser li ż-żgħażagħ tagħna jħossuhom komdi u kunfidenti jużaw iż-żewġ lingwi.

L-iżvilupp tal-litteriżmu ser ikun jeħtieġ approċċ mill-iskola kollha li jkun rifless b'mod ċar fil-politiki tal-iskola fejn ikun hemm sforz konxju biex tkun promossa komunità għal-litteriżmu matul il-kurrikulu kollu. Il-litteriżmu għat-tagħlim hu parti intrinsika mill-ħajja skolastika, u d-dominju ta' kull suġġett jista' jservi bħala kuntest li fih l-iżvilupp tal-ħiliet tal-litteriżmu jistgħu jissaħħu. Barra minn hekk, l-iskejjel għandhom jistinkaw għal ambjent għani fil-litteriżmu billi jużaw it-teknoloġija bħala pjattaforma.

Ir-relevanza tal-qari bil-vuċi u l-preżentazzjoni ta' ideat lil udjenza u l-opportunitajiet għal lingwaġġ kuntestwalizzat u r-reċtar (drama) għandhom ikunu identifikati b'mod ċar bħala komponenti tal-litteriżmu mitkellem matul il-kurrikulu. L-enfasi fuq l-importanza tat-taħdit huwa essenzjali biex ninkoraġġixxu kulturi u komunitajiet li jitgħallmu b'mod attiv.

Fir-rigward tal-qari, l-aspett divertenti u interattiv huwa importanti ħafna; l-għan tal-qari inizjalment għandu jkun għad-divertiment/interess u l-komunikazzjoni. Il-valur tad-divertiment fil-qari, li huwa marbut mill-viċin mal-attitudni u d-dispożizzjoni tal-lingwa, huwa kruċjali speċjalment fis-Snin Bikrin. Imbagħad isegwi l-ħsieb kritiku u kreattiv, fejn l-istudent dejjem aktar jieħu kontroll tat-testi f'dominji differenti u jikseb aktar għarfien.

Il-kisbiet mit-tagħlim tas-suġġett:

Is-smigħ u t-taħdit

- Kapaċi nitkellem f'firxa ta' sitwazzjonijiet, kemm formali u informali, inqabbel ir-reġistru u l-lingwaġġ mas-sitwazzjoni u l-udjenza.
- Kapaċi nisma' u nifhem tajjeb test mitkellem u nwieġeb jew napplika l-informazzjoni b'mod addattat b'kummenti u/jew mistoqsijiet.
- Kapaċi nuża lingwaġġ biex nippreżenta l-ħsieb tiegħi b'mod loġiku u ċar u kapaċi nitkellem biex ninvolvi udjenza waqt li nanalizza u nevalwa permezz ta' approċċ miftuħ.
- Kapaċi nuża l-lingwa mitkellma biex naqsam l-ideat tiegħi b'mod kollaborattiv, napprezza l-elementi soċjali ta' konverżazzjoni bħal nistenna sakemm imissni u nisma' dak li għandu xi jgħid ħaddieħor.

Lingwaġġ espressiv

- Kapaċi nuża lingwaġġ espressiv biex niżviluppa l-ħsibijiet tiegħi, billi nuża kliem biex nesplora, niċċara u nikkonferma ideat.
- Kapaċi nuża lingwaġġ espressiv biex niżviluppa l-ħsibijiet tiegħi u l-ħsibijiet ta' ħaddieħor billi nikkontribwixxi għad-diskors esplorattiv tal-pari tiegħi u d-djalogu tal-għalliema tiegħi.
- Kapaċi nuża lingwaġġ espressiv biex norganizza u nipprattika ideat, argumenti u strutturi tal-lingwa biex nissintetizza u nevalwa qabel nikteb u waqt l-editjar.

Il-qari u l-fehim

- Kapaċi niddeċifra l-kitba b'mod effettiv u b'suċċess nistabbilixxi r-rabta multisensorjali u l-fenomenu tal-għarfien bejn grafema u fonema.
- Kapaċi naqra test b'mod mexxej u nifhem x'hemm miktub, nikseb għarfien u nieħu gost fil-proċess.
- Kapaċi nagħżel testi reali, virtwali u multimedjali għad-divertiment u biex inżomm ruħi infurmat/a, nibni tifsira mit-test billi nuża kliem u informazzjoni viżiva jew bl-awdjo biex nikkonferma, nikkumplementa jew inbiddel dak li diġà naf filwaqt li nwarrab dak li huwa superfluwu.
- Kapaċi nħares lejn testi bi skop: Jiena konxju/konxja minn dak li nittama li nikseb minnhom u kapaċi nuża mezzi ta' rkupru, verifiki u links biex insegwi temi jew ideat permezz ta' għadd ta' mezzi, inkluż testi assistiti mit-teknoloġija.
- Kapaċi nagħżel testi addattati għall-finijiet tiegħi, billi nikkunsidra l-qarrejja u l-provenjenza impliċita kif ukoll is-suġġett u l-format.
- Kapaċi nidentifika u nsegwi konvenzjonijiet tal-qari tas-suġġetti akkademiċi tiegħi, rigward il-post u l-iskop tat-testi tal-qari fit-tagħlim u nistaqsi jew naċċetta l-awtorità ta' dawn it-testi.

Il-kitba

- Nista' nuża dak li qrajt, dak li għamilt u dak li ħassejt id-dar, l-iskola u waqt il-logħob fil-kitba tiegħi.
- Kapaċi nwassal il-ħsibijiet tiegħi b'mod qawwi u elokwenti permezz tat-taħdit u l-kitba.
- Kapaċi nagħżel lingwaġġ, reġistru, ġeneru u midjum addattati għat-testi li nikteb.
- Kapaċi nuża l-kitba f'manuskritti (bil-miktub) kif ukoll f'forma diġitali biex ninforma, nipperswadi u nagħti divertiment lill-oħrajn.
- Kapaċi nuża l-kitba biex nikkunsidra ideat u nirrifletti fuq u nikkonsolida l-ħsieb u t-tagħlim tiegħi stess. Kapaċi nsegwi konvenzjonijiet bil-miktub ta' ġeneri u suġġetti li qed nistudja.

Il-preċiżjoni

- Kapaċi nikteb b'mod preċiż billi nuża konvenzjonijiet u regoli tal-lingwa bħal dawk stabbiliti minn Standard English / Il-Kunsill Nazzjonali tal-Ilsien Malti / l-Akkademja tal-Malti.
- Kapaċi nuża l-għarfien tiegħi tal-morfoloġija kif ukoll l-għarfien fonoloġiku tiegħi u l-memorja viżiva biex nipprova nispelli kliem mhux familjari u nagħraf kliem ortografikament ħażin.
- Kapaċi nuża firxa wiesgħa ta' punteġġjatura biex il-qarrejja jkunu jistgħu jifhmu ċar dak li qed ngħid.

L-ippjanar u r-riflessjoni

- Kapaċi nippjana x-xogħol bil-miktub tiegħi u naħseb fuq dak li nixtieq nikkomunika qabel nibda nikteb.
- Kapaċi nifhem il-bżonn ta' abbozzar; kapaċi neditja u nagħmel il-qari tal-provi tax-xogħol tiegħi u nħalli biżżejjed żmien biex intemm biċċa xogħol.
- Kapaċi nirrifletti fuq il-kitba tiegħi u naħseb fuq kif nitgħallem l-aħjar.

Learning
Outcomes
Framework

Dan id-dokument jagħmel parti mill-Proġett ESF1.228 bl-isem 'id-Disinn tal-Qafas tal-Kisbiet mit-Tagħlim, marbut mal-programmi ta' Tagħlim u Assessjar b'rabta mat-Taħriġ' implimentat fil-Programm Operattiv II – Politika ta' Koeżjoni 2007-2013, parzjalment iffinanzjat mill-Fond Soċjali Ewropew tal-Unjoni Ewropea bir-rata ta' ko-finanzjament: 85% Fondi tal-UE; 15% Fondi Nazzjonali.

© Direttorat għall-Kwalità u l-Istandardizzazzjoni fl-Edukazzjoni 2015

Direttorat għall-Kwalità u l-Istandardizzazzjoni fl-Edukazzjoni,
Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol,
Triq l-Assedju l-Kbir, il-Furjana VLT 2000
Malta

Pubblikatur: Direttorat għall-Kwalità u l-Istandardizzazzjoni fl-Edukazzjoni

www.schoolslearningoutcomes.edu.mt

Programm Operattiv II - Politika ta' Koeżjoni 2007-2013
Insaħħu Ħilitna għall-Aktar Impjiegi u Kwalità ta' Ħajja Aħjar
Proġett parzjalment iffinanzjat mill-Unjoni Ewropea
Fond Soċjali Ewropew (FSE)
Rata ta' Ko-finanzjament: 85% Funds UE; 15% Fondi Nazzjonali

Ninvestu fil-futur tiegħek